

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

ZAJEDNO ZA
AKTIVNO GRAĐANSKO
DRUŠTVO

SEKTOR GRAĐANSKOG DRUŠTVA U SRBIJI U 2019. GODINI

Ocena stanja u organizacijama
građanskog društva u Srbiji

Sektor građanskog društva u Srbiji u 2019. godini

Ocena stanja u organizacijama građanskog društva u Srbiji

Izdavač: Predstavništvo HELVETAS Swiss Intercooperation SRB, Beograd

Mesto i godina izdavanja: Beograd, 2019. godina

Autori: IPSOS Strategic Marketing i Dubravka Velat

Predgovor: Jens Engeli, Maja Stojanović

Urednica: Ivana Ćirković

Ilustratorka: Jelena Mirković Janković

Prevod na srpski: Alisa Radić

ISBN: 978-86-80816-07-4

Istraživanje je podržao projekat Vlade Švajcarske „Zajedno za aktivno građansko društvo – ACT”, koji sprovode Helvetas Swiss Intercooperation i Građanske inicijative iz Beograda.

Istraživanje je sprovela kompanija IPSOS Strategic Marketing, uz stručnu pomoć Dubravke Velat. Sprovođenje istraživanja je bilo moguće zahvaljujući zvaničnim podacima dobijenim od Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom Republike Srbije, a koje je obezbedila Agencija za privredne registre Republike Srbije.

Mišljenje koje je izneto u ovoj publikaciji je mišljenje autora i ne predstavlja nužno mišljenje Vlade Švajcarske, Helvetasa ili Građanskih inicijativa.

Svi pojmovi koji su u istraživanju upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

Канцеларија за сарадњу
са цивилним друштвом

Република Србија
ВЛАДА

Република Србија
Агенција за привредне регистре

SADRŽAJ

Predgovor | 5

Metodologija | 6

Istraživanje o organizacijama građanskog društva | 6

Ankete sa širim stanovništvom | 7

Konsultacije/razgovori u fokus grupama | 7

1. Opšti podaci o sektoru građanskog društva | 8

Lica koja su učestvovala u istraživanju | 9

Geografski nivo rada organizacija građanskog društva | 9

Godina osnivanja organizacije | 10

Godišnji prihod organizacija građanskog društva | 10

Organizacije građanskog društva prema geografskim regionima | 11

2. Misija, oblasti delovanja i aktivnosti | 12

Misija i strateško planiranje | 13

Oblast delovanja | 14

Korisnici i ciljne grupe | 15

Aktivnosti i projekti | 17

3. Zakoni/fiskalni propisi | 25

Stepen zadovoljstva važećim propisima | 26

Politička klima za razvoj sektora građanskog društva | 27

Saradnja između Vlade Srbije i organizacija građanskog društva | 28

Uticaj organizacija građanskog društva na kreiranje državne politike | 29

4. Struktura organizacija građanskog društva | 31

Članstvo i aktivna lica u organizacijama | 31

Praksa i procedure u donošenju odluka | 35

Pravila, procedure i transparentnost rada organizacija građanskog društva | 38

5. Osoblje i volonteri | 41

Zapošljavanje osoblja | 42

Regrutovanje volontera | 42

Najzastupljeniji problemi u radu sa osobljem i volonterima | 43

6. Međusobna saradnja organizacija građanskog društva - umrežavanje | 45

Saradnja među organizacijama građanskog društva | 46

Umrežavanje | 48

7. Saradnja organizacija građanskog društva sa lokalnom samoupravom | 50

- Vrste saradnje sa lokalnom samoupravom | 51
- Lokalna samouprava kao finansijer rada organizacija građanskog društva | 52
- Zadovoljstvo saradnjom sa lokalnom samoupravom/uočeni problemi | 53
- Mešanje lokalne samouprave u rad organizacija građanskog društva | 55

8. Saradnja organizacija građanskog društva sa medijima | 57

- Zadovoljstvo saradnjom sa medijima | 58
- Odnos medija prema sektoru građanskog društva | 60

9. Odnos građana prema organizacijama građanskog društva | 61

- Odnos zajednice prema sektoru građanskog društva | 62
- Učešće građana u radu organizacija građanskog društva | 63
- Strategija komunikacije organizacija građanskog društva | 65
- Kako građani vide rad organizacija građanskog društva | 67

10. Učešće građana u postupku donošenja odluka | 69

- Učešće građana u odlučivanju | 70
- Učešće građana u postupku donošenja odluka na lokalnom nivou | 70
- Učešće građana u postupku donošenja odluka na nacionalnom nivou | 71
- Razlozi građana za neučestvovanje u postupku donošenja odluka | 71

11. Raznolikosti u samom sektoru | 72

- Organizacije građanskog društva i najvažniji problemi u državi | 73
- Oblasti u kojima su aktivnosti organizacija građanskog društva nedovoljno zastupljene | 75
- Stav građana o oblastima u kojima su aktivnosti organizacija građanskog društva nedovoljno zastupljene | 76

12. Finansijska stabilnost – izvori finansiranja | 78

- Budžet organizacija građanskog društva za 2018. godinu | 79
- Načini finansiranja organizacija građanskog društva | 80
- Izvori finansiranja | 81
- Procena finansijskog stanja organizacije | 82

13. Kvalitet pruženih usluga | 87

- Uključivanje korisnika u rad organizacija | 88
- Zadovoljstvo korisnika radom/uslugama organizacije | 89
- Ocena uspeha projekata | 89

14. Profesionalne veštine osoblja organizacija građanskog društva | 91

- Pohađanje obuka tokom 2018. godine | 92
- Zadovoljstvo osposobljeniču zaposlenih | 93
- Prioriteti koji se odnose na obuku | 94
- Ostali neophodni oblici podrške | 96

15. Održivost organizacija građanskog društva | 97

- Problemi od značaja za održivost građanskog sektora u Srbiji | 98

Opšti zaključci | 99**Prilog: Međunarodna klasifikacija neprofitnih organizacija (ICNPO) | 101**

PREDGOVOR

Kako danas izgleda građanski sektor u Srbiji? Koji je trenutni potencijal organizacija građanskog društva i sa kojim se sve izazovima one suočavaju? Kakvo im je članstvo? Kako komuniciraju sa građanima i lokalnim samoupravama?

Ovo su samo neka od pitanja koja smo sebi postavili kada smo počeli da planiramo „Zajedno za aktivno građansko društvo - ACT“ - projekat Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) koji sprovode Helvetas Swiss Intercooperation i Građanske inicijative. Obe ove organizacije i same pripadaju građanskom sektoru, pa tako i zastupaju iste vrednosti, rade i zalažu se za aktivno i angažovano građansko okruženje.

Najnoviji međunarodni izveštaji o stanju organizacija građanskog društva u svetu, upozoravaju na to da one deluju u sve represivnijem okruženju. Organizacije građanskog društva preuzimaju ulogu posrednika u političkim sukobima, angažujući se na taj način u okruženju koje je prema njima često neprijateljski nastrojeno. Zapadni Balkan u tome ne predstavlja izuzetak. CIVICUS Monitor je oktobra 2019. godine Srbiju ocenio „opstruiranom“ državom, jedinom na Zapadnom Balkanu, što govori o izuzetnom značaju i relevantnosti projekata kao što je ACT, koji podržavaju rad i održiv razvoj organizacija građanskog društva u regionu.

U ovom izveštaju predstavljeni su rezultati istraživanja „Građanski sektor u Srbiji u 2019. godini - Procena stanja u organizacijama građanskog društva“, koje je pripremljeno za potrebe planiranja ACT projekta i sprovedeno na teritoriji cele države.

Upitanjuje drugo istraživanje te vrste u Srbiji. Početno su 2011. godine sprovele Građanske inicijative u saradnji sa Kancelarijom za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije, nakon što je oktobra 2009. stupio na snagu Zakon o udruženjima. Ova studija je sprovedena korišćenjem slične metodologije, čime se pruža mogućnost da se uporede podaci iz 2011. i 2019. godine. Upitnik je obogaćen novim pitanjima, u skladu sa promenama do kojih je u međuvremenu došlo u okruženju, ali i radi usklađivanja sa „Smernicama EU za podršku civilnom društvu u zemljama proširenja za period 2014-2020“.

Istraživanje je pružilo sasvim novu sliku o tome kako građani vide i doživljavaju ulogu organizacija građanskog društva, koja nije bila uvek i u potpunosti u skladu sa našim očekivanjima. Istraživanje pokazuje da postoji čvrsto uverenje da većina građana ovaj sektor ne doživjava kao svoj. Usled nedostatka jasne i kontinuirane komunikacije sa građanima, ali i zbog nejasnih koncepata, vrednosti, misije i vizije, organizacije su i dalje prevashodno usmerene ka potrebama donatora, a daleko manje ka rešavanju problema građana. Ovo prati negativan imidž čitavog sektora u medijima, nedovoljan broj inicijativa koje organizacije sprovode zajedno sa građanima, uz odsustvo redovne dvosmerne komunikacije i neprekidne posvećenosti organizacija otvorenom dijalogu i boljoj saradnji sa građanima.

Projekat ACT će, na osnovu podataka iz ovog sveobuhvatnog istraživanja, obezbediti različite vrste podrške. Kroz institucionalni razvoj organizacija građanskog društva, ACT projekat se zalaže za kvalitetnije pružanje javnih usluga, i podržava lokalne inicijative i uspešno umrežavanje, ali i nastoji da obezbedi dalji razvoj kulture građanskog i političkog dijaloga.

Ovo istraživanje predstavlja poduhvat koji je zahtevao učešće velikog broja društvenih aktera. Zahvaljujemo institucijama koje su nam pružile podršku - Kancelariji za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije i Agenciji za privredne registre Republike Srbije. Istraživanje je sprovedla kompanija IPSOS Strategic Marketing iz Beograda, uz ekspertsку podršku gospođe Dubravke Velat. Konačno, zahvaljujemo se i svim udruženjima koja su učestvovala u istraživanju i dala pristanak da se objave podaci o njihovim aktivnostima, kao i svim ostalim akterima koji su omogućili sprovođenje istraživanja i koji veruju da kroz ACT svi zajedno možemo da damo doprinos razvoju građanskog društva u Srbiji.

S poštovanjem,

Jens Engeli i Maja Stojanović

METODOLOGIJA

Istraživanje o organizacijama građanskog društva

Istraživanje je sprovedeno sa ciljem da se utvrdi stanje u sektoru građanskog društva u Srbiji u 2019. godini i uporedi sa onim iz 2011. godine. Kao osnova su korišćena pitanja koja su postavljena i u prethodnom istraživanju. Zastarela pitanja su odstranjena iz upitnika, ali su zato, u skladu sa promenama u okruženju do kojih je u međuvremenu došlo, dodata neka nova. Onaj deo upitnika koji je ostao isti pružio je mogućnost da se novi podaci uporede sa onima iz prethodnog istraživanja (iz 2011. godine).

Okvir za izbor uzorka: Kao osnova su poslužili podaci Agencije za privredne registre Republike Srbije od 13. marta 2019. godine, kada je bilo 32.052 registrovana udruženja. Treba napomenuti da ovo istraživanje nije obuhvatilo druge vrste privatnih i neprofitnih udruženja, kao što su npr. političke partije, sindikati, crkve i verske zajednice, sportska udruženja, fondacije i zadužbine, jer je njihovo osnivanje i delovanje uređeno posebnim zakonima.

Vrsta uzorka: Korišćen je stratifikovani jednostepeni slučajni uzorak. Za uzorkovanje je odabранo 3.972 udruženja, dok je u anketi učestvovalo 757. Ispitani su 476 muškaraca (64%) i 281 žena (37%). Radilo se delimično o panel uzorku, dok su 25% ispitanika činila udruženja koja su učestvovala i u istraživanju koje se sprovedeno 2011. godine (n=190).

U ovom istraživanju su korišćeni isti parametri kao u prethodnom: **a) godina osnivanja organizacije građanskog društva; b) budžet, prema godišnjem bilansu stanja za 2017. godinu** (službeni podaci Agencije za privredne registre iz finansijskih izveštaja udruženja); i **c) regionalna pripadnost.**

A. Organizacije su podeljene u četiri kategorije prema **godini osnivanja**, a na osnovu prekretnica u prošlosti koje su se odnosile ili na promenu zakonskog okvira ili na društveno-politički kontekst koji je u znatnoj meri uticao na osnivanje i aktivnosti organizacija građanskog društva u Srbiji. Na primer, organizacije koje su osnovane pre 1990. godine pripadaju prvoj kategoriji jer je zakon kojim je uveden politički pluralizam donesen 1990. godine. Druga kategorija organizacija sastoji se od onih koje su

osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine, za vreme ratova u bivšoj Jugoslaviji, koji su se nastavili NATO bombardovanjem Srbije i završili promenama koje su se odigrale 5. oktobra 2000. godine. Organizacije koje su osnovane od 2001. godine (dakle, nakon petoktobarskih promena) do početka primene novog Zakona o udruženjima (krajem 2009.) predstavljaju treću kategoriju, dok četvrta obuhvata organizacije koji su osnovane nakon 2010. godine.

B. Navedeni budžeti pokazuju raznolikost u okviru sektora kada je reč o raspoloživim sredstvima: organizacije kojima nisu dodeljena nikakva sredstva za 2018. godinu, one sa malim budžetima (do 1.000 evra), one sa nešto većim (od 1.001 do 5.000 evra), srednjim (od 5.001 do 20.000 evra) i one sa najvećim (od 20.001 evra i više).

C. Regionalna pripadnost utvrđena je na osnovu opštine u kojoj se nalazi sedište organizacije. U analizi je korišćena podela na šest regionala specifičnih socio-ekonomskih karakteristika: Vojvodinu, Beograd, zapadnu, centralnu, istočnu i južnu Srbiju. Istraživanjem su obuhvaćene organizacije iz 107 opština i 209 mesnih zajednica iz urbanih, prigradskih i ruralnih delova Srbije.

Odabir uzorka: Korišćeni su najnoviji službeni podaci Agencije za privredne registre (o svim organizacijama građanskog društva iz juna 2018. godine, kao i finansijski podaci iz 2017. godine, u skladu s dinamikom izveštavanja).

Ispitanici koji su učestvovali u ovom istraživanju bili su ljudi na visokim pozicijama u organizacijama, čije je mišljenje relevantno u postupku donošenja odluka i koji su upoznati sa tim kako one funkcionišu i bili sposobni da pruže sve potrebne informacije. Intervjuji su se odvijali u prostorijama samih organizacija, a sproveli su ih obučeni anketari primenom standardizovanih upitnika (razgovori su, u proseku, trajali po 35 minuta).

Period istraživanja: Terenski rad je sproveden od 25. marta do 24. aprila 2019. godine.

Primarna oblast rada: U upitniku je ispitanicima ponuđeno da odaberu jednu od 12 oblasti utvrđenih na osnovu Međunarodne klasifikacije delatnosti neprofitnih organizacija (ICNPO), a koja je priložena na kraju ove

publikacije. Ispitanicima je bilo dopušteno da odaberu u koju od oblasti delovanja žele da smeste svoju organizaciju.

Analizu prikupljenih podataka sproveo je stručnjak agencije IPSOS. Komentari su dati iz perspektive lica koja deluju u okviru sektora građanskog društva, tj. ne predstavljaju dubinsku sociološku studiju.

U većini slučajeva, grafička analiza podataka prvo prikazuje ukupne rezultate, a potom i razvrstane po kategorijama. Narativni opisi obično počinju opštom analizom na nivou ukupnih vrednosti, nakon čega sledi poređenje u odnosu na varijacije (godina osnivanja, veličina organizacije, budžet i region kome pripada). Napominjemo da su komentarisani samo oni podaci koji se bitno razlikuju od prosečnih vrednosti bilo kog kriterijuma koji se koristi za merenje.

Ankete sa širim stanovništvom

Dve ankete sa širim stanovništvom sprovedene su na nacionalno reprezentativnom uzorku od 1.030 građana starih 18 godina i više, putem razgovora licem u lice. Ankete su bile deo redovnog Omnibus istraživanja koje Ipsos sprovodi na mesečnom nivou.

Kako bi se omogućilo poređenje između dve populacije, upitnik koji je korišćen u prvom istraživanju obuhvatio je i neka od pitanja iz istraživanja koje se odnosilo na organizacije građanskog društva.

U drugom istraživanju, upitnik je obuhvatio i dodatna pitanja koja su se odnosila na učešće građana u postupcima donošenja odluka na lokalnom i nacionalnom nivou.

Implementacija:

- Terensko istraživanje I - sprovedeno u periodu od 23. do 31. marta 2019. godine
- Terensko istraživanje II - sprovedeno u periodu od 18. do 28. oktobra 2019. godine

Okvir uzorka: Stanovništvo Republike Srbije (bez Kosova) starije od 18 godina

Veličina uzorka: I - 1.030 ispitanika; II - 1.034 ispitanika

Vrsta uzorka: Trofazni slučajni stratifikovani uzorak

- Jedinica prve faze: teritorija glasačkog mesta
- Jedinica druge faze: domaćinstva (SRSWoR – randomnim hodom)
- Jedinica treće faze: ispitanici u domaćinstvu

Vrsta ankete: Omnibus, terenski upitnik. Prosečno trajanje: 45 minuta

Mesto istraživanja: 67 opština u Srbiji i 127 mesnih zajednica, kako urbanih tako i seoskih

Post-stratifikacija: prema regionu, vrsti naselja, polu, starosti i nivou obrazovanja

Greška: ± 3,31% kada je očekivana učestalost 50% (greška)

Konsultacije / Razgovori u fokus grupama

Tokom perioda od 4. do 17. aprila 2019. godine organizovane su tri fokus grupe sa predstvincima ranjivih grupa stanovništva (npr. romska populacija, LGBT populacija, osobe sa invaliditetom itd.) i organizacijama građanskog društva.

Smernice za rad u fokus grupama obuhvatale su teme iz upitnika koje se tiču odnosa između organizacija građanskog društva i ranjivih grupa stanovništva.

Fokus grupe su organizovane u opštinama/gradovima u kojima ima aktivnih partnera, lokalnih resursnih centara Građanskih inicijativa (BUM Bečej - Vojvodina, Forca Požega - zapadna Srbija, kao i Narodni parlament Leskovac - jugoistočna Srbija), koji su bili zaduženi za lokalnu organizaciju i pozivanje učesnika.

U fokus grupama učestvovalo je ukupno 18 lica: 7 žena i 11 muškaraca, 12 predstavnika iz 9 organizacija građanskog društva (jedna mreža/savez sastavljen od 6 organizacija građanskog društva, dve romske organizacije, organizacije osoba sa invaliditetom, resursnih centara) i 6 građana (srednjoškolci, trener u penziji, preduzetnik-korisnik); jedan muški učesnik iz ranjive grupe.

Struktura prema opštinama / gradovima:

- Bečej: 7 učesnika - 4 predstavnika iz dve organizacije građanskog društva i troje građana
- Požega: 7 učesnika - 5 predstavnika iz pet organizacija građanskog društva i dvoje građana
- Leskovac: 3 učesnika - 2 predstavnika iz dve organizacije građanskog društva i jedan građanin

01

OPŠTI PODACI
O SEKTORU
GRAĐANSKOG
DRUŠTVA

Lica koja su učestvovala u istraživanju

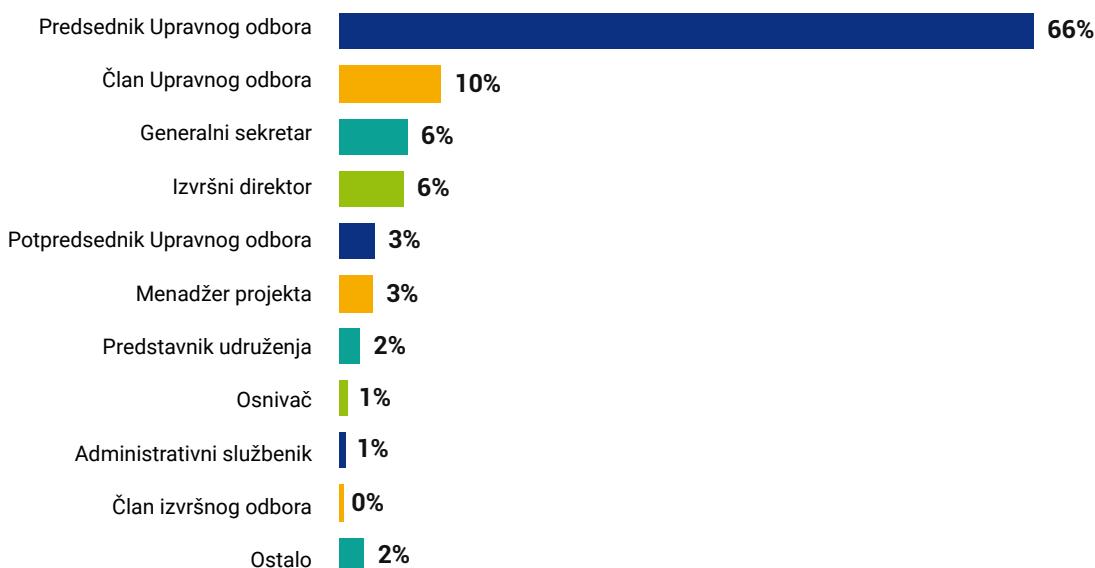
U većini slučajeva ispitanici su bili predsednici upravnih odbora (66%), dok su lica na drugim pozicijama bila mnogo manje zastupljena. Drugim rečima, u 10% slučajeva ispitanici su bili članovi upravnih odbora, dok za njima slede generalni sekretari i izvršni direktori (po 6%).

Predsednici upravnih odbora bili su ispitanici u manjem broju slučajeva u organizacijama iz zapadne Srbije (41%), onima koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (43%) i onima sa budžetom većim od 20.000 evra

(17%). Izvršni direktori bili su ispitanici mahom kada je reč o organizacijama iz zapadne Srbije (35%), onim koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (16%), i onim sa budžetom većim od 20.000 evra (21%). Nije bilo bitnih razlika među ispitanicima na osnovu oblasti delovanja organizacije.

Ovi podaci su prilično ilustrativni, jer pokazuju da su u većini organizacija građanskog društva upravljeni odbori uključeni ne samo u strateški već i u svakodnevni rad, što potvrđuju i podaci o strukturi organizacija koji su prikazani u nastavku teksta.

GRAFIKON 1.1 | Lica koja su učestvovala u istraživanju - funkcija u organizaciji

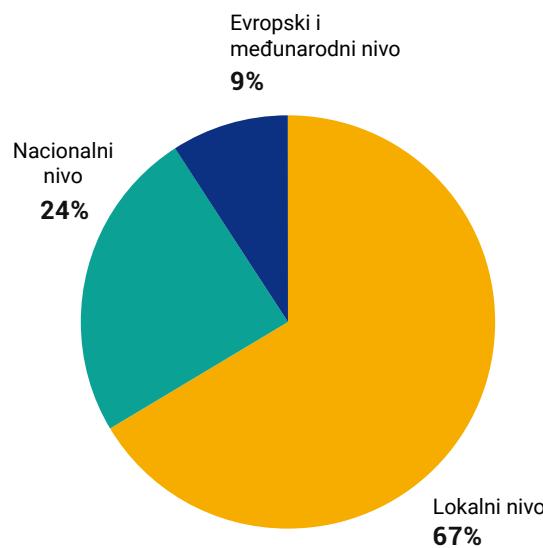

Geografski nivo rada organizacija građanskog društva

Dve trećine organizacija (67%) deluje pretežno na lokalnom nivou, jedna četvrtina (24%) na nacionalnom, a samo 9% na evropskom/međunarodnom.

Kao što se i očekivalo, organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) najaktivnije su na evropskom i međunarodnom nivou (38%), a najmanje na lokalnom (28%). Isto tako, organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem najaktivnije su na lokalnom nivou (85%), a najmanje na nacionalnom (7%) i evropskom/međunarodnom (8%). Ovo poslednje se odnosi i na organizacije koje se bave zaštitom životne sredine (4%). Nerazvrstane (ostale) organizacije većinom deluju na nacionalnom nivou (41%).

GRAFIKON 1.2 | Geografski nivo rada organizacija građanskog društva

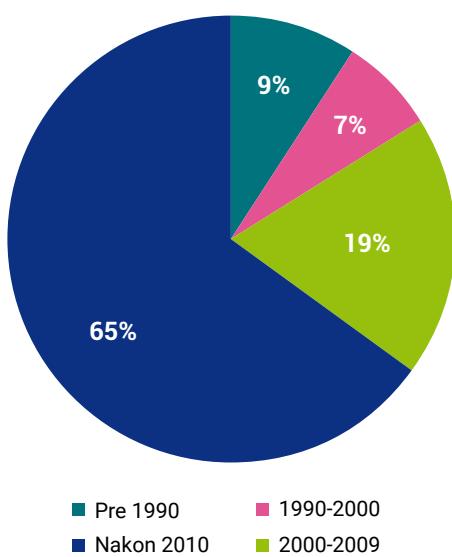
Na lokalnom nivou najviše deluju organizacije iz zapadne Srbije (90%) i Vojvodine (85%), one koje su osnovane pre 1990. godine (79%) i one bez budžeta (71%), dok su organizacije iz Beograda (36%) i one sa budžetom većim od 20.000 evra (28%) najmanje angažovane na tom nivou.

Na nacionalnom nivou najaktivnije su organizacije iz Beograda (46%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (39%) i od 2000. do 2009. godine (36%), ali i one čiji godišnji budžet prelazi iznos od 20.000 evra (58%).

Na evropskom i međunarodnom nivou deluju uglavnom organizacije iz Beograda i južne Srbije (po 18%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (11%) i one sa godišnjim budžetom većim od 20.000 evra (14%). Organizacije iz Vojvodine (4%) i one koje su osnovane pre 1990. godine (2%) su najmanje aktivne na tom nivou.

Godina osnivanja organizacija

GRAFIKON 1.3 | Organizacije prema godini osnivanja (koju je navela ispitana organizacija)

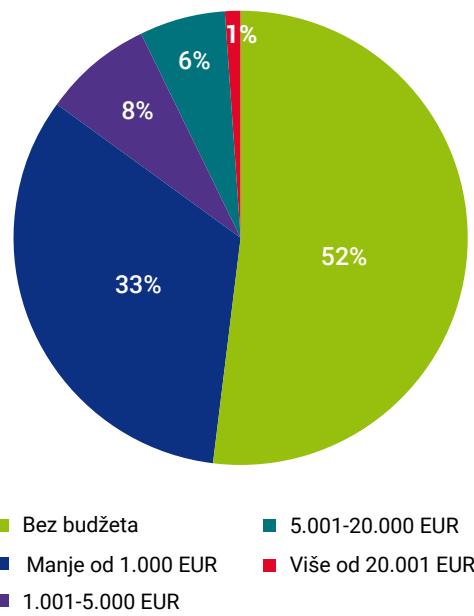

Dve trećine organizacija koje deluju u Srbiji osnovano je 2010. godine i kasnije (65%), nakon usvajanja i početka primene novog Zakona o udruženjima, dok ih je najmanji broj osnovan tokom perioda od 1990. do 2000. godine (7%). Približno petina je osnovana u periodu od 2000. do 2009. godine (19%), a skoro desetina pre 1990. godine (9%).

Organizacije koje se bave zaštitom životne sredine osnovane su mahom pre 1990. godine (39%), kao i one koje pružaju socijalne usluge (35%) i poslovna/profesionalna udruženja (16%). Organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (26%) i one koje deluju na polju međunarodne saradnje, uključujući i evropske integracije (19%) većinom su osnovane od 1990. do 2000. godine. Organizacije angažovane u oblasti zdravstva (16%), obrazovanja i istraživačkog rada (35%) i one koje se bave filantropskim posredovanjem/promovisanjem volonterskog rada (13%) osnovane su uglavnom u periodu od 2001. do 2009. godine, dok je najveći broj organizacija koje su aktivne u oblasti kulture, medija i rekreacije osnovan nakon 2010. godine (58%). U istom periodu, osnovano je više organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (39%) nego onih čiji su predmet interesovanja druge oblasti rada.

Godišnji prihod organizacija građanskog društva

GRAFIKON 1.4 | Organizacije građanskog društva, prikazane po godišnjim prihodima

Većina organizacija (52%) uopšte nema primanja, dok budžeti trećine ne prelaze 1.000 evra (33%). Manji broj organizacija ima budžet u iznosu od 1.001 do 5.000 evra (8%) i od 5.001 do 20.000 evra (6%), dok budžet samo 1% organizacija premašuje iznos od 20.001 evra.

Budžet najčešće nemaju organizacije koje se bave zaštitom životne sredine (26%), dok 58% organizacija aktivnih u oblasti kulture, medija i rekreacije posluju sa manje od 1.000 evra godišnje.

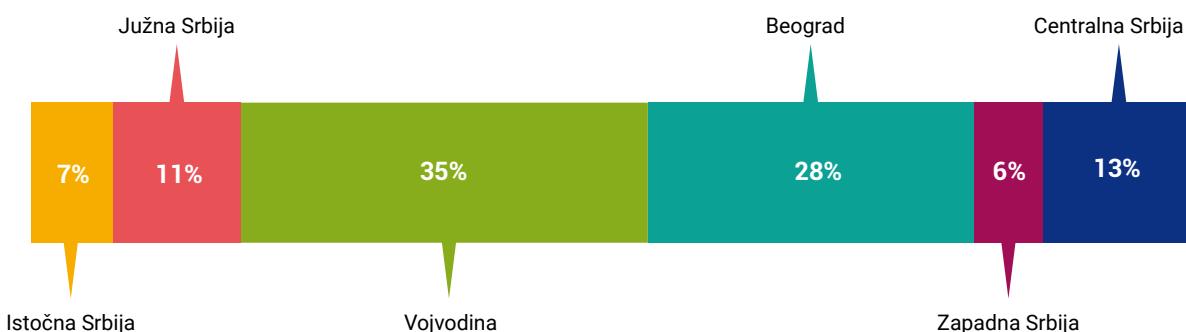
Organizacije koje se bave obrazovanjem i istraživačkim radom (54%), pružanjem socijalnih usluga (55%), pravom, javnim zastupanjem i politikom/ljudskim pravima (51%) i međunarodnom saradnjom/evropskim integracijama (55%) imaju prosečne godišnje prihode koji prelaze 20.000 evra.

Organizacije građanskog društva prema geografskim regionima

Sedište najvećeg broja organizacija građanskog društva je u Vojvodini (35%) i Beogradu (28%), dok su ostale relativno ravnomerno raspoređene po zapadnoj, centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Srbiji, što je slično rezultatima osnovne studije koja je sprovedena 2011. godine.

Podaci koji se ističu odnose se na organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom (40%), koje su najbrojnije u Vojvodini. Organizacije orientisane ka obrazovanju i istraživačkom radu (25%) najbrojnije su u Beogradu, dok u zapadnoj Srbiji ima najviše onih koje se bave zaštitom životne sredine (27%) i pružanjem socijalnih usluga (26%).

GRAFIKON 1.5 | Organizacije građanskog društva, prema geografskim regionima

02

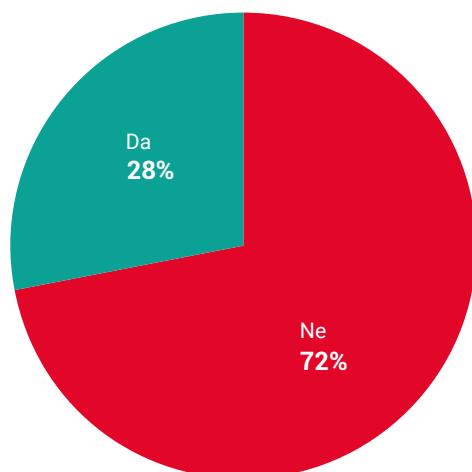

MISIJA,
OBLASTI DELOVANJA
I AKTIVNOSTI

Misija i strateško planiranje

U proseku, manje od jedne trećine organizacija (28%) ima strateški plan, što je mnogo manji procenat od onog iz 2011. godine (45%). Međutim, to se moglo očekivati s obzirom da je većina organizacija osnovana nakon 2010. godine.

GRAFIKON 2.1 | Da li vaša organizacija ima Strateški plan u formi dokumenta?

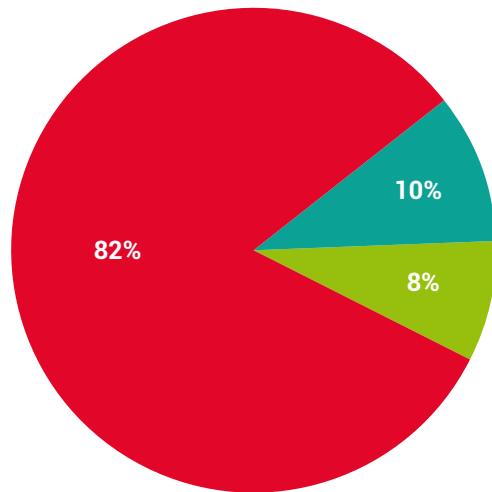
Gotovo polovina (49%) organizacija čije je polje rada međunarodna saradnja (uključujući i evropske integracije) ima strateški plan; za njima slede one koje se bave filantropskim posredovanjem/promovisanjem volonterskog rada (38%) i one koje se bave obrazovanjem i istraživačkim radom (35%). Sa druge strane, strateški plan ima samo 20% organizacija koje deluju u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja.

Organizacije koje imaju strateški plan sačinjen u obliku dokumenta većinom su one iz Beograda (39%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (41%), i one sa budžetom većim od 5.000 evra.

Organizacije koje nemaju strateški plan u obliku dokumenta su uglavnom iz zapadne Srbije (95%), one koje su osnovane su nakon 2010. godine (75%), i one koje nemaju primanja (78%).

Velika većina organizacija (82%) većinu svojih projekata sprovodi u okviru glavne orientacije i oblasti delovanja, dok samo mali broj usmerava i prilagođava svoje projekte zahtevima donatora (10%). Međutim, 8% organizacija uopšte nema glavnu orientaciju tako da su u potpunosti

GRAFIKON 2.2 | Koja od ovih izjava najbolje opisuje način na koji funkcioniše vaša organizacija?

- Imamo misiju, glavnu orientaciju i okvire delovanja, i uspevamo da realizujemo većinu projekata u skladu sa orientacijom
- Projekti predviđeni našom glavnom orientacijom moraju često da se menjaju u skladu sa zahtevima donatora
- Nemamo glavnu orientaciju i okvire delovanja, već se fokusiramo na zahteve donatora

usmerene ka zahtevima donatora, što je situacija koja je gotovo identična onoj iz 2011. godine.

Nema bitnih razlika između organizacija koji imaju glavnu orientaciju i oblast delovanja. Međutim, one koje pružaju socijalne usluge (17%) se češće od ostalih prilagođavaju zahtevima donatora, dok se većina organizacija koje nemaju glavnu orientaciju bavi pitanjima vezanim za zaštitu životne sredine (12%).

Kada je reč o organizacijama koje imaju definisanu misiju i glavnu orientaciju, većina ih je iz Vojvodine (89%), među onima koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (94%) i u grupama organizacija čiji se godišnji prihodi kreću od 5.001 do 20.000 evra ili su veći od 20.001 evra (po 90%).

Većinu organizacija koje svoje projekte često prilagođavaju potrebama donatora čine organizacije iz zapadne Srbije (24%), dok one iz centralne (16%) i jugoistočne Srbije (14%) i one bez budžeta (10%) uglavnom nemaju glavnu orientaciju.

Oblast delovanja

GRAFIKON 2.3 | Koja je glavna oblast delovanja vaše organizacije?

Polovina organizacija (50%) se bavi kulturom, medijima i rekreacijom, dok se nešto manji procenat bavi obrazovanjem i istraživačkim radom (32%), zaštitom životne sredine (24%), pružanjem socijalnih usluga (23%), itd. Najmanji procenat organizacija se bavi poljoprivredom (samo 3%). Slično je bilo i 2011. godine, osim kada je reč o socijalnim uslugama, kod kojih je zabeležen pad od 17 procenata.

GRAFIKON 2.4 | Šta smatrate prioritetnom oblašću delovanja vaše organizacije?

Organizacije građanskog društva čije su osnovne oblasti delovanja kultura, mediji i rekreacija čine 35% svih organizacija, što je više nego 2011. godine (24%). Organizacije koje se bave obrazovanjem/istraživačkim radom i zaštitom životne sredine učestvuju sa 14%, a one koje pružaju socijalne usluge sa 11%. Organizacija koje se bave obrazovanjem i istraživačkim radom je 2019. godine pet procenata više nego što ih je bilo 2011, dok se broj onih koje se bave pretežno zaštitom životne sredine smanjio za četiri procenta. Značajan pad, od 14 procenata, primetan je i kod broja organizacija koje se primarno bave pružanjem socijalnih usluga.

Kultura, mediji i rekreacija primarna su područja rada organizacija iz Vojvodine (40%), onih koje su osnovane nakon 2010. godine (41%) i onih sa budžetom manjim od 1.000 evra (41%). Ovo područje najmanje pokrivaju organizacije iz zapadne Srbije (13%), one koje su osnovane pre 1990. godine (15%) i one čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (4%).

Obrazovanje i istraživački rad su glavna oblast interesovanja većinom kada je reč o organizacijama iz Beograda (25%), onih koje su osnovane od 2000. do 2009. godine (21%), i onih čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (21%). Ovom oblašću najmanje se bave organizacije

iz zapadne Srbije (6%), one koje su osnovane do 1990. godine (10%) i one sa budžetima u rasponu od 5.001 i 20.000 evra (11%).

Zaštitom životne sredine najviše se bave organizacije iz zapadne Srbije (27%), one koje su osnovane pre 1990. godine (31%) i one bez budžeta (17%), dok su u istoj oblasti najmanje angažovane organizacije iz Beograda (3%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (11%), kao i one sa budžetom od 1.001 do 5.000 evra i preko 20.001 evro (po 3%).

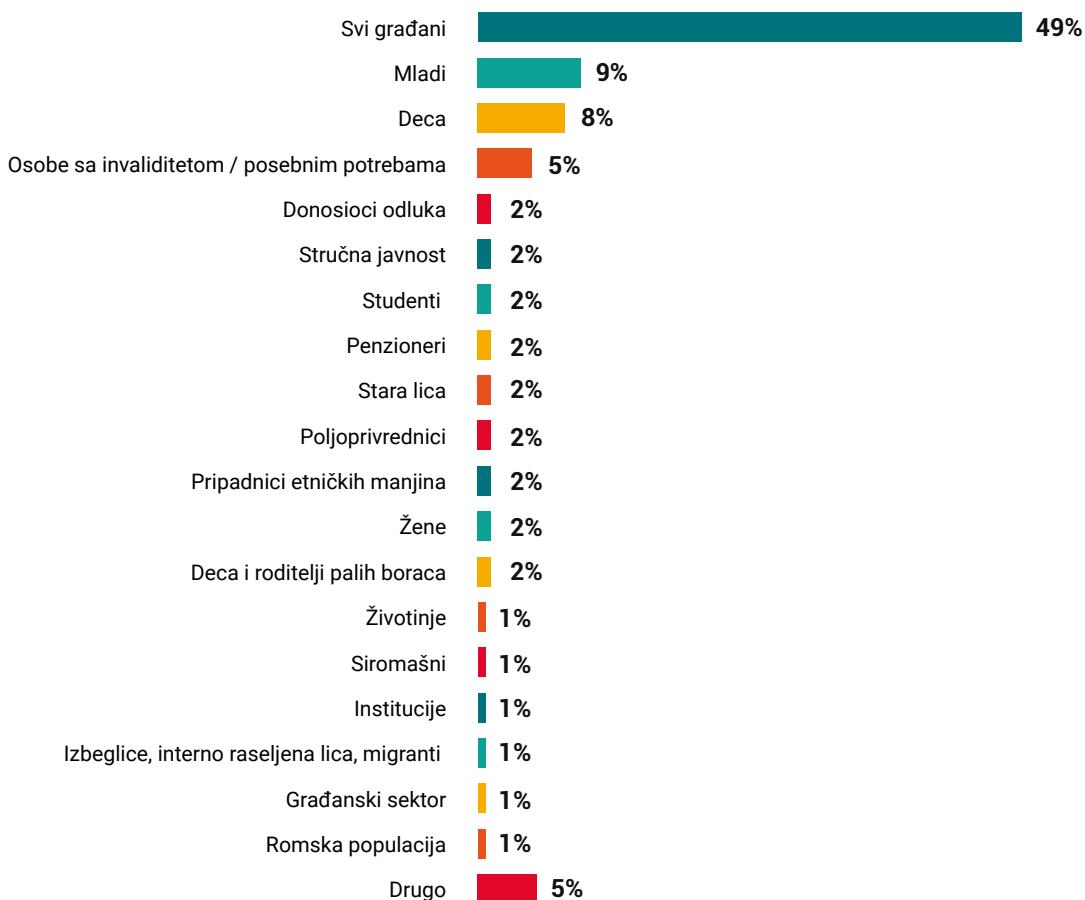
Socijalne usluge pružaju uglavnom organizacije iz zapadne Srbije (26%), one koje su osnovane pre 1990. godine (26%), i one sa budžetima većim od 20.001 evro (41%). Ovu oblast najmanje pokrivaju organizacije iz Beograda (9%), novoosnovane organizacije (8%), kao i one sa minimalnim budžetom ili bez budžeta (po 9%).

Treba napomenuti da organizacije građanskog društva koje su aktivne u oblasti prava, javnog zastupanja i politike/ljudskih prava deluju uglavnom u istočnoj Srbiji (12%), da su osnovane u periodu od 1990. do 2009. godine (15%), i da imaju budžet koji prelazi iznos od 20.001 evro (14%).

Korisnici i ciljne grupe

Polovina organizacija je kao svoje primarne/neposredne korisnike navela sve građane (49%), dok ih je 9% navelo mlade, 8% decu, 5% osobe sa invaliditetom, itd. Slično je bilo i 2011. godine, osim kada je reč o osobama sa invaliditetom koje su, kao primarna ciljna grupa, pale sa 8% (2011) na 5%.

GRAFIKON 2.5 | Ko su PRIMARNI/NEPOSREDNI korisnici vaših usluga - ka kome je vaša organizacija prevashodno orijentisana?

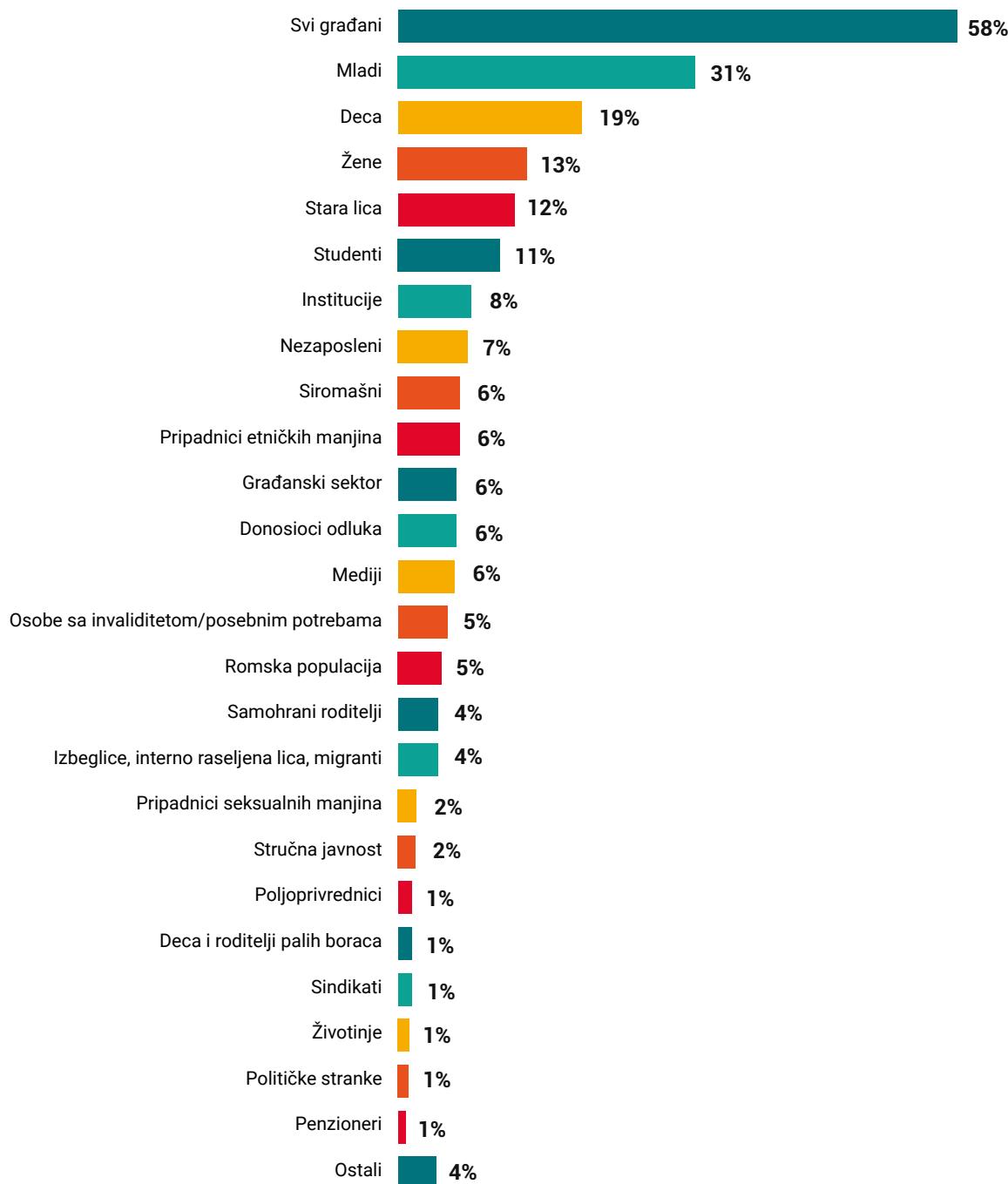
Organizacije koje su kao glavne korisnike navele sve građane bave se uglavnom zaštitom životne sredine (60%). Mlade kao neposredne korisnike navode većinom organizacije koje se bave obrazovanjem i istraživačkim radom (14%), dok decu najčešće navode one kojima je primarna oblast delovanja zdravstvo (18%). Organizacije koje pružaju socijalne usluge kao svoje glavne korisnike navode osobe sa invaliditetom (27%).

Među organizacijama koji su kao glavne korisnike navele sve građane uglavnom su one iz Vojvodine (57%), kako najstarije tako i najnovije (po 51%), kao i one sa minimalnim budžetom (manjim od 1.000 evra) i bez budžeta (po 51%).

Organizacije koje kao primarne korisnike navode mlade uglavnom su iz istočne Srbije (14%) i nedavno su osnovane (10%). Organizacije koje se bave decom uglavnom su iz jugoistočne Srbije (18%), dok su one koje pomažu osobama sa invaliditetom najčešće osnovane pre 1990. godine (12%).

Žene su glavne korisnice u samo 2% organizacija, u Vojvodini (3%) i centralnoj Srbiji (2%). Nije prijavljeno postojanje takvih organizacija u drugim regionima. Od njih, većina je osnovana u periodu od 2000. do 2009. godine (3%) i jednako su zastupljene među organizacijama sa najmanjim i najvećim budžetima (po 4%).

GRAFIKON 2.6 | U širem smislu reči, ko su korisnici vaših usluga? Kome su vaši projekti namenjeni? - CILJNE GRUPE

Uopšteno govoreći, najčešće ciljne grupe anketiranih organizacija jesu: svi građani (58%) mladi (31%) i deca (19%), za kojima slede žene (13%) i stara lica (12%). Kada se ovo uporedi sa rezultatima iz 2011. godine, primećuje se bitan pad u procentu onih organizacija koje se istovremeno bave različitim ciljnim grupama (decom, ženama, starim licima, studentima, slabovidim osobama, osobama sa invaliditetom).

Ako pogledamo oblast delovanja, među organizacijama koje kao ciljnu grupu navode sve građane najviše je onih koje se bave zaštitom životne stedine (68%), a najmanje onih koje pružaju socijalne usluge (38%). Kao što se i očekivalo, ciljne grupe organizacija koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom su mladi (40%) i deca (23%), dok se, u slučaju onih koje su aktivne u obrazovanju i istraživačkom radu, radi o mladima (38 %) i studentima (21%).

Potonje se odnosi i na organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanim volonterskog rada (24%). Prevashodno orijentisane prema stariim licima jesu organizacije koje pružaju socijalne usluge (23%) i one koje su podjednakobave ženama (23%), slabovidim osobama (21%) i osobama sa invaliditetom (19%). Organizacije aktivne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) se, češće nego druge, bave ženama (24%), institucijama (21%), medijima (21%), organizacijama građanskog društva i donosiocima odluka (po 19%), kao i nacionalnim manjinama (17%).

Organizacije koje kao svoju ciljnu grupu navode sve građane uglavnom su iz istočne Srbije (63%), osnovane su nakon 2010. godine (61%) i imaju skroman budžet - manje od 1.000 evra (60%), dok ih je najmanje u zapadnoj Srbiji (36%), u grupi onih koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (47%) i onih sa budžetima koji prelaze iznos od 20.001 evra (35%).

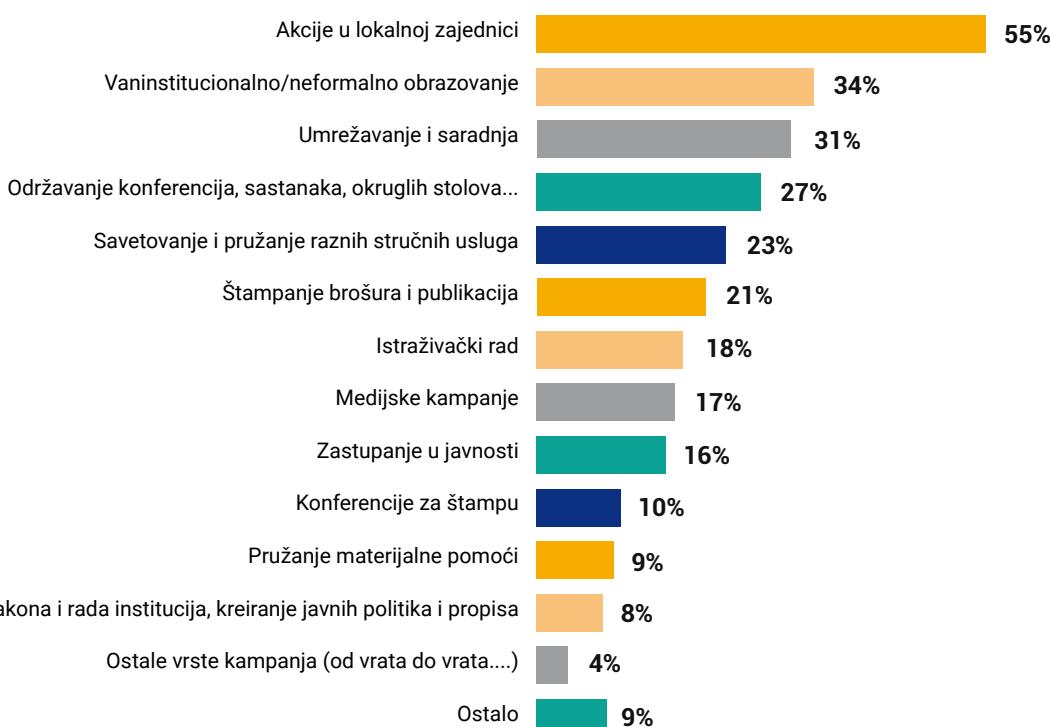
Pored onih koje navode sve građane, ka mladima kao glavnoj ciljnoj grupi okrenute su organizacije iz jugoistočne Srbije (38%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (42%), i one sa budžetim većim od 20.001 evro (45%), dok se organizacije iz centralne Srbije (19%), one koje su osnovane pre 1990. godine (21%) i one bez budžeta (28%) najmanje orijentisane ka mladima.

Organizacije koje u širem smislu imaju žene za ciljnu grupu uglavnom su vojvođanske (19%), osnovane su u periodu od 1990. do 2000. godine (17%) i imaju budžet u iznosu od 5.001 do 20.000 evra i više od 20.001 evro (21%). Ovakvih organizacija je najmanje u centralnoj Srbiji (8%), među onima koje su osnovane pre 1990. godine (7%) i onima sa budžetima koji se kreću od 1.001 do 5.000 evra (9%).

Primetne su izvesne razlike u pogledu ciljnih grupa u odnosu na godinu osnivanja, region i budžetska sredstva. Na primer, organizacije iz jugoistočne Srbije rade sa studentima (20%), nezaposlenima (13%) i pripadnicima etičkih manjina (16%) više nego one iz drugih regiona, dok se organizacije koje su osnovane pre 1990. godine češće nego druge bave stariim licima (24%). Organizacije osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine više su zainteresovane za donosioce odluka (20%), siromašne građane (16%) i romsko stanovništvo (15%), dok se one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine više bave institucijama (12%), etničkim manjinama i građanskim sektorom (po 11%). Što se tiče budžeta, među organizacijama čiji budžeti prelaze iznos od 20.001 evro, većina se bavi donosiocima odluka (55%), institucijama i građanskim sektorom (po 48%).

Aktivnosti i projekti

GRAFIKON 2.7 | Koje vrste aktivnosti najčešće sprovodi vaša organizacija?

Vrste akcija koje anketirane organizacije najčešće sprovode jesu: one koje se organizuju u lokalnim zajednicama (55%), vaninstitucionalno/neformalno obrazovanje (34%), umrežavanje i saradnja (31%), održavanje konferencija, sastanaka i okruglih stolova (27%), itd.

Kada se ovi rezultati uporede sa onima iz 2011. godine, primećuje se očigledan porast broja organizacija čije se aktivnosti odvijaju u lokalnim zajednicama (sa 49% u 2011. na 55% u 2019. godini), onih koje se bave umrežavanjem/saradnjom (sa 29% na 31%) i onih koje organizuju konferencije, sastanke i okrugle stolove (sa 25% na 27%), dok je broj organizacija sa drugim vrstama aktivnosti opao (najveći pad zabeležen je kod "savetovanja i pružanja ostalih stručnih usluga" - sa 35% u 2011. na 23% u 2019. godini).

Što se tiče oblasti delovanja, akcije u lokalnoj zajednici najčešće organizuju organizacije čije je glavno polje interesovanja filantropsko posredovanje i promovisanje volonterskog rada (75%) i one koje se bave zaštitom životne sredine (73%). Organizacije koje su najaktivnije u vaninstitucionalnom/neformalnom obrazovanju su one koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanim volonterskog rada (80%) i međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (75%). Stiče se utisak da su one veoma angažovane na raznim aktivnostima. Kao što se i očekivalo, savetovanjem i pružanjem različitih stručnih usluga (58%) i materijalne pomoći (28%) bave se uglavnom organizacije koje pružaju socijalne usluge. Vredi napomenuti da se istraživačkim radom bave uglavnom organizacije građanskog društva koje su aktivne u oblasti međunarodne saradnje (uključujući evropsku integraciju) (52%), organizacije koje deluju u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) i one koje su fokusirane na filantropsko posredovanje i promovisanje volonterskog rada (po 50%). Praćenjem zakona i rada institucija, kao i kreiranjem javnih politika i propisa većinom se bave organizacije čija su glavna polja interesovanja pravo, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) (44%).

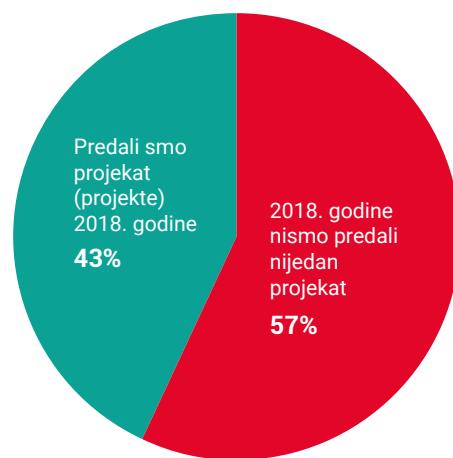
Akcije u lokalnoj zajednici najčešće organizuju organizacije iz istočne Srbije (76%), one koje su osnovane pre 1990. godine (58%), i one sa budžetima u rasponu od 5.001 do 20.000 evra (58%), dok ih najmanje organizuju organizacije iz Beograda (39%), one koje su osnovane u periodu od

2000. do 2009. godine (53%) i one sa budžetima u rasponu od 1.001 do 5.000 evra (49%).

Većina organizacija aktivnih u oblasti vaninstitucionalnog/neformalnog obrazovanja jesu one sa sedištem u Beogradu (53%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (46%), i one čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (59%). Organizacije koje se bave ovom oblašću najmanje je u zapadnoj Srbiji (11%), među onima koje su osnovane pre 1990. godine (19%) i među onima bez budžeta (26%).

Umrežavanje i saradnja se najčešće javljaju među organizacijama iz istočne Srbije (45%), onima koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (46%), i onima sa budžetom većim od 20.001 evro (51%), a najređe među organizacijama iz zapadne Srbije (21%), onima koje su osnovane pre 1990. godine (27%) i onima bez budžeta (28%).

GRAFIKON 2.8 | Da li ste tokom 2018. godine predali predlog projekta donatorima?

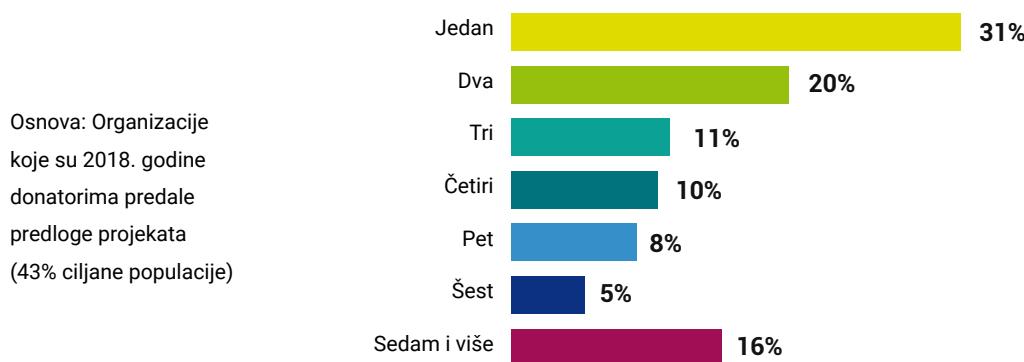

Većina organizacija (57%) nije 2018. godine donatorima predala nijedan predlog projekta, što se bitno razlikuje od situacije iz 2011. godine, kada je samo 29% organizacija na ovo pitanje dalo negativan odgovor (odnosno, 2011. godine je 71% organizacija podnело projekat donatorima, u odnosu na 43%, koliko ih je to učinilo 2018. godine).

Među organizacijama koje su 2018. godine podnеле predloge projekata, većinu su činile one koje su aktivne u oblasti međunarodne saradnje (uključujući evropske integracije) (69%), one koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (63%) i one čija je glavna oblast interesovanja filantropsko posredovanje i promovisanje volonterskog rada (60%).

Većinu organizacija koje 2018. godine nisu predale nijedan predlog projekta čine organizacije iz Vojvodine (48%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (71%) i one sa budžetima većim od 20.001 evro (90%). Najmanje aktivne u ovoj oblasti bile su organizacije iz centralne Srbije (28%), one koje su osnovane nakon 2010. godine (39%) i što je i logično – organizacije bez budžeta (26%).

GRAFIKON 2.9 | Koliko ste predloga projekata predali donatorima 2018. godine?

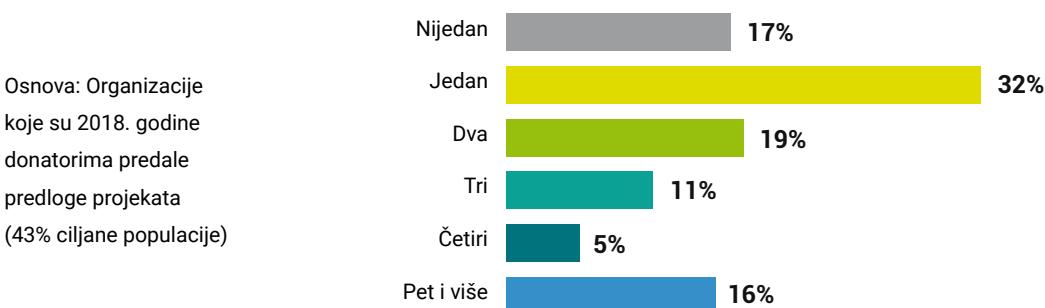
U grupi organizacija koje su 2018. godine predale predloge projekata donatorima, 31% ih je navelo jedan projekt, 20% - dva projekta, 29% - između tri i pet projekata, a 21% - više od pet.

Broj projekata koji su podneti donatorima na razmatranje varira od jedne organizacije do druge, zavisno od oblasti delovanja, regionala, godine osnivanja i visine budžeta. Organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom (35%) i zaštitom životne sredine (33%) u većini slučajeva predale su po jedan projekt. Među organizacijama koje su prijavile više od 7 projekata većina se bavi međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (40%), dok

za njima slede one koje su aktivne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava), kao i one koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (po 38%).

U proseku, najaktivnije su bile (7+ projekata) organizacije iz Beograda (29%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (44%) i one sa budžetima većim od 20.001 evro (72%). Najmanje aktivne (7+ projekata) bile su organizacije iz istočne Srbije (3%), one koje su osnovane nedavno, tj. nakon 2010. godine (10%), i one bez budžeta (9%).

GRAFIKON 2.10 | Koliko vam je projekata odobreno?

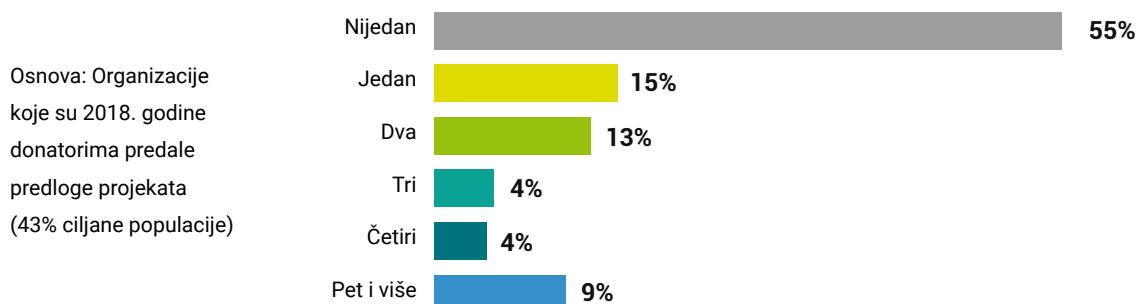
Većini organizacija koje su donatorima predale predloge projekata, 2018. godine je odobren po jedan projekt (32%), njih 19% je izvestilo da su im odobrena po dva projekta, 11% - po tri projekta, 5% - po četiri projekta, a 16% da im je odobreno po pet i više projekata. 17% organizacija je odgovorilo da im nije odobren nijedan projekat.

Organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) bile su najuspešnije, sa po pet i više odobrenih projekata (38%), dok za njima slike one koje deluju u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (32%). Organizacije čija je

glavna oblast interesovanja filantropsko posredovanje i promovisanje volonterskog rada nisu dobro prošle, jer većini nije odobren nijedan projekat (33%).

Među organizacijama kojima je odobreno pet i više projekata najuspešnije su bile one iz Beograda (30%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (39%), kao i organizacije sa budžetima većim od 20.001 evro (62%). Najmanje uspešne bile su organizacije iz istočne Srbije (8%), a prate ih one iz drugih regiona, najstarije i najnovije, kao i one sa minimalnim budžetom ili bez budžeta (po 10%).

GRAFIKON 2.11 | Koliko vam je projekata odbijeno?

U grupi organizacija koje su 2018. godine predale predloge projekata donatorima, 55% ih je izjavilo da im nije odbijeno nijedan, što znači da ih je odbijeno manje od polovine (45%). 15% organizacija je navelo da im je odbijen jedan projekat, 13% je pomenulo dva, po 4% tri i četiri, dok je 9% organizacija navelo da im nije odobreno pet ili više projekata.

Većina organizacija koje pružaju socijalne usluge izjavila je da im nije odbijen nijedan projekt (60%); za njima slede organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom (59%), zdravstvom (58%) i zaštitom životne sredine (57%). Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada bile su najmanje uspešne – odbijeno im je 70% podnetih projekata.

Većina organizacija kojima su projekti odbijeni imaju sedište u Beogradu (60%), dok je najmanje onih iz istočne Srbije - samo 20%. Kada je reč o broju odbijenih projekata

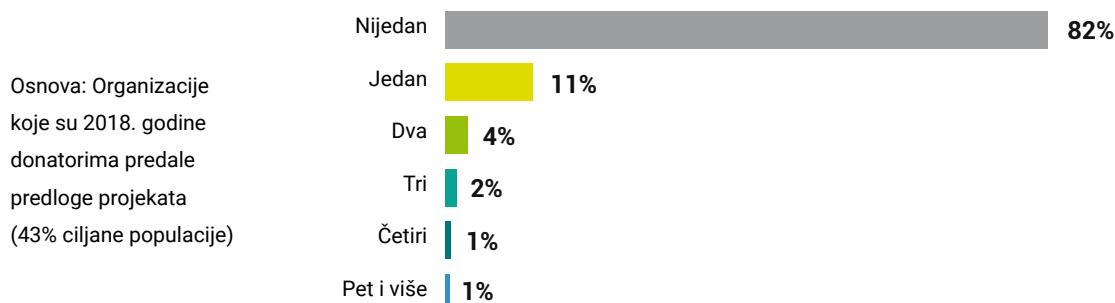
(5+), organizacije iz Beograda (15%) i jugoistočne Srbije (13%) ih imaju najviše, što je i logično s obzirom na to da su organizacije iz ova dva regiona donatorima predale najviše projekata na razmatranje.

Kada je reč o odnosu između broja odbijenih projekata i godine osnivanja, primetno je da su organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine imale najveći broj odbijenih projekata (što je, ponovo, sasvim logično jer su ih one najviše i prijavile). Isto tako, organizacije sa najvećim budžetima – od 20.001 evro i više - takođe su imale najviše odbijenih projekata (72%).

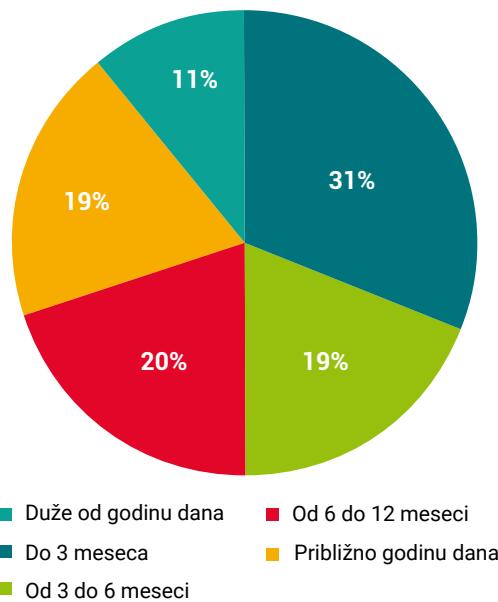
TABELA 2.1 | Prijavljeni i odobreni projekti

2010	6	Broj prijavljenih projekata
	4.1	Broj odobrenih projekata
	68%	Odnos između broja odobrenih i prijavljenih projekata (u procentima)
2011	4.7	Broj prijavljenih projekata
	3.1	Broj odobrenih projekata
	66%	Odnos između broja odobrenih i prijavljenih projekata (u procentima)
2018	4.7	Broj prijavljenih projekata
	2.5	Broj odobrenih projekata
	53%	Odnos između broja odobrenih i prijavljenih projekata (u procentima)

Prosečan broj podnetih projekata isti je kao 2011. godine. Međutim, prosečan broj odobrenih projekata se smanjio, sa 3,1 u 2011. na 2,5 u 2018. godini. Dakle, procenat odobrenih projekata smanjio se sa 66% u 2011. na 53% u 2018. godini.

GRAFIKON 2.12 | Koliko vam je projekata još uvek u proceduri?

Samo 18% organizacija je navelo da su im podneti projekti još uvek u proceduri; među njima, 11% ima jedan projekat koji još uvek čeka odobrenje. Organizacije koje deluju u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja (31%) i one iz zapadne Srbije (21%) čekaju odluku o jednom projektu. Organizacije bez budžeta (17%) i one sa najvećim budžetima (20%) isto imaju po jedan takav projekt.

GRAFIKON 2.13 | Koliko u prosjeku traje većine projekata koje sprovodi vaša organizacija?

Uopšteno govoreći, projekti većine organizacija ne traju dugo - u 89% slučajeva tek godinu dana i manje. 30% organizacija odgovorilo je da im projekti traju do tri meseca, a 21% da traju od 6 do 12 meseci. Konačno, 19% organizacije je izjavilo da im projekti obično traju 3 do 6 meseci ili približno godinu dana. Samo 11% organizacija ima projekte koji traju duže.

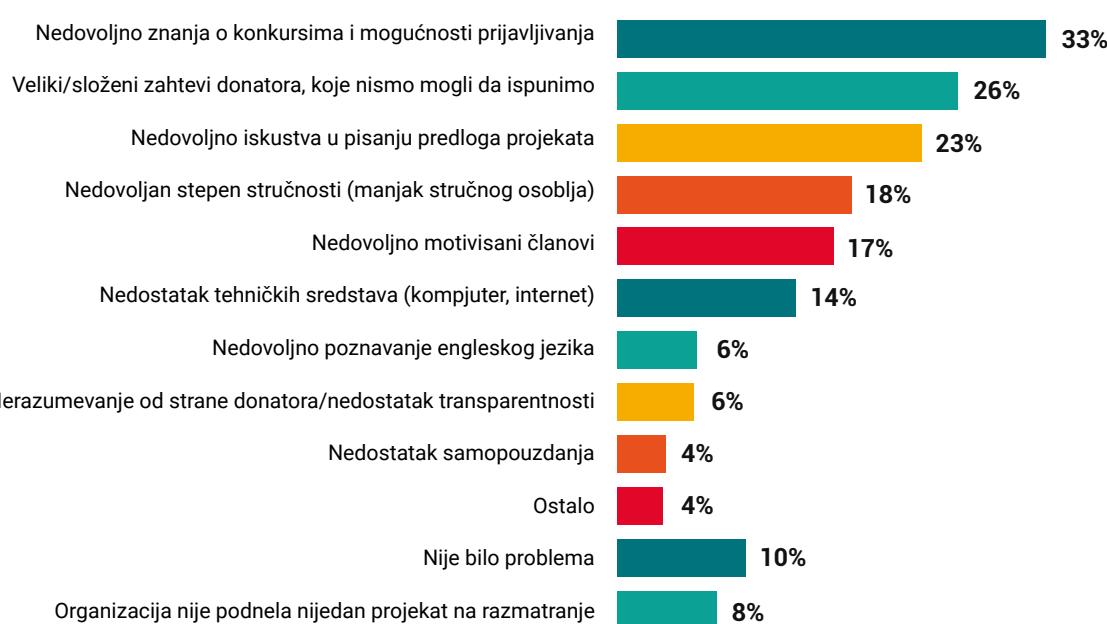
U većini slučajeva, projekte koji traju godinu dana i manje sprovode organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom, kao i one koje pružaju socijalne usluge (92%). Projekti koji traju duže od jedne godine dodeljuju se uglavnom organizacijama koje deluju u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja, ali i drugima (po 14%).

Među organizacijama sa projektima koji traju duže od godinu dana najviše je onih iz Vojvodine i centralne Srbije

(po 16%), dok one iz jugoistočne Srbije najčešće dobijaju projekte koji traju najviše tri meseca (45%). Organizacije sa sedištem u Beogradu uglavnom imaju projekte koji traju 6 do 12 meseci (30%), dok onima iz istočne Srbije traju pretežno godinu dana (39%).

Primetna je povezanost između prosečnog trajanja projekta i godine osnivanja organizacije: „mlađe“ organizacije, odnosno one koje su osnovane nakon 2010. godine, imaju kraće projekte koji u većini slučajeva traju do tri meseca (34%). Istovremeno, organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine sprovode najveći broj dužih projekata, onih koji traju približno godinu dana (38%) i duže od jedne godine (13%). Logično, organizacije bez budžeta imaju najkraće projekte, dok one sa najvećim imaju projekte koji traju najduže (godinu dana i više).

GRAFIKON 2.14 | Sa kojim ste se problemima najčešće susretali prilikom apliciranja za projekte?

Problemi sa kojima se organizacije najčešće susreću kada se takmiče za projekte jesu: nedovoljno znanje o konkursima i mogućnostima prijavljivanja (33%), veliki/složeni zahtevi donatora koje organizacije ne mogu da ispune (26%) i nedovoljno iskustva u pisanju projekata (23%). Slično je bilo i 2011. godine, osim što se problem nedostatka znanja/informacija o konkursima popeo za 7 procenatnih poena i postao vodeća prepreka.

Organizacije koje se bave pružanjem socijalnih usluga i razvojem i stambenim zbrinjavanjem najbrojnije su

među onima kojima su veliki i složeni zahtevi donatora najveći problem (po 42%). Organizacije koje ovo najmanje doživljavaju kao problem su one koje se bave zdravstvom (16%). Nerazvrstane organizacije najčešće imaju problema sa nedostatkom stručnosti (31%), a slede ih one koje deluju u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (29%). Poslovna/profesionalna udruženja i savezi navode nedostatak razumevanja / transparentnosti donatora (17%) kao probleme prilikom prijavljivanja za projekte češće nego što to čine druge vrste organizacija.

Najmanje su informisane organizacije iz jugoistočne Srbije (42%) i Beograda (38%), dok za njima slede one koje su osnovane nedavno, odnosno nakon 2010. godine (36%) i one bez budžeta (37%).

Složeni zahtevi donatora najveći su izazov za organizacije iz Vojvodine (32%) i jugoistočne Srbije (30%), za one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (28%), kao i za one bez budžeta (32%).

Najveće oscilacije primetne su u vezi sa "nedostatkom iskustva u pisanju predloga projekata". Većina organizacija iz centralne (35%) i jugoistočne Srbije (33%) prijavila je probleme u ovoj oblasti, dok organizacije iz istočne Srbije (7%) i Beograda (15%) sa njima imaju najmanje muke. Organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (28%) imaju najmanje iskustva kada je reč o pisanju prijedloga, dok je probleme u ovoj oblasti pomenulo samo 13% organizacija osnovanih u periodu od 2000. do 2009. godine. Kao što se i očekivalo, nedostatak iskustva najčešće pominju organizacije bez budžeta (27%), dok je problem prijavilo samo 7% organizacija sa velikim budžetom.

Što se tiče ostalih problema koji se javljaju prilikom prijavljivanja za projekte, vredi napomenuti da je nedostatak stručnosti kao problem prisutan uglavnom u organizacijama iz zapadne Srbije (32%); manjak motivisanih članova (26%) i nedostatak tehničkih sredstava (23%) u onima iz jugoistočne Srbije; nepoznavanje engleskog jezika (23%) u organizacijama iz zapadne Srbije, a odsustvo razumevanja/transparentnosti donatora u onima čije je sedište u Beogradu (11%). Što je budžet organizacije veći, manji su i problemi u ovoj oblasti (odnosno, samo je 4% organizacija bez budžeta navelo da nema problema sa prijavljivanjem projekata, u poređenju sa 27% onih sa budžetom koji prelazi iznos od 20.001 evro).

GRAFIKON 2.15 | Sa kojim ste se problemima najčešće susretali prilikom realizacije projekata?

Uopšteno gledano, organizacije građanskog društva prijavljuju manje problema u vezi sa realizacijom projekata (procenat odgovora „Nije bilo problema“ popeo se sa 4% u 2011. na 9% u 2019. godini), što je uglavnom posledica činjenice da se smanjio ukupan broj projekata za koje su organizacije aplicirale/koji su im odobreni (2011. godine samo 1% organizacija nije prijavilo nijedan projekat, dok ih je 2019. godine bilo 3%).

Glavni problem sa kojim se organizacije susreću prilikom realizacije projekata jeste nedostatak sredstava (60%), ali je takvih slučajeva prijavljeno manje nego 2011. godine (73%). Sledi loša saradnja sa organima uprave/institucijama na svim nivoima (28%) i manjak opreme/osoblja koje je neophodno za realizaciju projekata (18%).

Primetno je da se, u odnosu na 2011. godinu, javlja više problema u vezi sa „ljudskim kapitalom“, odnosno da su se svi problemi koji imaju veze sa ljudima u izvesnoj meri povećali: „nedovoljno motivisani korisnici usluga“ (sa 10% u 2011. na 14% u 2019. godini); „nedovoljno motivisani članovi“ (sa 9% u 2011. na 10% u 2019. godini) i „nedostatak stručnosti“ (sa 9% u 2011. na 10% u 2019. godini).

Među organizacijama koje su pomenule nedostatak sredstava za realizaciju projekata, većina je onih koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (86%). Te organizacije češće imaju i slabu saradnju sa institucijama (64%). S druge strane, nerazvrstane (ostale) organizacije se češće susreću sa problemom nedostatka opreme i osoblja (31%). Stručnost osoblja kao problem najčešće navode organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (23%), one koje su aktivne u oblasti filantropskog posredovanja i promovisanja volonterskog rada (22%) kao i organizacije čije su oblasti interesovanja pravo, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) (21%), dok su negativan stav zajednice u većini slučajeva prijavile nerazvrstane organizacije (19%), one koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (18%) i one čije su oblasti interesovanja pravo, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) (16%). Organizacije koje pružaju socijalne usluge češće nego druge navode problem sa nedovoljnim poznавanjem engleskog jezika (12%).

Nedostatak sredstava najviše je prisutan među organizacijama iz jugoistočne Srbije (68%), onima koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (63%), kao i onima sa minimalnim budžetom ili bez budžeta (po 62%).

O niskom stepenu saradnje sa organima uprave/institucijama najčešće izveštavaju organizacije iz jugoistočne Srbije (42%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (44%), i one čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (42%), dok je broj organizacija koje prijavljuju ovaj problem najmanji u Vojvodini (19%), među organizacijama koje su osnovane pre 1990. godine (23%), i među onima čiji se budžeti kreću od 1.001 do 5.000 evra (16%).

Nedostatak opreme/osoblja neophodnog za realizaciju projekata većinom su navele organizacije iz Beograda (26%) i one koje su osnovane pre 1990. godine (27%). Nije bilo većih razlika među organizacijama na osnovu veličine budžeta.

Zanimljivo je da su „korisnike koji su nedovoljno motivisani da koriste usluge“ kao problem prepoznale uglavnom organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (20%), koje su prijavile i slabu saradnju sa medijima (26%). Sa pravnim poteškoćama su se susretale uglavnom organizacije iz zapadne Srbije (23%) i one sa najvećim budžetima (21%). Nedostatak tehničkih resursa prijavilo je najviše organizacija iz jugoistočne Srbije (19%), nedovoljno motivisani članovi bili su problem uglavnom za one iz centralne Srbije (17%), dok su o nedostatku stručnosti najviše govorile organizacije koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (18%).

Iako se negativan stav lokalne zajednice nalazi na samom dnu spiska prijavljenih problema (9,5%), on je u relativno velikoj meri prisutan u organizacijama iz jugoistočne Srbije i onima sa najvećim budžetom (po 24%).

03

ZAKONI/FISKALNI
PROPIŠI

Stepen zadovoljstva važećim propisima

GRAFIKON 3.1 | U kojoj meri ste zadovoljni zakonskim okvirom kojim se uređuje građanski sektor?

Manje od jedne trećine organizacija (28%) zadovoljno je propisima kojima se uređuje rad organizacija građanskog društva (što je za dva procentna poena manje nego 2011. godine). Takođe, 20% ih je nezadovoljno, dok većina ima neutralno mišljenje (39%). 13% ih je izjavilo da nije upoznato sa tim propisima (što je bolja situacija od one iz 2011. godine, kada 22% anketiranih organizacija nije bilo upoznato sa propisima).

Organizacije koje pružaju socijalne usluge su najzadovoljnije (31%), dok su najnezadovoljnije one koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (35%) i međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (32%).

Nema značajnih razlika među organizacijama koje su uglavnom zadovoljne važećim propisima, osim što su one iz zapadne Srbije (48%) zadovoljnije od ostalih (isto kao i 2011. godine). U kategoriji organizacija koje su uglavnom nezadovoljne važećim propisima kojima se uređuje rad organizacija građanskog društva, u prvom planu su one iz centralne (30%) i jugoistočne Srbije (28%) i one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (28%).

Treba napomenuti da su organizacije koje nisu upoznate sa odgovarajućim propisima uglavnom iz Beograda (22%), dok ih je samo nekoliko iz centralne Srbije (1%), odnosno sa teritorije sa velikim brojem organizacija koje su nezadovoljne propisima.

GRAFIKON 3.2 | Šta bi država trebalo da učini kako bi stimulisala rad organizacija građanskog društva?

Većina predloga u kojima se država pominje kao ona koja treba da podstiče rad organizacija građanskog društva zapravo se odnosi na finansiranje: većina anketiranih organizacija smatra da bi država sredstva trebalo da dodeljuje na transparentan način (68%), kao i da postoji potreba za osnivanjem fonda iz koga bi se izdvajala sredstva jednaka onima koje daje Evropska unija (44%). Trećina organizacija (34%) predlaže poreske olakšice za kompanije koje finansiraju njihov rad, dok 33% predlaže poreske olakšice za građane/pojedince koji doniraju novčana sredstva ovim organizacijama. Unapređenje pravnog okvira kojim se uređuje rad ovog sektora zatražilo je 30% ispitanih organizacija.

Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada, kao i one koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) mnogo češće od ostalih veruju da bi država trebalo da podstiče rad ovih organizacija raznim sredstvima, uključujući: fond iz koga bi se izdvajala sredstva jednaka onima koje daje Evropska unija; poreske olakšice za kompanije koje finansiraju organizacije građanskog društva; poreske olakšice za pojedince koji doniraju novčana sredstva ovim organizacijama; smanjene doprinose za zaposlene u ovim organizacijama i poreske olakšice za same organizacije. Organizacije aktivne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) češće nego druge veruju da bi država trebalo da unapredi pravni okvir kojim se uređuje rad organizacija građanskog društva (67%) i da je neophodna kampanja za promenu imidža ovih organizacija (37%).

Dodelu sredstava iz budžeta na transparentan način najčešće predlažu organizacije iz jugoistočne Srbije (86%), a najređe one iz Beograda (58%). Nema nikakvih varijacija na osnovu godine osnivanja i veličine budžeta, kao ni u vezi sa predlogom o osnivanju fonda iz koga bi se izdvajala sredstva jednaka onima koje daje Evropska unija.

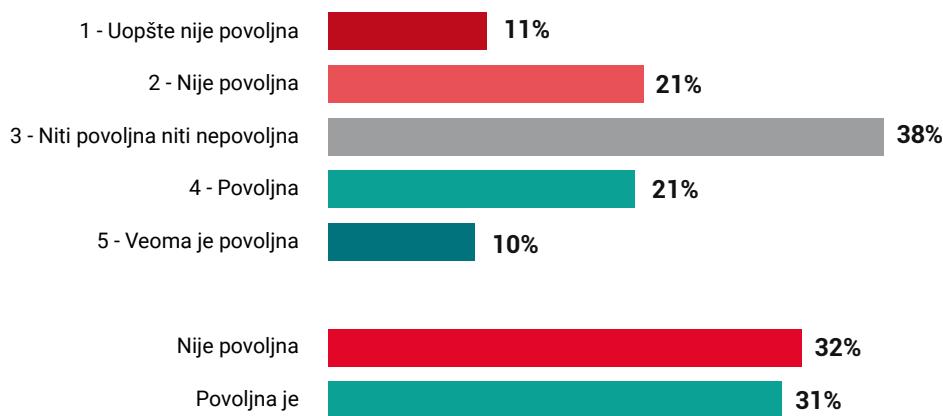
Poreske olakšice za kompanije (43%) i pojedinačne građane (42%) većinom su predlagale organizacije iz Beograda, one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (48%, 46%) i one sa najvećim budžetima (55%, 45%).

Unapređenje pravnog okvira najčešće su pominjale organizacije iz istočne Srbije (53%) i one sa najvećim budžetima (55%).

Kada je reč o stawkama koje nisu visoko rangirane na listi predloga, primetne su bitne razlike među organizacijama na osnovu regiona, godine osnivanja i veličine budžeta: na primer, samo jedna četvrtina anketiranih organizacija (25%) je napomenula da bi država trebalo da uvede poreske olakšice za organizacije građanskog društva, među kojima se ističu uglavnom one iz Beograda (40%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (36%) i one sa najvećim budžetom (59%). Jedna petina (20%) je pomenula kampanju za promenu imidža i tu su prednjačile mahom organizacije iz centralne Srbije (30%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (26%), i one sa najvećim budžetima (55%). Smanjenje doprinosa za zaposlene u ovakvim organizacijama najčešće su predlagale organizacije iz jugoistočne Srbije (31%).

Politička klima za razvoj sektora građanskog društva

GRAFIKON 3.3 | Da li mislite da je trenutna politička klima u zemlji povoljna za razvoj sektora građanskog društva?

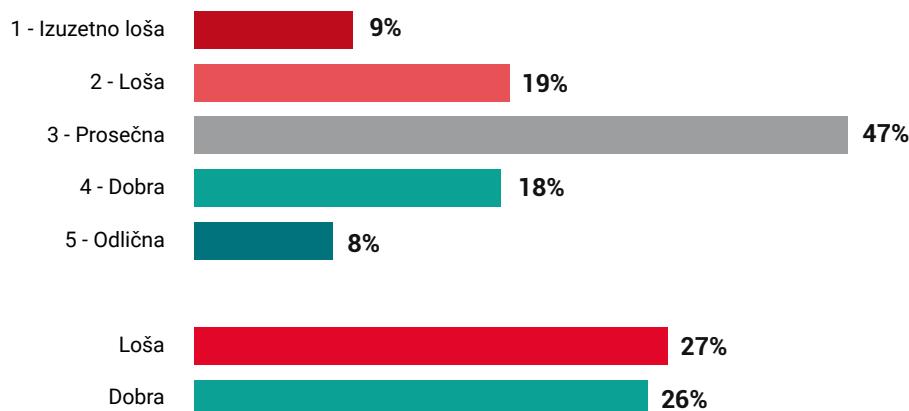
Gotovo jednak broj organizacija je političku klimu u zemlji ocenio kao nepovoljnju (32%) i kao povoljnju (31%) za razvoj sektora građanskog društva, što je ocena koja je pozitivnija od one iz 2011. godine, kada je 44% anketiranih organizacija smatralo da politička klima nije povoljna, dok je 22% verovalo da jeste.

Većina organizacija aktivnih u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (51%) smatra da trenutna politička klima nije povoljna za razvoj organizacija građanskog društva, dok su one koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem uglavnom mišljenja da jeste (44%).

Organizacije koje političku klimu ocenjuju kao nepovoljnu uglavnom imaju sedište u Beogradu (42%), osnovane su tokom perioda od 1990. do 2000. godine (45%) i imaju budžete koji prelaze iznos od 20.001 evra (48%). Najzadovoljnije političkom klimom su organizacije iz istočne Srbije (46%), one koje su osnovane pre 1990. godine (34%) i one bez budžeta (33%).

Saradnja između Vlade Srbije i organizacija građanskog društva

GRAFIKON 3.4 | Kako biste ocenili saradnju između sadašnje Vlade Srbije i građanskog sektora?

Saradnju između Vlade Republike Srbije i organizacija građanskog društva je 47% ispitanika okarakterisalo kao prosečnu, što znači da je situacija skoro ista kao ona iz 2011. godine (45%). 27% organizacija ju je ocenilo kao lošu, a 26% kao dobru, što je bolje nego 2011. godine kada je 33% organizacija situaciju ocenilo kao lošu, a 22% kao dobru.

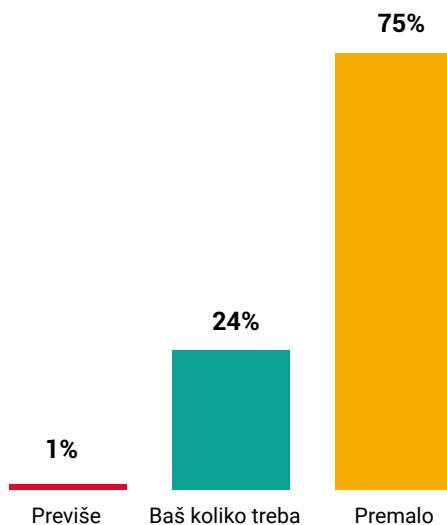
Većina organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (60%) je ovu saradnju ocenila kao prosečnu, dok je organizacije koje su angažovane u oblasti zdravstva najčešće smatrali dobrom (32%). Organizacije čije je glavno polje interesovanja međunarodna saradnja

(uključujući i evropske integracije) su, kada je reč o saradnji, davale uglavnom niže ocene (37%).

Lošu saradnju je prijavilo najviše organizacija iz centralne Srbije (41%), onih koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (39%), i onih sa budžetima većim od 20.001 evra (42%), dok je o dobroj saradnji izvestilo najviše organizacija iz istočne Srbije (37%) i onih koje su osnovane pre 1990. godine (33%). Stiče se utisak da veličina budžeta nije igrala bitnu ulogu.

Uticaj organizacija građanskog društva na kreiranje državne politike

GRAFIKON 3.5 | U kojoj meri građanski sektor utiče na kreiranje javnih politika na nacionalnom nivou?

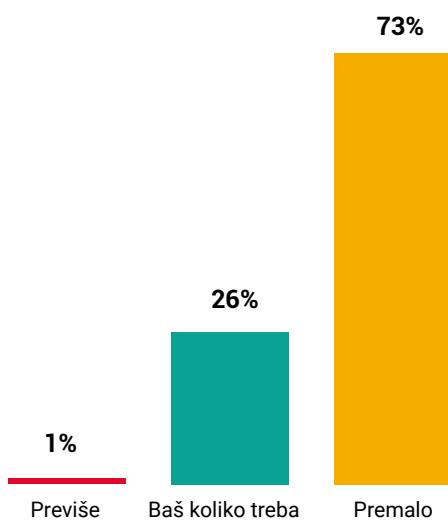
Tri četvrtine organizacija (75%) smatra da je njihov uticaj na kreiranje politike na nacionalnom nivou previše mali, jedna četvrtina (24%) smatra da je baš onakav kakav treba da bude, dok samo 1% smatra da je uticaj ovih organizacija preveliki.

U pogledu strukture organizacija, većinu onih koje veruju da premalo utiču na kreiranje državne politike čine organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (92%) i one kojima je primarna oblast interesovanja pravo, zastupanje u javnosti i politika (81%), dok poslovna/profesionalna udruženja i savezi češće od ostalih smatraju da im je uticaj na kreiranje državne politike baš onakav kakav i treba da bude (30%).

O premalom uticaju organizacija građanskog društva na kreiranje politike na nacionalnom nivou izvestile su uglavnom organizacije iz centralne Srbije (88%), dok većina onih iz jugoistočne Srbije (35%), one koje su osnovane pre 1990. godine (36%) i one sa budžetom većim od 20.001 evra (31%) smatraju da im je uticaj baš onakav kakav i treba da bude.

Odgovori na pitanje u vezi sa uticajem organizacija građanskog društva na kreiranje lokalne politike bili su

GRAFIKON 3.6 | U kojoj meri građanski sektor utiče na kreiranje javnih politika na lokalnom nivou?

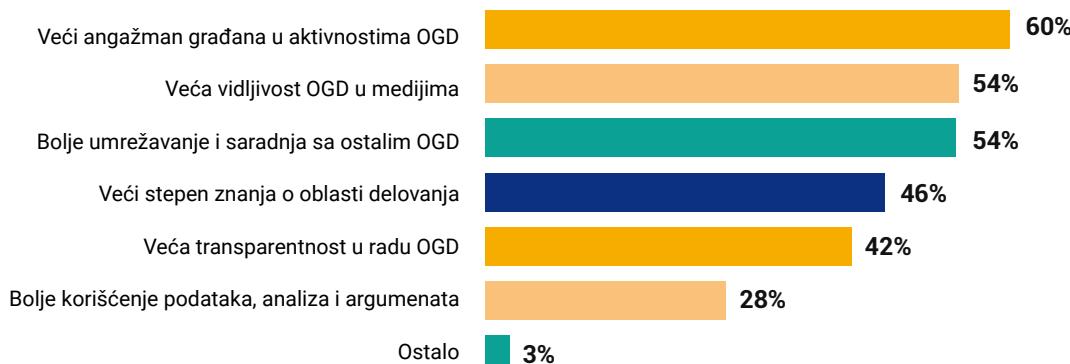

prilično slični: 73% organizacija je ocenilo da je taj uticaj previše mali, 26% je reklo da je približno onakav kakav bi trebalo da bude, dok 1% organizacija smatra da je preteran.

Najviše organizacija koje smatraju da organizacije građanskog društva previše utiču na kreiranje javne politike na lokalnom nivou opet je među onima koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (83%) i onima čija je glavna oblast interesovanja pravo, zastupanje u javnosti i politika (77%), dok poslovna/profesionalna udruženja i savezi i organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom češće nego druge smatraju da je njihov uticaj upravo onakav kakav bi trebalo da bude (po 29%).

Gledano po regionima, 89% organizacija iz centralne Srbije smatra da im je uticaj previše mali, dok one iz istočne Srbije u većini slučajeva misle da je baš onakav kakav treba da bude (37%). Za njima slede organizacije iz Beograda (33%). I u ovom slučaju, organizacije koje su starije (35%) i one sa najvećim budžetima (31%) veruju da je uticaj organizacija građanskog društva baš onakav kakav i treba da bude.

GRAFIKON 3.7 | Šta organizacije građanskog društva treba da urade kako bi povećale svoj uticaj?

Višestruki odgovori; Osnova: Organizacije koje veruju da sektora premalo utiče na kreiranje javne politike na nacionalnom nivou (75% ciljane populacije)

Organizacionama koje veruju da građanski sektor premalo utiče na kreiranje državne politike ponuđena je prilika da kažu šta bi trebalo uraditi kako bi se ta situacija promenila. Najčešći odgovor (60%) bio je da je potrebno da se građani više uključe u aktivnosti organizacija. Po 54% ispitanika veruje da bi organizacije trebalo da povećaju svoju vidljivost u medijima, umreže se i sarađuju sa drugim sličnim organizacijama; 46% veruje da bi trebalo da povećaju svoje znanje o oblastima kojima se bave; 42% da bi trebalo povećati transparentnost rada organizacija građanskog društva, dok 28% kao ono što bi moglo da bude od pomoći vide bolje korišćenje podataka, analiza i argumenata.

Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada češće nego druge misle da je neophodna veća uključenost građana u aktivnosti organizacija (82%), bolje umrežavanje i saradnja sa sebi sličnima (87%) kao i veća transparentnost u radu organizacija (71%), dok većina organizacija aktivnih u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja smatra da bi

povećanju uticaja ovih organizacija doprinela njihova veća vidljivost u medijima (85%). Organizacije čija je glavna oblast interesovanja međunarodna saradnja (uključujući i evropske integracije) (48%) i poslovna/profesionalna i druga udruženja (39%) češće nego drugi navode podatke, analize i argumente kao strategiju za povećanje uticaja organizacija građanskog društva.

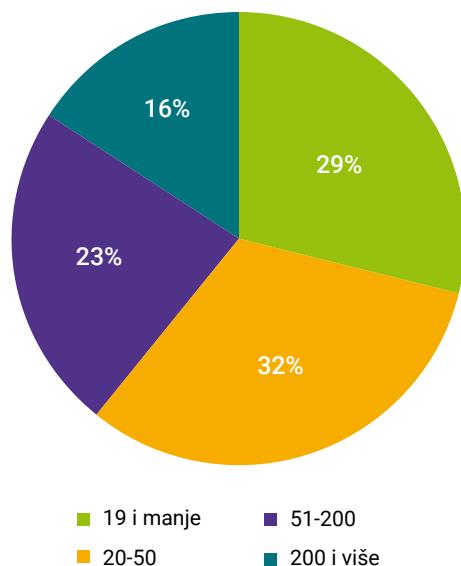
Nisu uočljive velike razlike među organizacionama na osnovu regiona, godine osnivanja i veličine budžeta; međutim, trebalo bi napomenuti da organizacije iz Beograda mnogo češće od drugih ističu značaj boljeg umrežavanja i saradnje sa sličnim organizacijama (74%), dok one iz istočne Srbije (63%) navode da je neophodna veća transparentnost u radu organizacija.

04

STRUKTURA ORGANIZACIJA GRAĐANSKOG DRUŠTVA

Članstvo i aktivna lica u organizacijama

GRAFIKON 4.1 | Koliko članova ima vaša organizacija?

Broj članova umnogome varira od jedne do druge organizacije. Prosek je 100 (103,2) po organizaciji; međutim, 10 organizacija ima više od 10.000 članova, dok jedna ima čak 60.000.

Manje od jedne trećine organizacija (31%) ima 20 do 50 članova; 29% ih ima 19 i manje; jedna četvrtina (24%) ima između 51 i 200, dok ih 16% ima 200 i više.

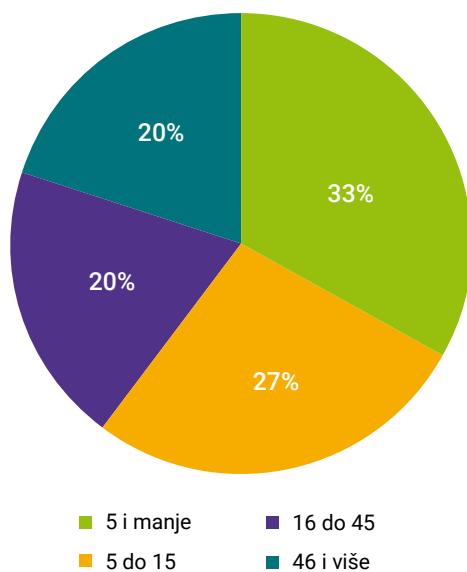
U proseku, organizacije aktivne u oblasti prava, zastupanja u javnosti i politike nemaju mnogo članova - 19 i manje (38%), dok ih one koje pružaju socijalne usluge imaju najviše (26%), kao i organizacije koje se bave zdravstvom (25%) - po 200 i više.

Organizacije iz zapadne Srbije (44%) češće imaju 19 i manje članova, dok one iz Beograda (20%) češće imaju 200 ili više.

Što je organizacija starija, to ima više članova. Najveće razlike primećuju se u pogledu veličine budžeta - organizacije sa najvećim budžetom podjednako često imaju najmanje (41%) i najviše (45%) članova.

U ovom istraživanju, organizacije građanskog društva dostavile su podatke koji se odnose na sva lica u organizaciji. Trećina anketiranih organizacija (33%) ima ih 5 ili manje; 27% ih ima između 5 i 15, dok ih 20% ima 16-45 i 46 ili više.

GRAFIKON 4.2 | Ukupan broj ljudi u organizaciji (uključujući lokalne kancelarije)

Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (51%) imaju najmanje aktivnih lica; one koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) češće nego druge angažuju između 16 i 45 lica (33%), a slede ih organizacije koje pružaju socijalne usluge i one koje se bave obrazovanjem i istraživačkim radom (po 28%). Najveće organizacije, one sa više od 46 aktivnih lica, bave se međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (28%).

Najmanji broj lica (pet i manje) radi u organizacijama iz centralne Srbije (49%) i Vojvodine (41%), u onima koje su nedavno osnovane (39%) i onima bez budžeta (44%).

Organizacije iz istočne Srbije (45%) u većini slučajeva angažuju od 5 do 15 lica, dok ih najviše ima u organizacijama iz Beograda (28% - od 15 do 45 i 25% - 46 ili više), u starijim organizacijama (35%) i u onima sa najvećim budžetom (41%).

TABELA 4.1 | Struktura organizacija građanskog društva, po segmentima

Ukupan broj članova - u proseku 103.2			
Ukupan broj lica po organizaciji (uključujući lokalne kancelarije) – u proseku 24.3			
	Ukupno	Muškarci	Žene
1. Upravni odbor	U proseku 3,9 (sa 0)* U proseku 4,8 (bez 0)**	62%	38%
2. Stalno zaposleni	U proseku 0,2 (sa 0)* U proseku 3,6 (bez 0)**	41%	59%
3. Zaposleni po ugovoru (autorski ugovor, ugovor o radu i dr.)	U proseku 0,4 (sa 0)* U proseku 5,6 (bez 0)**	43%	57%
4. Volonteri	U proseku 9,5 (sa 0)* U proseku 24,7 (bez 0)**	64%	36%

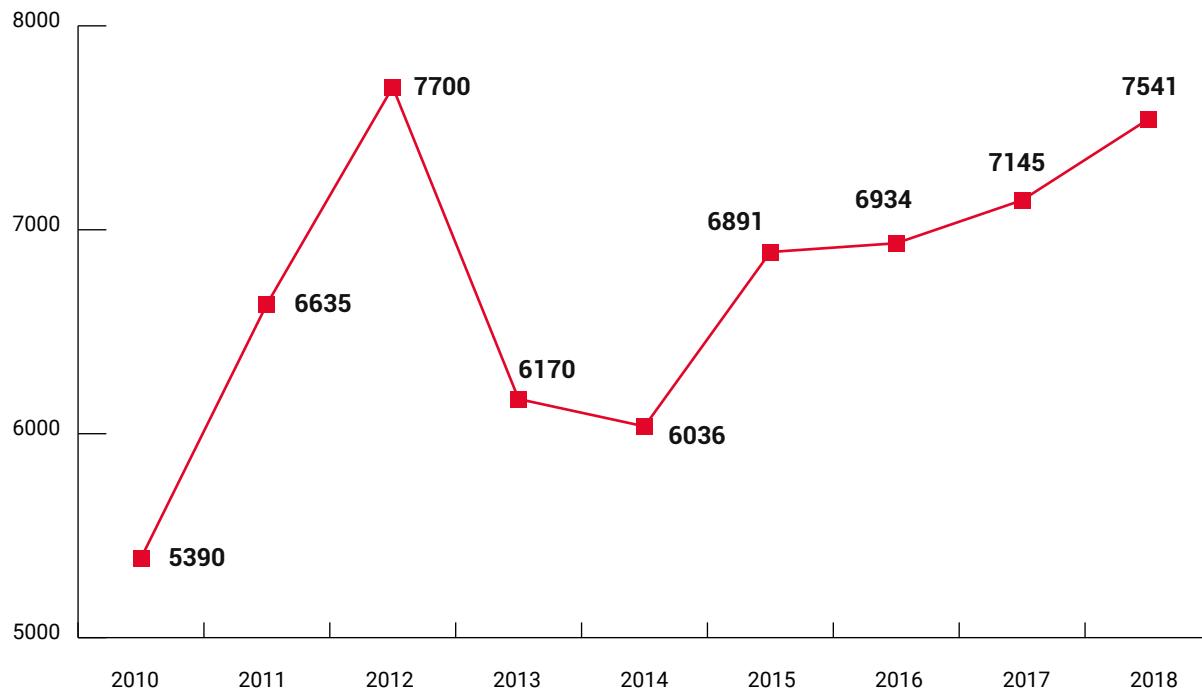
* sa 0 – u odnosu na sve organizacije građanskog društva
** bez 0 – u donosu na one koje imaju upravni odbor / stalno zaposlene / zaposlene po ugovoru / volontere

Treba napomenuti da muškarci dominiraju u upravnim odborima (62%), kao i među volonterima (64%). Žene čine većinu zaposlenih, kako stalno (59%) tako i po ugovoru (57%). Došlo je do promene u odnosu na 2011. godinu, kada je u upravnim odborima, kao i među zaposlenima (posebno ugovorenim osobljem), bilo manje žena. Godine 2011., 46,9% žena radilo je po osnovu ugovora, što je 10

procenata manje nego danas. Takođe, 2011. godine je bilo više žena volontera - 39,8%.

Organizacije koje su pobrojale svoje strukturne segmente u proseku imaju 4,8% članova upravnih odbora, 3,6% stalno zaposlenih, 5,6% lica zaposlenih po ugovoru i 24,7% volontera.

GRAFIKON 4.3 | Stalno zaposleni u organizacijama građanskog društva, 2018. godine

Prema službenim podacima Agencije za privredne registre Republike Srbije, a na osnovu dostavljenih finansijskih izveštaja, udruženja su u 2018. godini zapošljavala 7.541 lice (puno radno vreme, ugovor o radu), što predstavlja povećanje od 39,9% u poređenju sa 2010. i od 13,7% u poređenju sa 2011. godinom. Međutim, prosečan broj zaposlenih po organizaciji se smanjio, odnosno broj zaposlenih u 2018. godini nije proporcionalan rastu građanskog sektora. Broj organizacija je od 2011. godine porastao 2,4 puta, dok je broj zaposlenih porastao samo 1,4 puta.

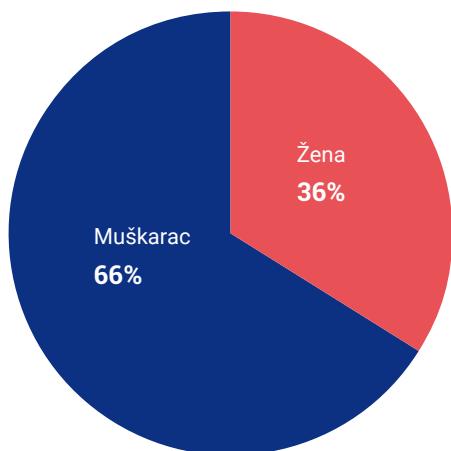
¹ Podaci Agencije za privredne registre, dostupno na adresi: <http://www.apr.gov.rs/>

² Poređenje sa 2011. godinom je napravljeno na osnovu početne ankete, na dan 15. juna 2011. godine, kada je bilo 13.375 registrovanih udruženja

TABELA 4.2 | Segmenti u strukturi organizacija građanskog društva

Ukupan broj lica u organizaciji	100%
Upravni odbor	12%
Stalno zaposleni	2%
Zaposleni po ugovoru (autorski ugovor, ugovor o radu i dr.)	3%
Volonteri	83%

Sudeći po tome kako anketirane organizacije izveštavaju o ukupnom broju angažovanih lica, u organizacijama građanskog društva u Srbiji dominiraju volonteri (83%) i članovi upravnih odbora (12%), dok je samo 5% zaposlenih (od kojih je samo 2% stalno zaposlenih).

GRAFIKON 4.4 | Predsednik ili direktor vaše organizacije - pol

U proseku, direktori i predsednici organizacija su muškarci (u 66% slučajeva), što predstavlja smanjenje od pet procenata u odnosu na 2011. godinu (71%).

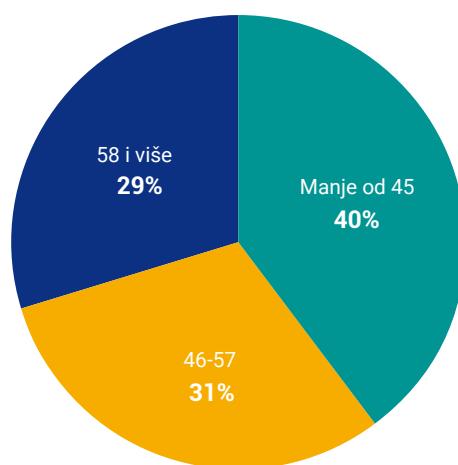
Većina muškaraca na ovim pozicijama radi u nerazvrstanim organizacijama (91%) i u onima koje se bave zaštitom životne sredine (73%), dok ih je najmanje u onima koje su aktivne u oblasti zdravstva (50%). Nema oblasti delovanja u kojima na vodećim pozicijama ima više žena nego muškaraca.

Većina ovih muškaraca radi u organizacijama iz istočne Srbije (76%), onima koje su osnovane pre 1990. godine (79%) i onima bez budžeta (73%). Žene su predsednice ili direktorce većinom u organizacijama iz jugoistočne Srbije (40%), u onima koje su osnovane nedavno (36%) i onima čiji je budžet veći od 20.001 evra (45%), gde su i najbrojnije (u poređenju sa svim ostalim parametrima).

Kada je reč o godinama starosti, većinu organizacija vode predsednici/direktori mlađi od 45 godina (39%). Nešto manje od trećine organizacija (31%) vode lica starosti od 46 do 57 godina, dok jednak broj vode stariji od 58 godina (30%).

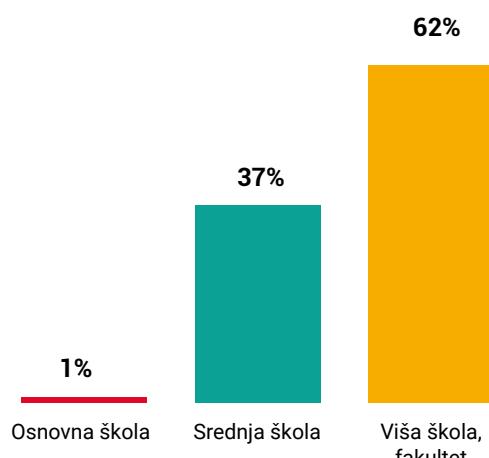
GRAFIKON 4.5 | Predsednik ili direktor vaše organizacije – godine starosti

Osnova: Ukupna ciljana populacija

Što se tiče oblasti delovanja, najviše mlađih direktora ili predsednika vodi nerazvrstane organizacije (48%) i one koje se bave pravom, zastupanjem u javnosti i politikom (46%), dok oni koji su u srednjim godinama (46-57 godina) uglavnom rade u oblasti zdravstva (47%). Nešto stariji direktori/predsednici (58 i stariji), gledano u proseku, vode organizacije koje pružaju socijalne usluge (32%).

Najmlađe rukovodstvo se sreće u organizacijama iz istočne Srbije (53%), onima koje su osnovane nakon 2010. godine (48%) i onima bez budžeta (44%). Rukovodstvo srednjih godina (46-57) podjednako je zastupljeno u organizacijama iz zapadne i jugoistočne Srbije (po 50%) i onima koje su osnovane tokom perioda od 2000. do 2009. godine (42%). Što je starija organizacija, to je starije i njeno rukovodstvo - 56% organizacija osnovanih pre 1990. godine vode lica stara 58 godina i više.

GRAFIKON 4.6 | Predsednik ili direktor vaše organizacije - obrazovanje

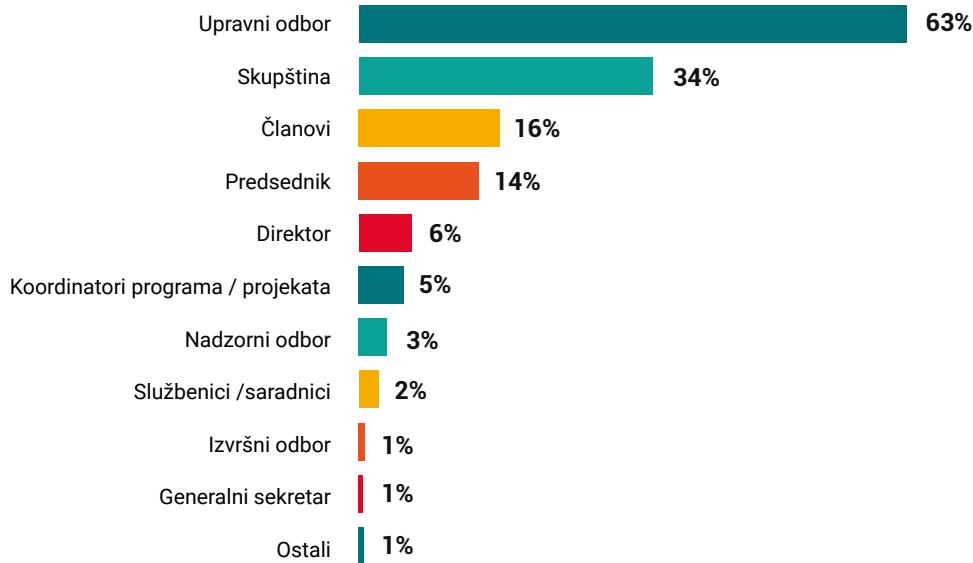
Većina predsednika/direktora ima završenu višu školu ili fakultet (62%); za njima slede oni sa srednjom školom (37%), dok približno 1% ima samo osnovno obrazovanje. Ovi podaci se uglavnom ne razlikuju od onih iz 2011. godine.

Najviše je rukovodilaca sa visokim obrazovanjem u organizacijama koje se bave obrazovanjem/istraživačkim radom i međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (po 80%), dok ih je najmanje u organizacijama aktivnim u oblasti zaštite životne sredine (50%), u kojima je jednak broj takvih lica sa srednjim obrazovanjem (50%).

Predsednici/direktori sa završenim fakultetom uglavnom vode organizacije iz Beograda (79%) i jugoistočne Srbije (69%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (69%) i one sa najvećim budžetima (90%).

Što se tiče predsednika/direktora sa srednjim obrazovanjem, oni uglavnom vode organizacije iz zapadne Srbije (57%), organizacije osnovane pre 1990. godine (52%) i one bez budžeta (43%).

Praksa i procedure u donošenju odluka

GRAFIKON 4.7 | Ko donosi strateške odluke?

U većini organizacija strateške odluke donosi upravni odbor (63%) i skupština (34%), što je bitno drugačije u odnosu na 2011. godinu kada su upravni odbori donosili

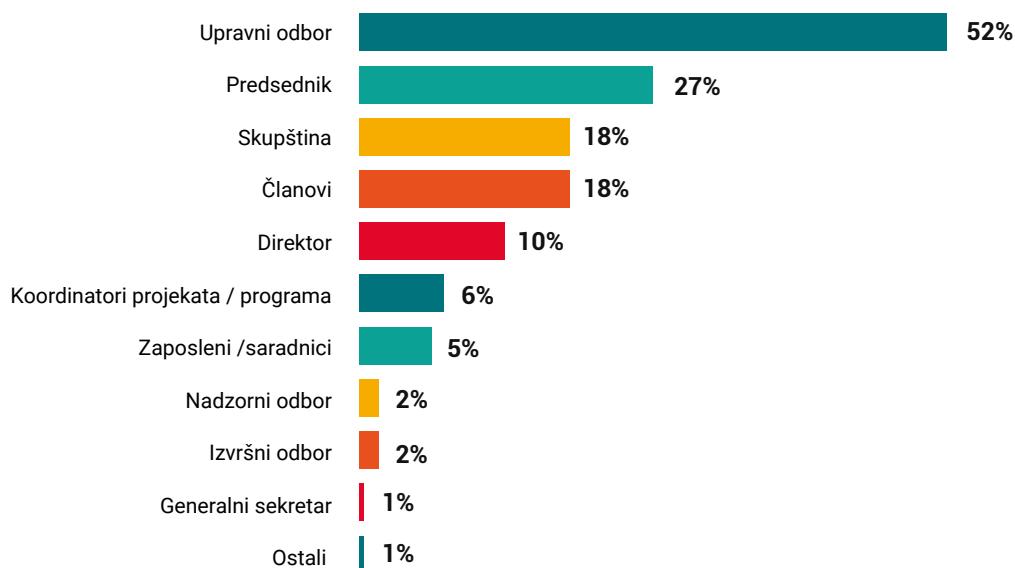
strateške odluke u 53% organizacija. Došlo je do pomaka u pravcu upravnih odbora koji su kao glavni donosioci odluka zamenili skupštinu.

Nema bitnih odstupanja na osnovu oblasti rada, osim kada je reč o organizacijama aktivnim u oblasti međunarodne saradnje (uključujući i evropske integracije) i onih koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanim volonterskog rada, među kojima je većina navela da strateške odluke donosi skupština (56%, 52%), dok u poslovnim/profesionalnim udruženjima i savezima strateške odluke češće donose predsednici (22%).

Primetne su određene razlike između organizacija na osnovu godine osnivanja, veličine budžeta i regionala.

Tako, na primer, u organizacijama osnovanim pre 1990. godine, strateške odluke donose uglavnom upravljeni odbori (74%), dok u onima koje su osnovane nedavno skupština donosi strateške odluke samo u 26% slučajeva. Gledano po regionima, u istočnoj Srbiji strateške odluke uglavnom donose upravljeni odbori (80%), dok u organizacijama koje nemaju budžet strateške odluke najmanje donosi skupština (28%). Zanimljivo je napomenuti da u 27% organizacija sa budžetom većim od 20.001 evra strateške odluke donosi direktor.

GRAFIKON 4.8 | Ko donosi odluke koje se odnose na svakodnevni rad organizacije?

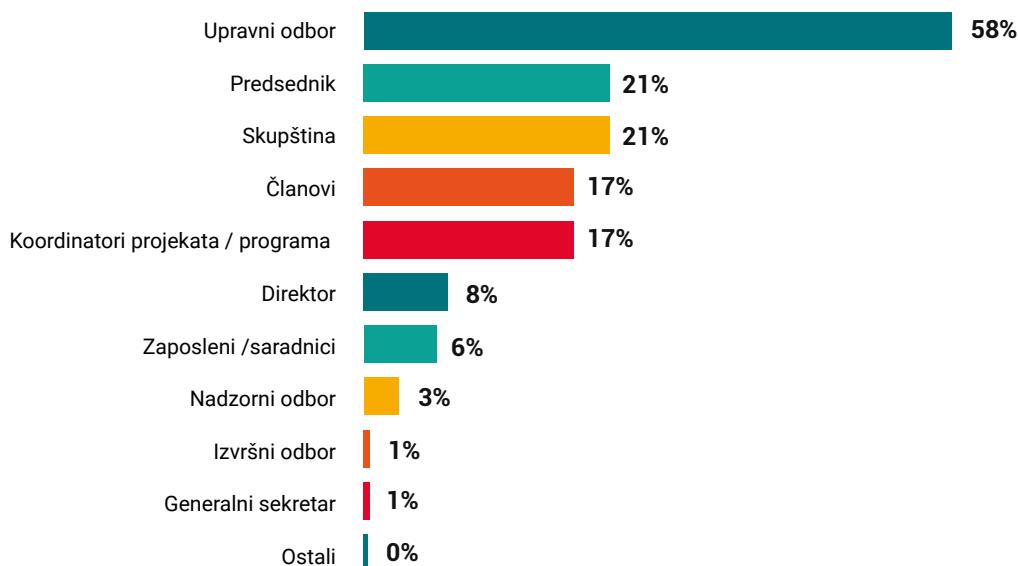
U većini organizacija, odluke vezane za dnevne aktivnosti donose upravljeni odbor (52%) i predsednik (27%), za razliku od 2011. godine kada je upravljeni odbor te odluke donosio u 48% slučajeva, a predsednik u 36%. Kao i u slučaju strateških odluka, odlučivanje je, čak i na operativnom nivou, prešlo na upravne odbore. Lica koja upravljaju organizacijama, bilo kao predsednici ili direktori, odlučuju o svakodnevnim aktivnostima organizacije u 37% slučajeva.

Upravljeni odbor ove odluke donosi uglavnom u nerazvijenim organizacijama (75%) i onima koje se bave zaštitom životne sredine (62%), dok u onima koje se bave zdravstvom (38%), socijalnim uslugama i filantropskim posredovanjem i promovisanim volonterskog rada (po 35%) ove odluke uglavnom donose predsednici. Uočljivo je da organizacije koje se bave oblašću prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskima pravima) mnogo češće imaju direktora (16%) i koordinatora projekta/programa (14%), što podrazumeva svakodnevna ovlašćenja vezana za rukovođenje organizacijom.

Upravljeni odbor svakodnevno donosi odluke o radu uglavnom u organizacijama iz istočne Srbije (73%), u starijim organizacijama (60%) i u onima bez budžeta (54%).

Predsednici ovakve odluke donose uglavnom u organizacijama iz istočne Srbije (46%), što pokazuje da je operativno odlučivanje u ovom regionu podeljeno između dva tela (upravljeni odbor i predsednik). Uz to, predsednici donose operativne odluke uglavnom u organizacijama sa budžetom u rasponu od 5.001 do 20.000 evra (38%).

Treba napomenuti da organizacije iz zapadne Srbije (38%) i one s budžetima koji prelaze 20.001 evro (48%) mnogo češće od ostalih imaju direktora koji je ovlašćen da upravlja organizacijom na svakodnevnom nivou.

GRAFIKON 4.9 | Ko donosi odluke u vezi sa aktivnostima vezanim za konkretnе projekte?

U većini organizacija (58%) upravni odbor je taj koji donosi odluke vezane za aktivnosti na konkretnim projektima. Za njim slede predsednik (21%), skupština (21%), članovi (17%), koordinatori programa i projekata (17%) i direktor (8%), dok zaposleni odlučuju u samo 6% slučajeva.

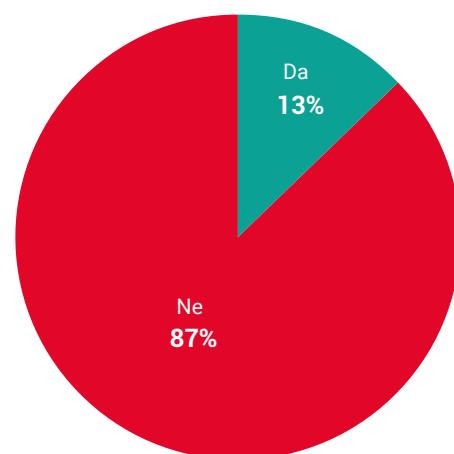
Upravni odbor najčešće donosi odluke u nerazvrstanim organizacijama (77%) i onima koje se bave zaštitom životne sredine (65%). U organizacijama kojima je osnovna oblast delovanja pravo, zastupanje u javnosti i politika, kao i onima koje su nerazvrstane, odluke koje se tiču konkretnih projekata češće donose koordinatori (po 26%). Važna uloga direktora primetna je u organizacijama koje pružaju socijalne usluge (14%).

Razlike između organizacija primećuju se i u vezi sa svim ostalim parametrima: godinom osnivanja, brojem aktivnih lica, veličinom budžeta i regionom. Upravni odbor najčešće donosi odluke u organizacijama iz istočne Srbije (72%), onima koje su osnovane pre 1990. godine (65%) i onima bez budžeta (60%). Predsednici dele odlučivanje o projektima sa upravnim odborom u većini organizacija iz istočne Srbije (38%) i onima sa budžetima u rasponu od 5,001 do 20.000 evra (35%).

Istovremeno, u centralnoj Srbiji, češće nego u drugim regionima, odluke vezane za konkretnе projekte donosi skupština (33%), dok koordinatori programa i projekata

ove odluke donose većinom u organizacijama koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (38%) i onima sa budžetom većim od 20.001 evra (61%).

Direktori donose odluke vezane za projekte većinom u organizacijama iz zapadne Srbije (35%).

GRAFIKON 4.10 | Da li u upravnom odboru i/ili među zaposlenima imate izabrana lica, imenovana lica i/ili predstavnike javne uprave (nacionalne/lokalne)?

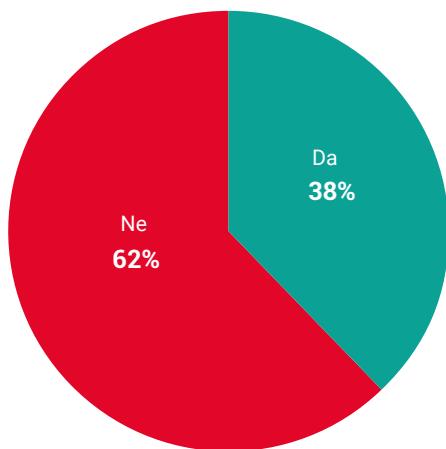
Velika većina organizacija (87%) nema izabrana i imenovana lica i/ili predstavnike javne uprave u svojim upravnim odborima i/ili među zaposlenima.

Gledajući oblast delovanja, organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (23%) imaju takvo lice u upravnom odboru/među zaposlenima češće nego druge, dok su oni najmanje prisutni u organizacijama koje su aktivne u oblasti kulture, medija i rekreacije i filantropskog posredovanja i promovisanja volonterskog rada (po 10%).

Organizacije iz Beograda (18%) kao i one sa budžetom većim od 20.001 evro (25%) češće imaju izabrana/imenovana lica u upravnim odborima ili među osobljem.

Pravila, procedure i transparentnost rada organizacija građanskog društva

GRAFIKON 4.11 | Da li vaša organizacija, osim statuta, ima i druga pisana pravila i procedure za donošenje odluka koji se tiču rada cele organizacije?

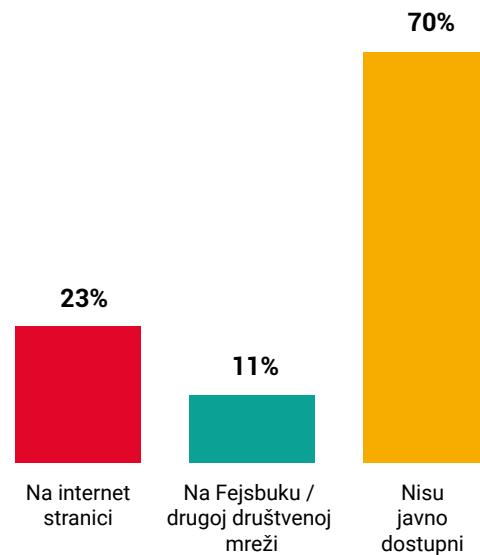
Osim statuta, većina organizacija (62%) nema nikakva druga pisana pravila i procedure koje se tiču odlučivanja i sveukupnog rada organizacije. Ovaj rezultat je za tri procenta viši nego 2011. godine, što se moglo i očekivati s obzirom na povećan broj novih organizacija, osnovanih nakon 2010. godine.

U većini slučajeva, organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (57%), poslovna/profesionalna udruženja i savezi (56%), kao i

organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (53%) imaju dodatna pravila i procedure. Nerazvrstane organizacije (70%), one koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (69%) i zaštitom životne sredine (65%) ih imaju najređe.

U većini slučajeva, organizacije iz Vojvodine nemaju nikakva dodatna pravila (70%). Što je organizacija starija, i što joj je budžet veći, to češće ima i dodatna pravila i procedure. Njihov procenat kreće se od 60% u organizacijama osnovanim pre 1990. godine, do 31% u onima koje su osnovane nakon 2010. godine; od 31% u organizacijama bez budžeta, do 79% u onima čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro. Organizacije sa sedištem u Beogradu imaju više dodatnih pravila i procedura (49%) nego one iz drugih regiona.

GRAFIKON 4.12 | Da li ste podatke o upravljačkoj strukturi objavili na vašoj internet stranici, Fejsbuku ili na nekoj drugoj društvenoj mreži?

Većina organizacija (70%) ne objavljuje podatke koji se tiču upravljačke strukture; manje od jedne četvrtine (23%) ih objavljuje na svojim internet stranicama, dok približno jedna desetina (11%) to čini na Fejsbuku/ostalim društvenim mrežama.

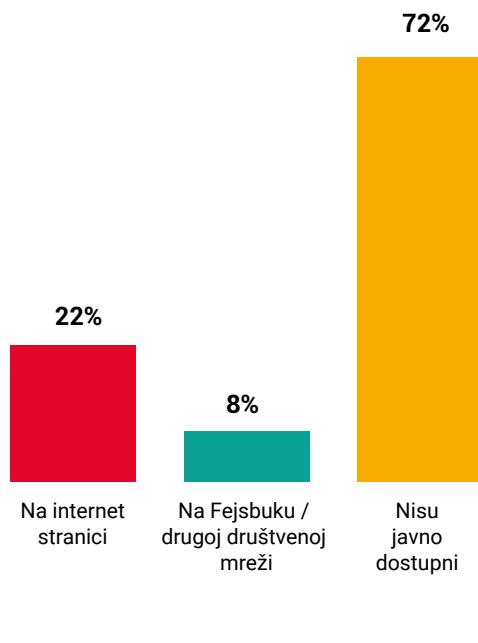
Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem su najmanje transparentne i one ove informacije ne objavljaju uopšte (74%), kao ni nerazvrstane organizacije, poslovna/profesionalna udruženja i savezi i organizacije koje pružaju socijalne usluge (po 73%). Organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) koriste internet stranicu (41%); za njima slede organizacije kojima je glavna oblast delovanja zakon, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) (35%). Organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom češće koriste Fejsbuk/druge društvene mreže (15%).

Organizacije iz zapadne Srbije (84%), one koje su osnovane nedavno (73%) i one bez budžeta (75%) najčešće ne objavljaju ove podatke.

Internet stranicu najčešće koriste organizacije iz Beograda (41%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (34%), i one sa najvećim budžetom (65%).

Iako ne preterano, Fejsbuk i druge društvene mreže uglavnom koriste organizacije sa budžetom manjim od 1.000 evra (15%).

GRAFIKON 4.13 | Da li vam je statut objavljen na internet stranici, na Fejsbuku ili na nekoj drugoj društvenoj mreži?

Većina organizacija (72%) ne objavljuje statut, 22% ga je objavilo na internet stranici, dok ih 8% deli putem Fejsbuka/ drugih društvenih mreža.

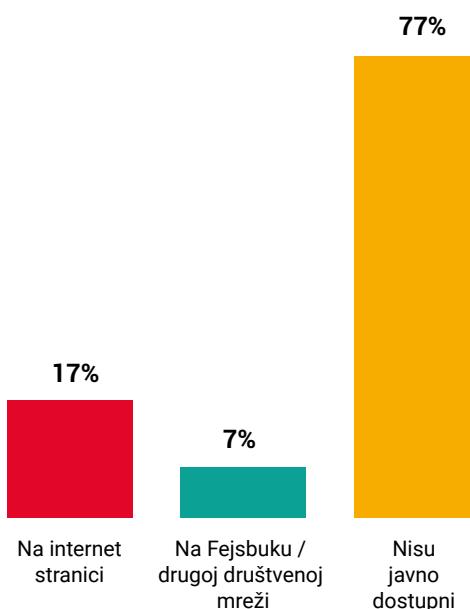
Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada najmanje su transparentne - 76% ih nije objavilo statut. Organizacije angažovane u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) ga češće od ostalih objavljuje na svojim internet stranicama (34%), dok one koje deluju u oblasti kulture, medija i rekreacije u tu svrhu češće koriste Fejsbuk/ druge društvene mreže (12%).

Kao i kod upravljačke strukture, organizacije iz zapadne Srbije (88%), nedavno osnovane organizacije (76%) i one bez budžeta (77%) najčešće ne objavljaju informacije u vezi sa statutom.

Organizacije iz Beograda (36%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (35%) i one sa najvećim budžetom (55%) ga najčešće objavljaju na svojim internet stranicama.

Organizacije iz Vojvodine (12%) češće objavljaju informacije o statutu na Fejsbuku ili drugim društvenim mrežama.

GRAFIKON 4.14 | Da li su interna akta/pravilnici vaše organizacije objavljeni na vašoj internet stranici ili na Fejsbuku/drugim društvenim mrežama?

Većina organizacija (77%) svoja interna akta/pravilnike ne stavlja javnosti na raspolaganje; 17% ih objavljuje na svojim internet stranicama, dok ih 7% deli putem Fejsbuka/drugih društvenih mreža. Uočljivo je da se ova vrsta dokumenata dele ređe nego informacije o upravljačkoj strukturi i statutu.

Gledajući područje delovanja, organizacije koje se bave zaštitom životne sredine najčešće ne objavljaju ove informacije (79%), dok one čija je primarna oblast delovanja međunarodna saradnja (uključujući i evropske integracije) češće koriste internet stranicu (32%). Organizacije aktivne u oblasti kulture, medija i rekreativne u ove svrhe koriste Fejsbuk/druge društvene mreže.

Većina organizacija iz zapadne Srbije (96%), nedavno osnovanih organizacija (79%) i organizacija bez budžeta (82%) uopšte ne objavljaju svoja interna akta/pravilnike.

Internet stranicu kao alatku za razmenu informacija o internim aktima/pravilnicima najčešće koriste organizacije iz Beograda (27%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (23%) i one sa najvećim budžetom (31%).

Organizacije iz Vojvodine (10%) češće od drugih objavljaju podatke o svojim internim pravilima i procedurama na Fejsbuku/drugim društvenim mrežama.

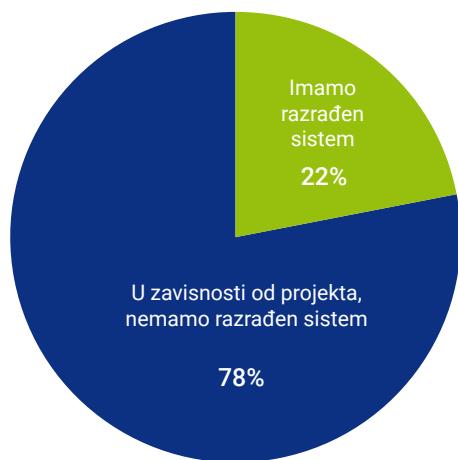
A black and white photograph showing a group of people from the chest up, all holding hands in a large circle. They are smiling and appear to be at a social gathering or event. The background is slightly blurred.

05

OSOBLJE I VOLONTERI

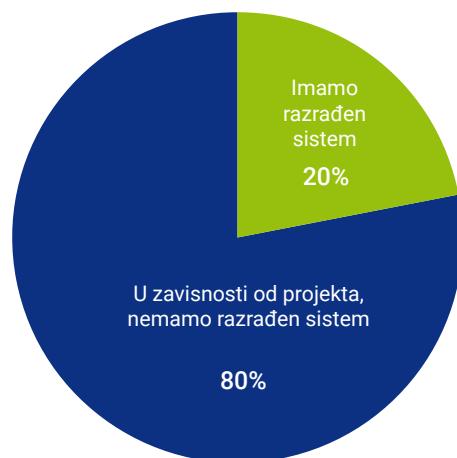
Zapošljavanje osoblja

GRAFIKON 5.1 | Kako zapošljavate novo osoblje?

Regrutovanje volontera

GRAFIKON 5.2 | Kako pronalazite volontere?

Približno petina organizacija (22%) ima razrađen sistem zapošljavanja osoblja, što predstavlja značajno poboljšanje u odnosu na 2011. godinu, kada ga je imalo samo 11%. Međutim, velika većina (78%) ga još uvek nema, tako da zapošljava osoblje u zavisnosti od projekta.

Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada uglavnom imaju razrađen sistem za zapošljavanje osoblja (49%); za njima slede one koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (40%), dok one koje su aktivne u zdravstvu (85%) i oblasti zaštite životne sredine (83%) uglavnom zapošljavaju osoblje u zavisnosti od projekta, bez ikakvog sistema.

U većini slučajeva, razrađeni sistemi zapošljavanja osoblja sreću se u organizacijama iz Beograda (39%) i retko su prisutne u onima iz istočne (6%), zapadne i jugoistočne Srbije (po 3%). Uz to, najstarije organizacije i one sa najvećim budžetima češće imaju razrađen sistem za zapošljavanje osoblja.

Situacija sa pronalaženjem volontera gotovo je identična onoj koja se odnosi na zapošljavanje osoblja. Petina (20%) organizacija ima razrađen sistem, dok ga 80% nema, tako da volontere uključuju u rad organizacije u zavisnosti od projekta.

Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada, organizacije iz Beograda, najstarije organizacije, kao i one sa najvećim budžetima u većini slučajeva imaju razrađene sisteme. Veoma mali broj organizacija u zapadnoj, istočnoj i jugoistočnoj Srbiji ima takav sistem i one se mahom bave zdravstvom.

Najzastupljeniji problemi u radu sa osobljem i volonterima

Problemi koji se najčešće navode jesu: nedovoljna motivacija (26%) ili nedovoljno iskusno/kvalifikovano osoblje (21%), kao i problemi sa zapošljavanjem i zadržavanjem volontera (20%) i osoblja (19%). Problemi sa zapošljavanjem volontera i osoblja su se u značajnoj meri povećali (odnosno, gotovo su se udvostručili) u odnosu na 2011. godinu, kada ih je navelo 11% organizacija. To je najverovatnije izazvala kombinacija više faktora: značajan porast broja organizacija, pri čemu nove organizacije nisu sposobljene za zapošljavanje novih ljudi; nedostatak interesa građana za volonterski rad u organizacijama građanskog društva; mogućnosti za napredovanje u karijeri profesionalnog osoblja u organizacijama, itd.

Nedovoljna motivacija najčešće se navodi kao problem organizacija koje se bave zdravstvom (33%), dok se sa problemom nedovoljno iskusnog osoblja najčešće susreću one koje su aktivne u oblasti prava, zastupanja u javnosti i politike (32%). Zapošljavanje i zadržavanje osoblja češće je problem kod nerazvrstanih organizacija (29%), dok sličan problem sa volonterima imaju i organizacije koje se

bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (38%).

Uočljive su i razlike među organizacijama, prvenstveno vezane za region u kome deluju. Nedovoljna motivacija najčešće se navodi kao problem organizacija iz zapadne Srbije (45%), gde problema ima i sa nedovoljno iskusnim/kvalifikovanim osobljem (46%). Sa istim problemom susreću se organizacije iz jugoistočne (32%) i centralne Srbije (31%).

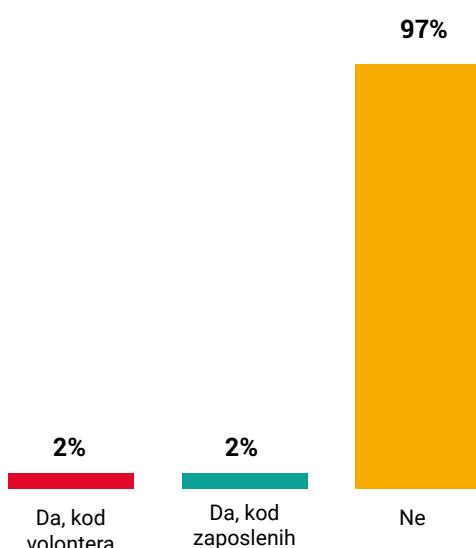
Pronalaženje volontera najčešće je briga organizacija iz istočne Srbije (28%), dok su najviše problema sa zapošljavanjem i zadržavanjem osoblja navele organizacije čije je sedište u Beogradu (27%).

GRAFIKON 5.3 | Koje probleme imate sa zaposlenima i volonterima?

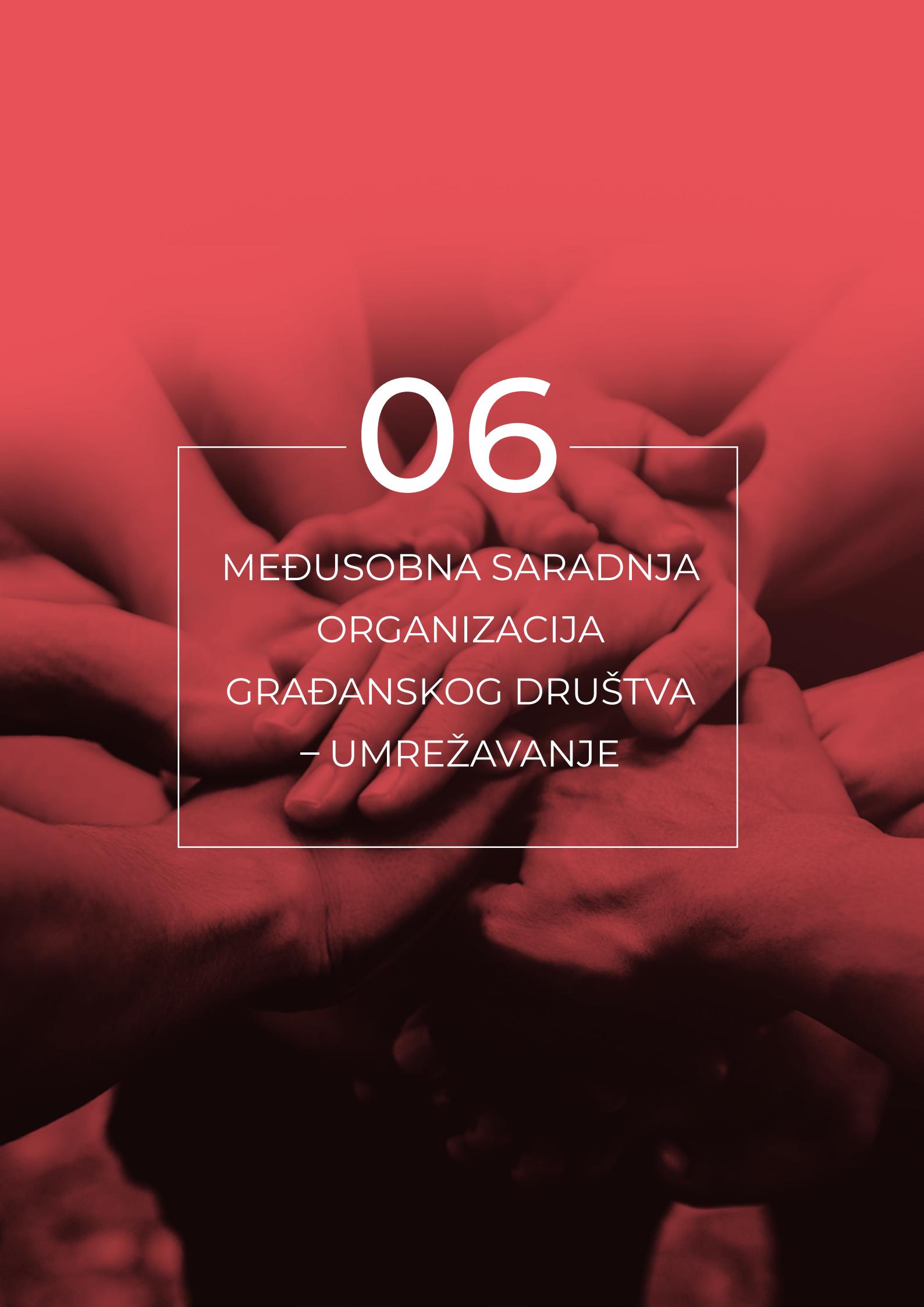

Ispitanici koji su učestvovali u fokus grupama naglasili su da se ljudi okupljaju oko onih aktivnosti za koje smatraju da bi mogle da reše neki problem koji njima lično smeta. Stara lica ne volontiraju dovoljno, dok mladi to čine najčešće kada je reč o edukativnim, humanitarnim i uličnim akcijama. Kao mogućnost za rešavanje problema sa zapošljavanjem volontera, učesnici su naveli primere dobre prakse - volontiranje putem davanja malih grantova kojima bi se pokrili troškovi akcija performansa za mlade (npr. „Mladi su zakon“) Aktivnih zajednica Fondacije TRAG).

GRAFIKON 5.4 | Da li ste koristili državne subvencije ili druge olakšice za zapošljavanje i angažovanje volontera?

Samo 4% organizacija je koristilo subvencije za angažovanje volontera ili zapošljavanje osoblja (po 2%). Nema razlike među organizacijama u pogledu regiona i godine osnivanja. Izuzeci od ovog pravila su organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (11%) i one sa budžetom koji prelazi iznos od 20.001 evro (27%), koje su subvencije koristile mnogo češće od ostalih.

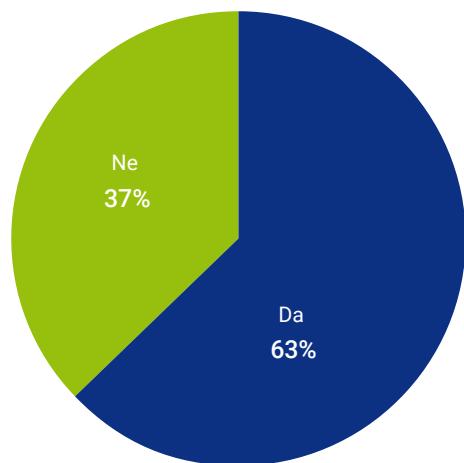

06

MEĐUSOBNA SARADNJA
ORGANIZACIJA
GRAĐANSKOG DRUŠTVA
– UMREŽAVANJE

Saradnja među organizacijama građanskog društva

GRAFIKON 6.1 | Da li ste ikada sarađivali sa drugim organizacijama?

Samo 63% anketiranih organizacija je uspostavilo saradnju sa drugim sličnim organizacijama, što je znatno manje nego 2011. godine (86%). To se, međutim, moglo i

очекivati s obzirom da se od 2010. godine broj organizacija udvostručio i da uspostavljanje saradnje traži vreme, znanje, sredstva i kontakte sa sličnim organizacijama.

Među organizacijama koje su uspostavile saradnju sa drugima najviše je onih koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (90%), a za njima slede one koje su aktivne u oblasti filantropskog posredovanja i promovisanja volonterskog rada (78%) kao i one koje se bave pravom, zastupanjem u javnosti i politikom (74%). Najniži procenat saradnje uspostavile su organizacije kojima je glavna oblast interesovanja razvoj i stambeno zbrinjavanje (50%).

Organizacije iz istočne Srbije (83%) sarađivale su sa drugim organizacijama više nego one iz drugih regiona. Treba napomenuti i to da što je organizacija starija i što joj je veći budžet, to ona više sarađuje sa drugima. Najviše su sarađivale organizacije osnovane pre 1990. godine (89%) i one sa budžetom većim od 20.001 evro (97%).

GRAFIKON 6.2 | Koji je bio najčešći motiv vaše saradnje sa drugim organizacijama?

Najčešći motivi za uspostavljanje saradnje jesu: zajednički interesi i ciljevi (92%), bolje iskorišćavanje kapaciteta (35%), pružanje pomoći drugoj organizaciji (31%) i bolji ugled partnerske organizacije (22%). Situacija je, dakle, slična onoj iz 2011. godine.

Bolje iskorišćavanje kapaciteta bilo je glavni razlog za saradnju organizacija koje su aktivne u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja (72%), dok je taj razlog navelo najmanje organizacija koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom, zdravstvom i zaštitom životne sredine (po 38%).

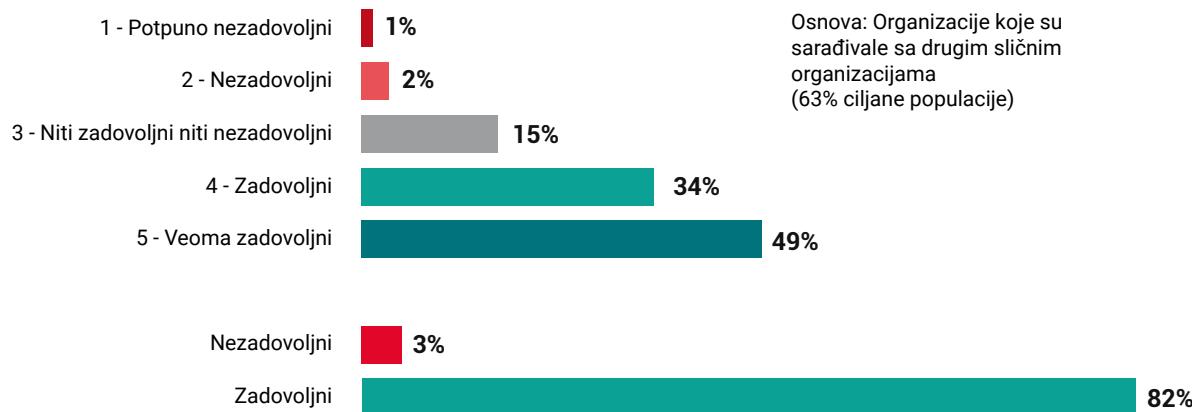
Pomoć drugoj organizaciji bila je motiv organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (60%). Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (45%) i one čija je primarna oblast interesovanja pravo, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) (44%) češće su koristile ugled partnerskih organizacija kako bi povećali sopstveni. Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem su na saradnju češće uticali donatori (27%), dok su organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) češće sarađivale sa drugim organizacijama radi lakšeg prikupljanja sredstava (30%).

Za organizacije iz istočne i jugoistočne Srbije (po 98%) najjači motiv bilo je ostvarivanje zajedničkih interesa i ciljeva. Sve organizacije osim onih iz istočne Srbije (14%) bile su jednakom motivisane boljim iskorišćavanjem kapaciteta.

Za organizacije građanskog društva iz Beograda, starije organizacije i one sa najvećim budžetom, motiv za saradnju najčešće je bio pružanje pomoći drugoj organizaciji.

Odstupanja se odnose na nekoliko specifičnih motiva za saradnju: bolju reputaciju zahvaljujući ugledu partnerske organizacije su kao motiv najčešće koristile organizacije iz jugoistočne Srbije (39%), Beograda (32%) i one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (39%), a najmanje one iz Vojvodine (11%). Zahtev donatora, kao motiv, prijavile su mahom organizacije sa najvećim budžetom (35%), dok su lakše prikupljanje sredstava navele organizacije čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (31%), one koje su osnovane od 1990. do 2000. godine (26%) i one sa sedištem u Beogradu (16%).

GRAFIKON 6.3 | Koliko ste zadovoljni saradnjom vaše organizacije sa drugima?

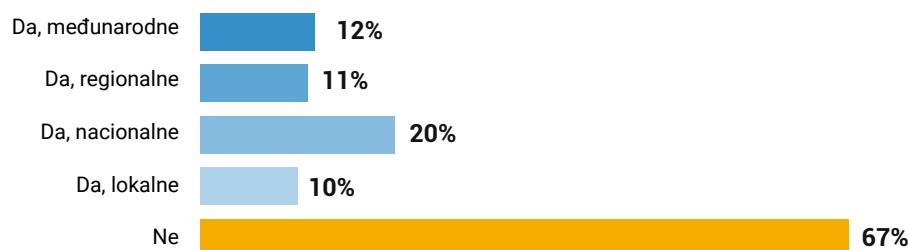
Velika većina organizacija zadovoljna je saradnjom sa drugima (82%), što predstavlja povećanje od 6 procenata u odnosu na 2011. godinu.

Organizacije koje pružaju socijalne usluge najzadovoljnije su ovom saradnjom (88%), dok su najmanje zadovoljni poslovna/profesionalna udruženja i savezi (61%).

Razlika u stepenu zadovoljstva saradnje sa drugim organizacijama zavisi prevashodno od regiona u kome organizacija posluje. Sve organizacije iz istočne Srbije (100%) zadovoljne su saradnjom, kao i 92% organizacija iz Vojvodine, dok su one iz jugoistočne Srbije zadovoljne najmanje (59%). Nema velikih razlika među organizacijama na osnovu godine osnivanja i veličine budžeta.

Umrežavanje

GRAFIKON 6.4 | Da li ste član neke mreže organizacija građanskog društva? Lokalne ili međunarodne?

33% organizacija su članice mreža organizacija građanskog društva, što je za dva procenta manje nego 2011. godine (35%). Organizacije najčešće pripadaju nacionalnoj mreži (20%), a ređe međunarodnoj (12%), regionalnoj (11%) ili lokalnoj (10%).

Većina organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (75%) i onih koji se su aktivne u oblasti zaštitom životne sredine (73%) nisu članice nijedne mreže. Najveći procenat članica međunarodnih mreža javlja se među organizacijama koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (31%), što i jeste sasvim logično. Članstvo u regionalnim mrežama prisutno je većinom među organizacijama koje se bave razvojem i stanovanjem (19%), dok su u domaće mreže uglavnom učlanjene organizacije čija je glavna oblast interesovanja pravo, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) (36%). Nerazvrstane organizacije su, češće nego ostale, članice lokalnih mreža (20%).

Kada je reč o članstvu u mrežama, odstupanja su najvidljivija u odnosu na godinu osnivanja i veličinu budžeta. Članice mreža uglavnom su organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (68%) i one sa budžetom koji prelazi iznos od 20.001 evro (86%), dok nedavno osnovane organizacije (24%) i one koje nemaju budžet (26%) retko pripadaju nekoj mreži.

Što se tiče članstva u međunarodnim mrežama, odstupanja između organizacija su velika: organizacije sa sedištem u Beogradu (21%), one osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (37%) i one sa budžetima većim od 20.001 evro (63%) češće su članice neke međunarodne mreže (a nekad i više njih).

Organizacije iz Vojvodine (15%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (34%), kao i one sa budžetom većim od 20.001 evro (42%) češće su članice regionalnih mreža.

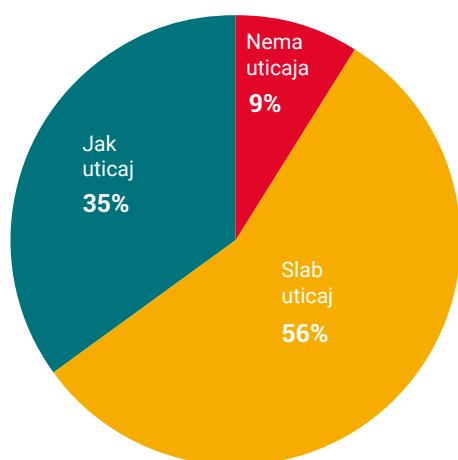
Primetne su razlike u članstvu u nacionalnim mrežama u odnosu na godinu osnivanja i veličinu budžeta: organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (58%) i one sa najvećim budžetom (69%) su članice ovih mreža češće nego ostale, naročito u odnosu na samo 13% organizacija koje su osnovane nakon 2010. godine i 16% onih koje nemaju budžet.

Umrežavanje organizacija na lokalnom nivou je najmanje prisutno, sa vidljivim razlikama među organizacijama: one iz Vojvodine (18%) najčešće pripadaju lokalnim mrežama, za razliku od organizacija iz Beograda (3%). Članstvo u lokalnoj mreži češće se javlja među starijim organizacijama i onima sa većim budžetom.

Učesnici fokus grupe potvrdili su slabu saradnju i umrežavanje na lokalnom nivou (sa izuzetkom Požege, gde je lokalni savez stvoren kada je donator zatražio da lokalna samouprava obezbedi prostor za nekoliko organizacija građanskog društva).

GRAFIKON 6.5 | Šta mislite o uticaju mreže(a) čiji ste član?

Baza: Organizacije koje su članice neke od mreža (33% ciljane populacije)

Približno jedna trećina organizacija (35%) navodi snažan uticaj mreže kojoj pripada, što predstavlja značajan pad – od 16 procenata – u odnosu na 2011. godinu (51%). Većina ih smatra da je uticaj njihove mreže slab (56%), dok 9% veruje da ga uopšte nema.

Čak 40% organizacija koje se bave kulturom, medijima i istraživačkim radom smatra da je uticaj mreža jak, dok 68% nerazvrstanih organizacija i isti procenat onih koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada prijavljuju određeni stepen uticaja. 30% organizacija aktivnih u razvoju i stambenom zbrinjavanju ne oseća baš nikakav uticaj.

Najveće razlike u proceni uticaja mreže javljaju se u odnosu na region: organizacije iz Vojvodine (42%) i one iz istočne Srbije (17%) najređe smatraju da mreže kojima pripadaju ostvaruju uticaj na njih. Godina osnivanja i veličina budžeta ne utiču na ovu ocenu.

GRAFIKON 6.6 | Kakva je podrška potrebna za bolje umrežavanje organizacija građanskog društva?

Većina organizacija (79%) je mišljenja da su sredstva za rad mreža glavni oblik podrške koji je neophodan za bolje umrežavanje organizacija građanskog društva. Viši stepen svesti samih organizacija o značaju umrežavanja navelo je 46% organizacija; sledi osnaživanje kapaciteta za upravljanje mrežama (36%), unapređenje stručnosti vezane za oblasti delovanja (31%) i ujednačavanje kapaciteta članova mreže (28%).

Većina organizacija aktivnih u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) i filantropskog posredovanja i promovisanja volonterskog rada (po 63%) predlaže podršku osnaživanju kapaciteta za upravljanje mrežama, dok 76% organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem smatra da treba unaprediti stepen stručnosti u oblastima delovanja. Takođe, 54%

ovih organizacija smatra da je neophodno i ujednačiti kapacitete članova mreže.

Razlike u prioritetima uočljive su u odnosu na region, godinu osnivanja i veličinu budžeta. Organizacije iz istočne Srbije češće misle da bi trebalo obezbediti sredstva za rad mreže (95%) i unaprediti stepen stručnosti (40%), dok one koje su osnovane pre 1990. godine imaju najveće samopouzdanje i daleko ređe smatraju da im je potrebna veća stručnost (12%). Viši stepen svesti samih organizacija o značaju umrežavanja najčešće pominju organizacije iz zapadne Srbije (78%) i one sa budžetom većim od 20.001 evro (68%), dok organizacije sa najvećim budžetom češće navode potrebu za osnaživanjem kapaciteta za upravljanje mrežama (52%).

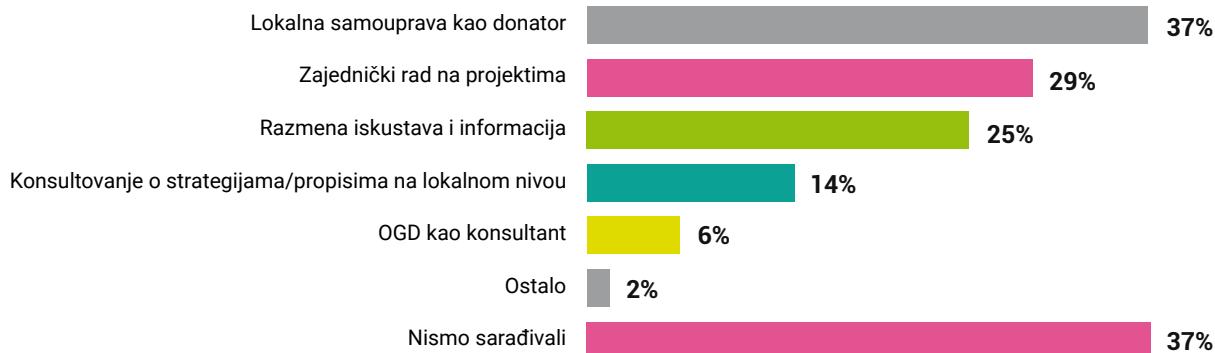

07

SARADNJA
ORGANIZACIJA
GRAĐANSKOG DRUŠTVA
SA LOKALNOM
SAMOUPRAVOM

Vrste saradnje sa lokalnom samoupravom

GRAFIKON 7.1 | Na koje ste načine do sada sarađivali sa vašom lokalnom samoupravom?

Većina organizacija (63%) je sarađivala sa svojim lokalnim samoupravama, ali je ipak primetan značajan pad - od 16 procenata - u odnosu na 2011. godinu (79%). Što se tiče načina saradnje, lokalna samouprava bila je donator u 37% slučajeva, 29% organizacija je sarađivalo na zajedničkim projektima, dok je 25% sa lokalnom samoupravom razmenjivalo iskustva i podatke. Takođe, 14% organizacija je navelo konsultacije o strategijama/propisima na lokalnom nivou, dok je 6% navelo da su bile angažovane u svojstvu savetnika.

Većina organizacija aktivnih u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (79%) sarađivala je sa lokalnom samoupravom, dok su to najmanje činile nerazvrstane organizacije (49%).

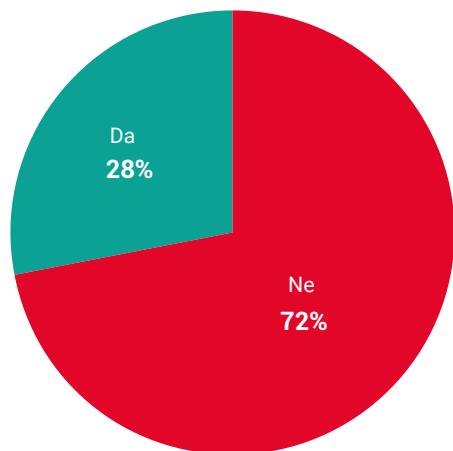
Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada najčešće navode lokalnu samoupravu kao donatora (51%), dok je većina organizacija aktivnih u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja sarađivala na zajedničkim projektima (56%). Organizacije prisutne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) najviše su razmenjivale iskustva i podatke (47%), poslovna/profesionalna udruženja i savezi su najčešće bili angažovani kao savetnici u vezi sa strategijama/propisima na lokalnom nivou (28%), dok su organizacije čija je primarna oblast delovanja međunarodna saradnja (uključujući i evropske integracije) u većini slučajeva bile angažovane od strane lokalne samouprave u svojstvu konsultanata.

Uočljive su razlike u odnosu na region, godinu osnivanja i veličinu budžeta. Organizacije iz zapadne (82%) i centralne Srbije (70%) najviše su sarađivale sa lokalnom samoupravom, a najmanje su to činile one iz Beograda (48%). Što je organizacija starija i što joj je budžet veći, bolja je i uspostavljena saradnja. Kreće se od 86% najstarijih organizacija do 56% najnovijih; od 57% organizacija bez budžeta do 97% onih čiji budžet prelazi iznos od 20.000 evra.

Organizacije iz zapadne Srbije (61%) i one koje su osnovane pre 1990. godine (51%) najčešće navode lokalnu samoupravu kao donatora; organizacije iz Vojvodine (37%), a one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (51%) i one čiji su budžeti veći od 20.001 evro (69%) češće su radile na zajedničkim projektima. Razmenjivanje iskustava i podataka uglavnom navode organizacije iz zapadne Srbije (42%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (40%) i one sa najvećim budžetima (58%). Organizacije osnovane pre 1990. godine (24%) češće su učestvovalo u savetovanju o lokalnim strategijama/propisima, dok su one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (15%) češće bile angažovane kao savetnici.

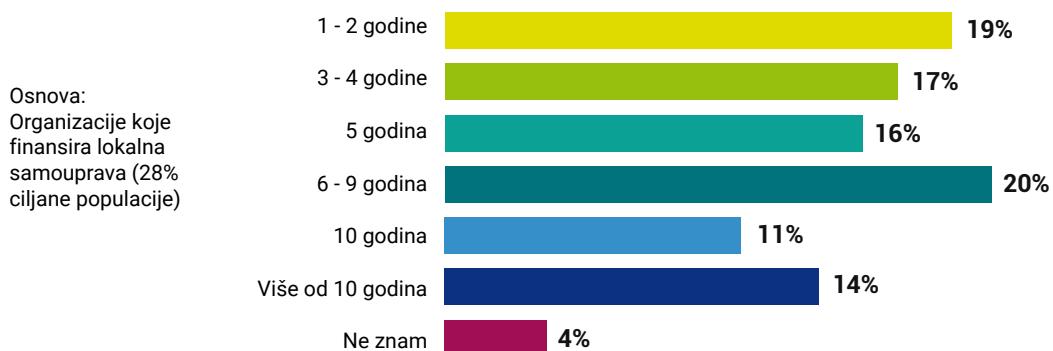
Lokalna samouprava kao finansijer rada organizacija građanskog društva

GRAFIKON 7.2 | Da li lokalna samouprava finansira rad vaše organizacije?

Na direktno pitanje o finansiranju od strane lokalne samouprave, većina organizacija (72%) odgovorila je da LS ne finansira njihov rad. Lokalna samouprava najčešće finansira rad organizacija koje pružaju socijalne usluge (41%), organizacija iz istočne (46%) i zapadne Srbije (43%), onih koje su osnovane pre 1990. godine (41%) i onih sa malim i srednjim budžetima (37% - 38%).

GRAFIKON 7.3 | Koliko dugo vas je lokalna samouprava finansirala?

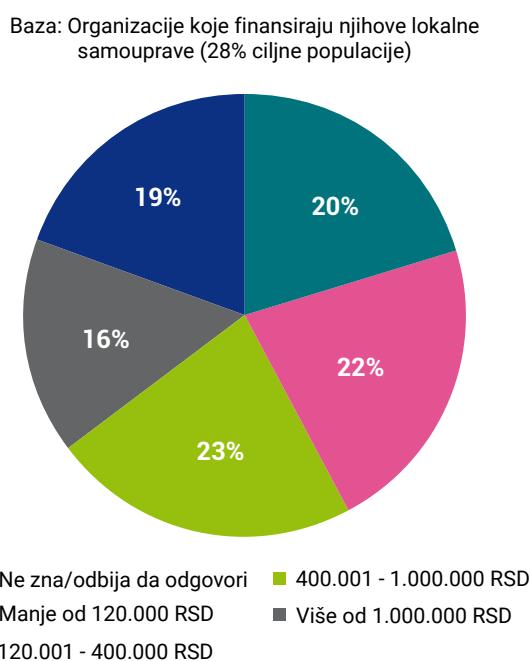

Većinu organizacija (61%) lokalna samouprava finansira pet godina i duže. U većini slučajeva, finansijska podrška je pružana šest do devet godina (20%), jednu do dve godine (19%) i tri do četiri godine (17%).

Većina organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem finansirana je 6 do 9 godina (70%); a za njima slede organizacije aktivne u oblasti zdravstva (42%). Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada lokalna samouprava najčešće finansira duže od 10 godina (26%).

Uočljive su razlike u finansiranju u odnosu na broj godina. Organizacije iz istočne i jugoistočne Srbije, one koje su osnovane relativno nedavno, kao i one sa minimalnim

budžetom i bez budžeta lokalna samouprava finansira najčešće jednu do četiri godine, dok je period od pet godina kao prosečno trajanje finansiranja najčešće prisutan u centralnoj Srbiji (27%). Organizacije iz zapadne Srbije (47%) i one koje su osnovane tokom poslednjih 10 godina (29%) finansirane su šest do devet godina češće nego ostale. Organizacije iz Beograda (26%) i one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (22%) dominiraju među organizacijama koje su finansirane 10 godina, dok se najstarije organizacije (45%), kao i one sa najvećim budžetima (41%), najčešće finansiraju duže od 10 godina.

GRAFIKON 7.4 | Koliki je taj iznos bio do sada?

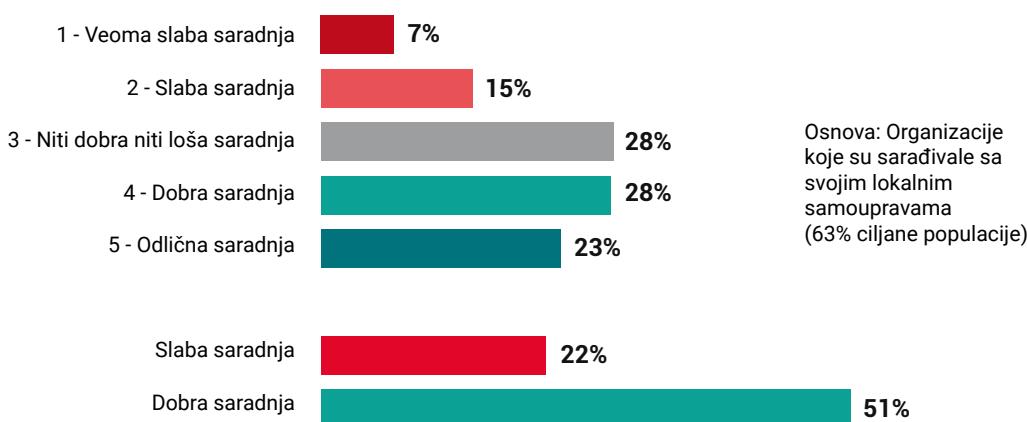
Sredstva su, među organizacijama koje je do sada finansirala lokalna samouprava, raspodeljena gotovo jednako, tj. približno po jedna petina je dobila manje od 120.000 dinara, od 120.001 do 400.000 dinara, i od 400.001 do 1.000.000 dinara. Najmanje je organizacija koje su primile više od 1.000.000 dinara (16%). Ovde treba

napomenuti i to da jedna petina (19%) organizacija nije znala da odgovori ili je odbila da pruži ove informacije.

Lokalna samouprava najređe finansira nerazvrstane organizacije, koje su u većini slučajeva primile manje od 120.000 dinara (25%). Kada je reč o organizacijama koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima), najčešće se radilo o iznosu od 120.001 do 400.000 dinara (40%). Organizacije aktivne u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja češće su dobijale iznose od 400.001 do 1.000.000 (61%) i veće od 1.000.000 dinara (29%). Organizacije koje pružaju socijalne usluge (26%) takođe su češće primale ove najviše iznose. Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (48%) najčešće nisu znale ili su odbile da pruže ove informacije.

Među organizacijama nema nekih bitnih razlika, osim u nekoliko slučajeva: organizacije iz centralne Srbije (40%) i one sa budžetima manjim od 1.000 evra (30%) su u većini slučajeva primile manje od 120.000 dinara. Organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (40%) i one sa najvećim budžetom (41%) češće su dobijale sredstva veća od milion dinara. Zanimljivo je da organizacije koje su osnovane pre 1990. godine (40%) i one sa budžetom većim od 20.001 evro (59%) mnogo češće od ostalih nisu znale da odgovore ili su odbile da pruže ovu vrstu informacija.

Zadovoljstvo saradnjom sa lokalnom samopravom/uočeni problemi

GRAFIKON 7.5 | Kako biste ocenili saradnju vaše organizacije sa lokalnom samoupravom?

Pоловина организација које су сарађивала са локалном самоправом (51%) је ту сарадњу оценила као добру, док је свака пета организација (22%) оценила као лошу - скоро исто као 2011. године.

Сарадњу са локалном самоправом најбоље су оцениле организације које се баве културом, медijima и рекреацијом и one које пружају социјалне услуге (по 57%), а најлошије one организације чија је главна област деловања међunarodna сарадња (укључујући и европске интеграције) (40%).

Сарадњу са локалном самоправом најбоље су оцениле организације из Војводине (58%), one које су основане пре 1990. године (59%), i one са буџетом од 5.001 до 20.000 евра (66%). Организације са седиштем у Београду (34%), one које су основане у периоду од 1990. до 2000. године (30%) i one без буџета (25%) су је оцениле као лошу.

Учесници фокус група потврдили су да је након 2012. године сарадња или постала лоша, или је није ни било. За то постоје разлиčita објашњења: организације грађanskog društva сматрају да локална самоправа лаžira јавне расправе и учествовање у поступцима доношења одлука; да је корумпирана i да организације грађanskog društva због тога одбијају сарадњу i против локалних званичника подносе кривичне пријаве; да локална самоправа нема ni капаците ni надлеžност (PADOR, писање, администрација, извеštавање, разумевање PCM-a), тако да је већ неколико иницијатива propalo због njihove nekompetencije.

Учесници су навели да GONGO-i (PONGO-i) добијају i до 90% из локалног буџета, што значи да за остale организације остaje мање новца. „Не морате да направите организацију грађanskog društva, можете да је купите“.

Међутим, постоји један добар пример, из Бећеја, где су ове организације успеле да издјствују учешће грађана u доношењу буџета. Добра је i сарадња са представницима неких od institucija (sa Nacionalnom službom za zapošljavanje, školama, kao i sa stručnjacima iz локалне самоправе („insajderska“ подршка)).

GRAFIKON 7.6 | Sa kojim problemima se vaša organizacija najčešće susreće u saradnji sa lokalnom samopravom?

Проблеми који се, када је реч о сарадњи са локалном самоправом, најчеšће наводе јесу: недостатак средстава за подршку активностима организација грађanskog društва (50%), незainteresovanost i

неразумевање улоге грађanskог сектора (27%) i значај неформалних контаката, „веза“ i повезаности са политичким strankama (23%), dok se razlike u stepenu stručности (20%) i спора администрација (18%) наводе mnogo ређе.

Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem najčešće veruju da lokalna samouprava nema sredstava da im pruži podršku (76%) i da neformalni kontakti/veze igraju značajnu ulogu (38%), dok one koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanim volonterskog rada najčešće smatraju da predstavnici lokalne samouprave nisu zainteresovani i da ne shvataju ulogu građanskog sektora (54%). Organizacije angažovane u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) češće nego druge veruju da se na projektima teško sarađuje zbog različitih nivoa stručnosti, što, opet, usporava proces razmene informacija (po 38%).

Nema velikih razlika u stavovima organizacija a u pogledu nedostatka sredstava u lokalnoj samoupravi za podršku radu organizacija građanskog društva. Međutim,

organizacije iz Beograda (40%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (46%) i one sa budžetima većim od 20.001 evro (47%) češće veruju da predstavnici lokalne samouprave nisu zainteresovani i da ne razumeju ulogu građanskog sektora. Organizacije sa sedištem u Beogradu (34%) i u jugoistočnoj Srbiji (36%), kao i one sa najvećim budžetima (46%) najčešće smatraju da su neformalni kontakti/veze značajni kada je reč o finansiranju organizacija od strane lokalne samouprave, dok su one iz Beograda (29%) i jugoistočne Srbije (30%) najkritičnije u stavu da je administracija ta koja usporava proces razmene informacija.

Mešanje lokalne samouprave u rad organizacija građanskog društva

GRAFIKON 7.7 | Da li se rad vaše organizacije na bilo koji način ometa / da li ste izloženi pritisku države / da li se neko meša u unutrašnji rad vaše organizacije?

Velika većina organizacija navela je da ih niko ni na koji način nije ometao u radu – u proseku 91% njih nikada nije bilo izloženo opstrukciji/pritisku.

Kada je reč o onim organizacijama čiji rad jeste bio ometan, na ovaj ili onaj način, većina je prijavila nerazumno ograničavanje aktivnosti organizacije (5%), za čim sledi sprečavanje slobode izražavanja i uplitanje u rad organizacije (po 4%). 3% organizacija je navelo prekomeren nadzor nad radom/česte inspekcije, dok je 2% prijavilo opstrukcije vezane za organizovanje skupova.

Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem češće su navodile pritiske u vidu sprečavanja slobode izražavanja (14%) i uplitanja u rad

organizacije (8%), dok su one koje su aktivne u oblasti međunarodne saradnje (uključujući i evropske integracije) izvestile da im je rad ometan na više načina: opstrukcije vezane za organizovanje skupova (7%), preterani nadzor nad radom/česte inspekcije (11%) i nerazumno ograničavanje aktivnosti organizacije (12%). Primetno je da su organizacije koje pružaju socijalne usluge prilično često izložene nerazumnom ograničavanju aktivnosti (8%) i uplitanju u rad (6%), dok su one koje se bave zaštitom životne sredine često izložene opstrukciji u vidu sprečavanja slobode izražavanja i prekomernog nadzora nad radom/čestih inspekcija (po 7%).

Ometanje slobode izražavanja najviše prijavljuju organizacije iz Beograda (7%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (8%) i one čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (7%).

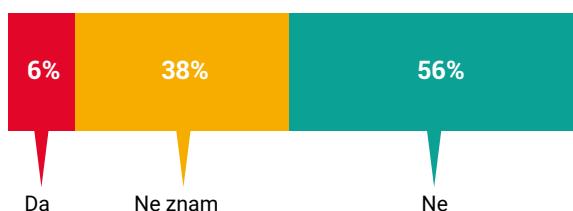
Opstrukcija vezanih za skupove najviše je bilo u slučaju organizacija iz istočne Srbije (7%).

O prekomernom nadzoru nad radom/čestim inspekcijama (12%) i nerazumno ograničavanju aktivnosti (16%) najčešće izveštavaju organizacije iz jugoistočne Srbije, s tim da ovo drugo često pominju i organizacije sa najvećim budžetima (14%).

Učesnici u fokus grupama su, međutim, izvestili da su organizacije građanskog društva izložene različitim vrstama pritiska i uz nemiravanja od strane lokalne samouprave, kao što su npr. telefonski pozivi, SMS poruke, imejlovi, uvrede na društvenim mrežama, prekršajne prijave, pretnje, objavljivanje ličnih podataka, pokušaji oduzimanja prostora koji je organizaciji dat na korištenje, inspekcije i sl.

GRAFIKON 7.8 | Da li su takvi slučajevi adekvatno istraženi i počinoci kažnjeni?

Osnova: Organizacije čiji je rad na neki način ometan / koje su bile izložene pritisku države / kojima se neko mešao u unutrašnji rad organizacije (9% ciljane populacije)

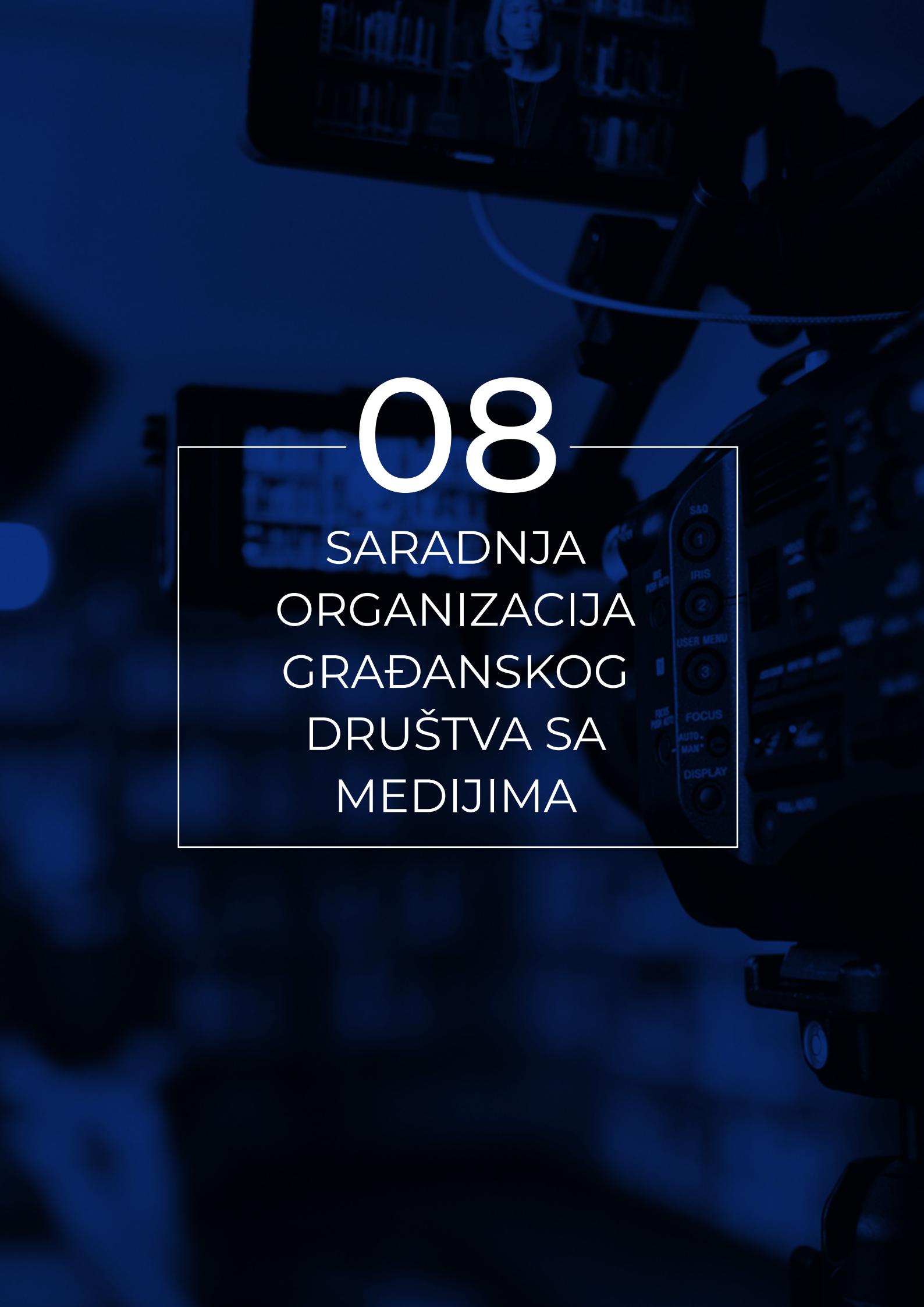

U proseku, 9% organizacija navodi da vlasti i državni aparat ometaju njihove aktivnosti. Od ovih, većina (56%) navodi i to da nije bilo ni istraga ni sankcija; 38% njih nije znalo da odgovori na ovo pitanje, dok je samo 6% navelo da je istraga sprovedena a počinoci kažnjeni.

Poslovna/profesionalna udruženja i savezi najčešće izveštavaju o sprovođenju odgovarajuće istrage (20%), dok organizacije koje se bave zdravstvom mahom nisu znale da odgovore na pitanje (56%), kao ni one čija je primarna oblast delovanja zaštita životne sredine (46%).

Organizacije iz zapadne Srbije (78%) najčešće navode da su istrage sprovedene i počinoci kažnjeni, dok u drugim regionima gotovo da nije bilo reakcija na ometanje rada organizacija (osim u Beogradu, gde je 10% prijavilo sprovođenje istrage/ izricanje sankcija).

O tome da li je istraga sprovedena i počinoci kažnjeni najmanje su znale da kažu organizacije iz jugoistočne Srbije (57%), one bez budžeta i one sa najvećim budžetom (po 50%).

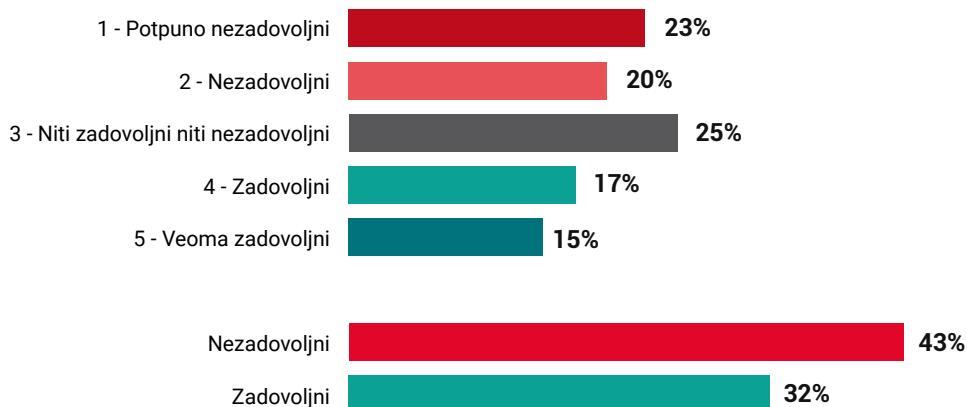
08

SARADNJA ORGANIZACIJA GRAĐANSKOG DRUŠTVA SA MEDIJIMA

Zadovoljstvo saradnjom sa medijima

Veliki pad zabeležen je u broju organizacija koje su bile zadovoljne saradnjom sa medijima u odnosu na 2011. godinu, kada je 71% anketiranih organizacija izrazilo zadovoljstvo, a samo 8% nezadovoljstvo.

GRAFIKON 8.1 | U kojoj meri ste zadovoljni saradnjom vaše organizacije sa medijima koji imaju nacionalnu frekvenciju?

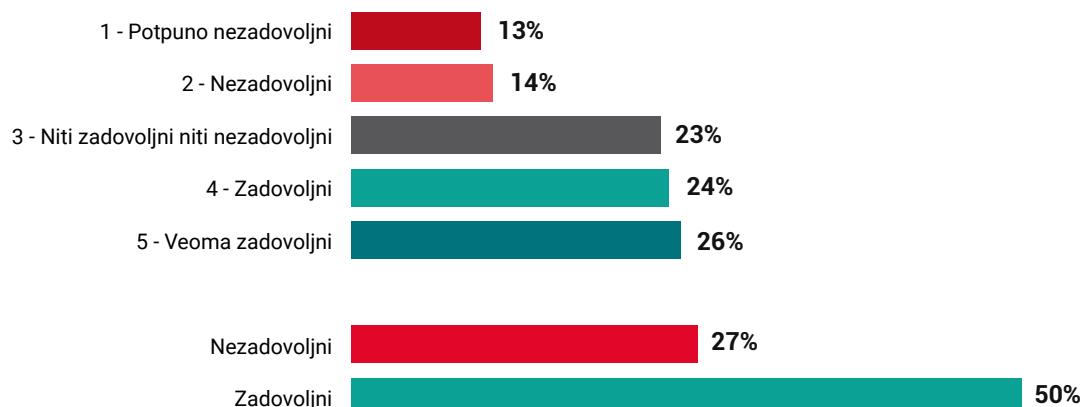
Više je organizacija koje su nezadovoljne (43%) nego onih koje su zadovoljne saradnjom sa nacionalnim medijima (32%), dok je mišljenje jedne četvrtine (25%) neutralno.

Organizacije angažovane u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja su najnezadovoljnije saradnjom sa nacionalnim medijima (81%). Za njima slede nerazvrstane organizacije (53%), dok su one koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske

integracije) najzadovoljnije (40%). Organizacije kojima je primarna oblast delovanja kultura, mediji i rekreacija su u najvećem broju slučajeva bile neutralne (30%).

Najnezadovoljnije su organizacije iz zapadne Srbije (55%) i one bez budžeta (51%), a najzadovoljnije one koje su osnovane pre 1990. godine (46%). Stiče se utisak da najveći pristup medijima sa nacionalnom frekvencijom imaju najstarije organizacije.

GRAFIKON 8.2 | U kojoj meri ste zadovoljni saradnjom vaše organizacije sa lokalnim medijima?

Situacija sa lokalnim medijima je drugačija od one sa nacionalnim. Polovina anketiranih organizacija (50%) je zadovoljna saradnjom sa njima, dok 27% nije.

Najbolju saradnju sa lokalnim medijima imale su organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (58%), a najlošiju one koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (54%).

Primetno je da su organizacije iz Vojvodine (60%) najzadovoljnije saradnjom sa lokalnim medijima, dok su najviši stepen nezadovoljstva iskazale beogradske organizacije (42%). Nema drugih razlika među organizacijama u pogledu regiona, godine osnivanja ili veličine budžeta.

GRAFIKON 8.3 | Čime ste bili nezadovoljni; sa kojim problemima ste se obično susretali?

Među organizacijama koje nisu bile zadovoljne saradnjom sa medijima, gotovo polovina (45%) smatra da mediji nisu zainteresovani za izveštavanje o njihovim aktivnostima. Trećina (32%) smatra da nema istraživačkog novinarstva kada se radi o građanskom sektoru, dok je jedna četvrtina (26%) mišljenja da su cene medijskog oglašavanja previsoke. Samo 13% vidi odgovornost samih organizacija, koje nisu osposobljene za rad sa medijima.

Većina organizacija koje su aktivne u oblasti međunarodne saradnje (uključujući i evropske integracije), kao i onih koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem, veruju da mediji nisu zainteresovani za izveštavanje o njihovim aktivnostima (po 71%). Organizacije koje su aktivne na polju međunarodne saradnje (uključujući i evropske integracije) takođe, više nego druge, veruju da nema istraživačkog novinarstva (69%), da je među novinarima prisutan nizak nivo profesionalizma (36%) i da organizacije nisu u dovoljnoj meri osposobljene za rad sa medijima (35%). Organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem

i politikom (ljudskim pravima) najčešće su mišljenja da uticajni mediji imaju generalno negativan odnos prema aktivnostima organizacija građanskog društva (27%).

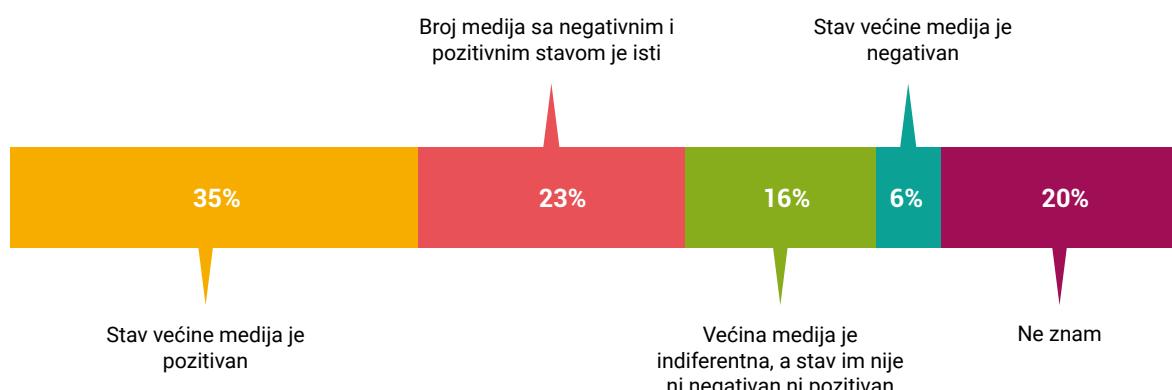
Razlike među organizacijama su uočljive, posebno u odnosu na region. Na primer, organizacije iz Beograda najčešće smatraju da mediji nisu zainteresovani za izveštavanje o njihovim aktivnostima (52%), da je nivo profesionalizma među novinarima nizak (25%), kao i da uticajni mediji imaju uglavnom negativan odnos prema njihovim aktivnostima. Ovo poslednje je potvrdila i većina organizacija iz jugoistočne Srbije (16%). Organizacije iz zapadne Srbije češće su mišljenja da su cene medijskog oglašavanja visoke (45%) i da mediji izvrću informacije iz razloga senzacionalizma (25%). Retko ko prijavljuje da nema nikakvih problema sa medijima (2%). Organizacije iz istočne Srbije (62%) najčešće navode odsustvo istraživačkog novinarstva vezanog za građanski sektor.

Organizacije iz Vojvodine (16%) češće od ostalih navode da nemaju problema u saradnji sa medijima, dok one sa najvećim budžetom više kritikuju medije nego one sa manjim, bez obzira na to o kom od ovih aspekata se radi.

Novinar iz fokus grupe potvrdio je da mediji nisu zainteresovani za izveštavanje o radu organizacija građanskog društva. Prema njegovim rečima, postoje tri teme koje privlače pažnju medija: 1) vesti o „zločinima, hapšenjima i nesrećama”, 2) politički skandali, i 3) vesti iz Beograda.

Odnos medija prema građanskom sektoru

GRAFIKON 8.4 | Šta mislite o opštem odnosu medija prema građanskom sektoru (odnosno o informacijama koje oni građanima pružaju vezano za taj sektor)?

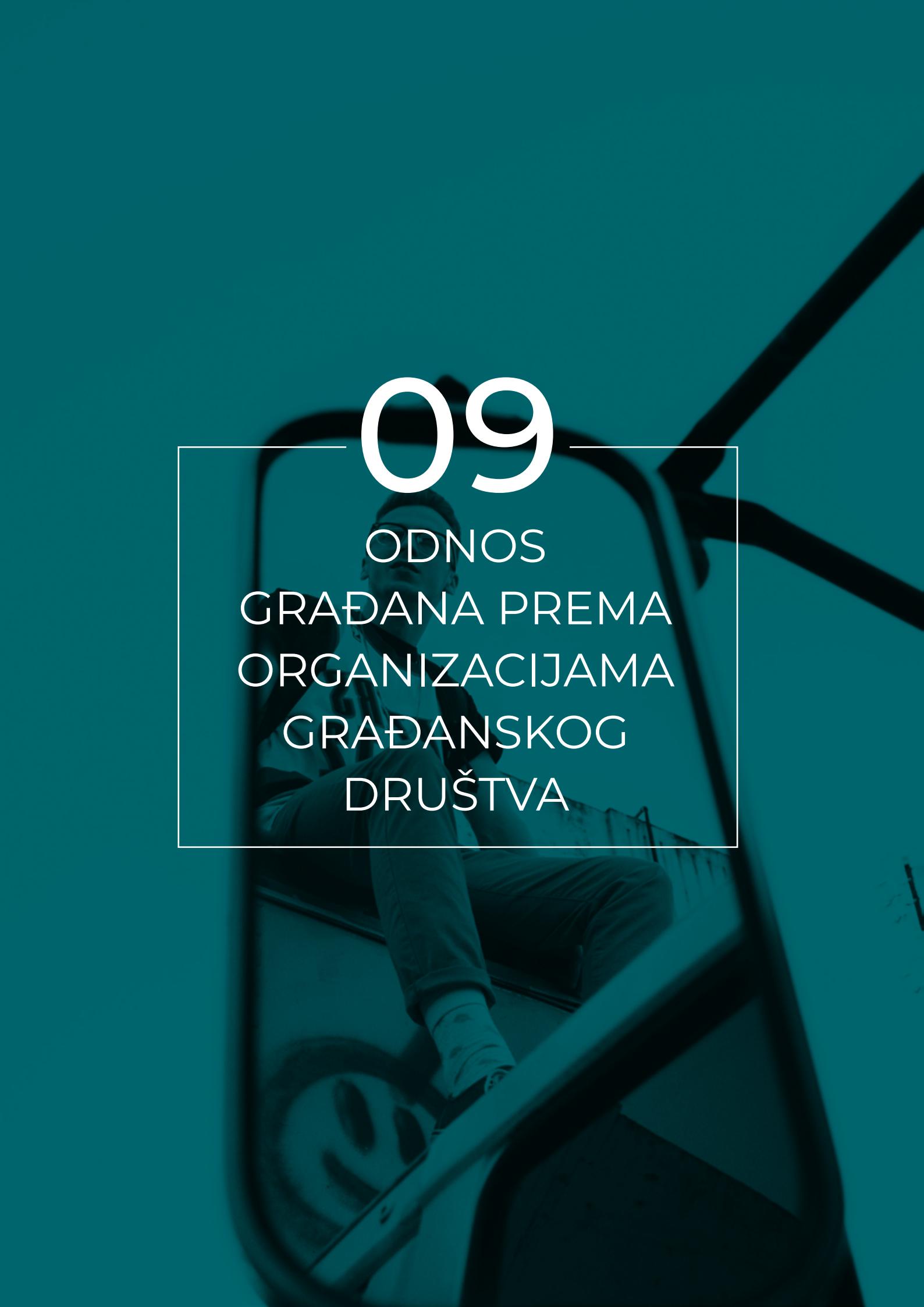

Kada je reč o odnosima medija prema organizacijama građanskog društva, pozitivan utisak se bitno smanjio u odnosu na 2011. godinu. Trećina (35%) anketiranih organizacija smatra da je odnos većine medija pozitivan (2011. godine ih je bilo 41%), dok 23% smatra da je broj medija sa pozitivnim i negativnim stavom isti (2011. godine ih je bilo 30%). 16% smatra da je većina medija potpuno nezainteresovana (2011. godine ih je bilo 14%), a 6% da im je stav negativan (2011. godine ih je bilo 3%).

Nema bitnih razlika među organizacijama u odnosu na oblast delovanja, sa izuzetkom onih koji se bave kulturom, medijima i rekreativom (40%), čije je mišljenje da je stav većine medija pozitivan, i onih koje se bave sa pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (14%),

koje češće od ostalih smatraju da većina medija prema građanskom sektoru ima negativan stav.

Što se tiče razlika koje se među organizacijama javljaju u odnosu na region, godinu osnivanja i veličinu budžeta, situacija je slična prethodno opisanoj (problematična). Organizacije sa sedištem u Vojvodini (46%) u većini slučajeva smatraju da mediji prema njima imaju pozitivan stav, dok ih većina organizacija iz zapadne Srbije (59%) smatra neutralnim. Organizacije iz centralne Srbije (29%) najčešće medije vide kao ravnodušne, dok su one sa najvećim budžetima i u ovom slučaju više kritički nastrojene prema medijima od onih čiji su budžeti manji.

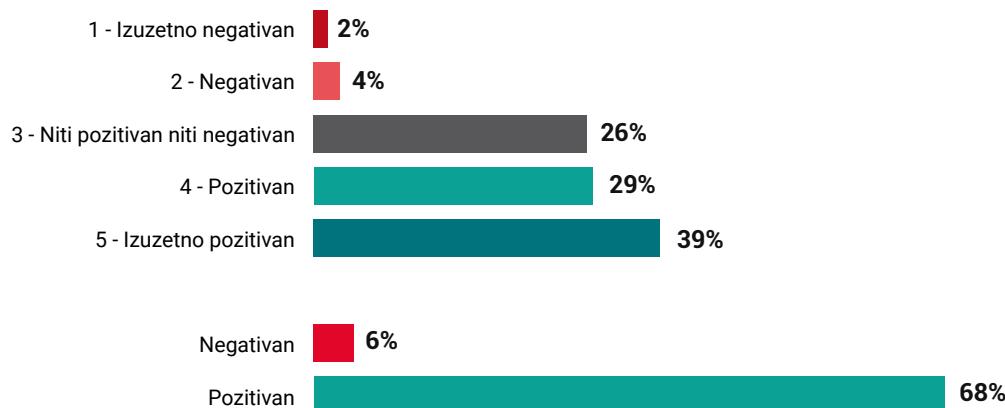

09

ODNOS
GRAĐANA PREMA
ORGANIZACIJAMA
GRAĐANSKOG
DRUŠTVA

Odnos zajednice prema građanskom sektoru

GRAFIKON 9.1 | Kako biste ocenili odnos lokalne zajednice prema vašoj organizaciji?

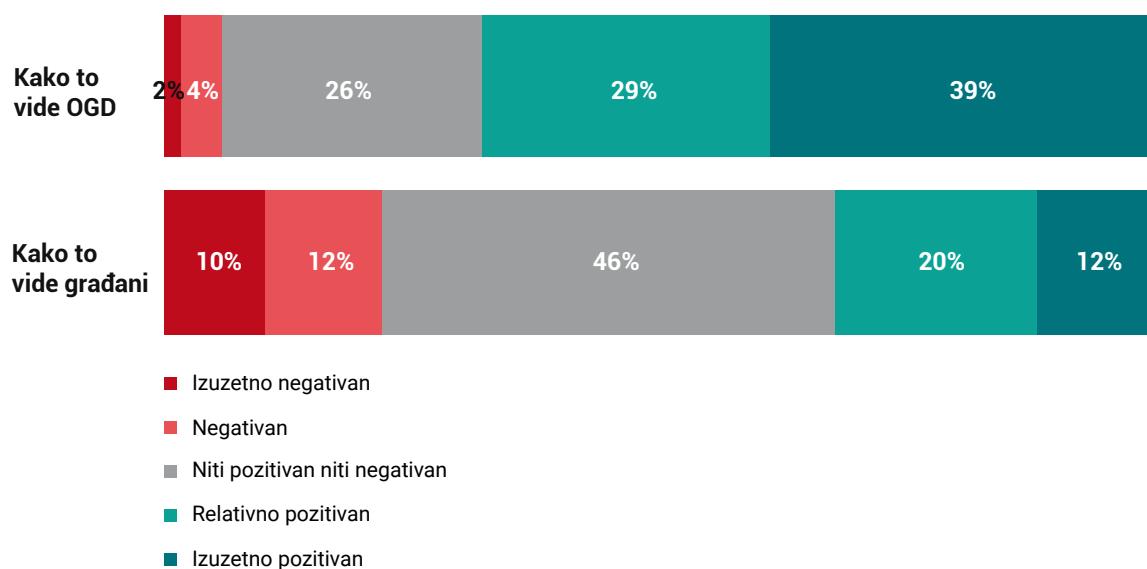
Odnos zajednice prema lokalnim organizacijama dobio je visoke ocene; naime, čak 68% organizacija je taj odnos ocenilo kao pozitivan, što je za pet procenata više nego 2011. godine (63%). Samo 6% ga je ocenilo kao negativan, što je manje nego 2011. godine, kada je 8% anketiranih prijavilo negativan stav zajednice prema lokalnim organizacijama.

Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada i one čija je oblast delovanja međunarodna saradnja (uključujući evropsku

integraciju) najčešće pozitivno ocenjuju odnos lokalne zajednice prema organizacijama (po 74%). Za njima slede organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom (73%), dok su negativne ocene dale uglavnom organizacije aktivne u oblasti zaštite životne sredine (11%).

Organizacije iz Vojvodine (77%) i one sa budžetom u rasponu od 5.001 do 20.000 evra (81%) češće su davale pozitivnu ocenu, dok su se negativno izražavale najčešće organizacije iz istočne Srbije i one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (po 10%).

GRAFIKON 9.2 | Odnos građana prema organizacijama građanskog društva - poređenje mišljenja građana i samih organizacija

Kada se mišljenje organizacija uporedi sa mišljenjem građana, dobija se sasvim drugačija slika, tj. odnos građana prema organizacijama je mnogo negativniji (22%) i mnogo manje pozitivan (32%). Sasvim je, dakle, očigledno da organizacije odnos zajednice prema njima vide u mnogo pozitivnijem svetlu nego što to čine same zajednice. Uz to, građani veoma često nemaju ni pozitivno ni negativno mišljenje (46%).

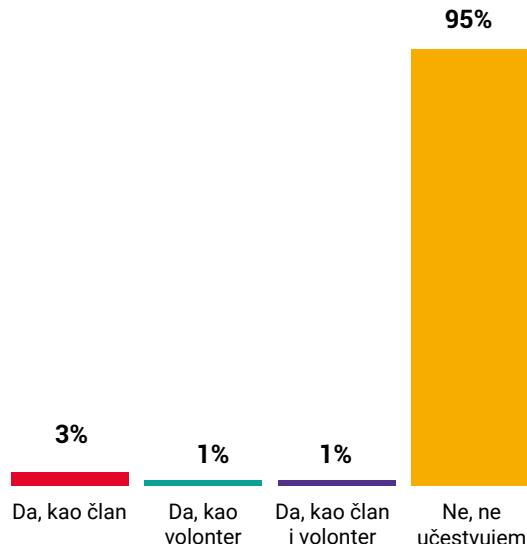
Najnegativniji odnos prema organizacijama građanskog društva imaju građani Beograda (29%), dok je mišljenje stanovništva jugoistočne Srbije najpozitivnije (36%). Građani istočne (33%) i centralne Srbije (31%) više su od drugih neupućeni u rad svojih lokalnih organizacija.

Učesnici fokus grupe naveli su da je aktivnost organizacija građanskog društva utihnula i da u svakoj opštini aktivno radi tek jedna takva organizacija ili dve. Naglasili su da se veliki broj organizacija zapravo i ne bavi građanima, već samima sobom, i da su neophodni nova energija i motivisanost. Uopšteno gledano, građani ovim organizacijama ne veruju i tek je nekolicina uspela da zadobije njihovo poverenje; to su uglavnom one čiji rad prepoznaju određeni segmenti društva, odnosno oni koji su pogodjeni određenim problemom. Međutim, čak i kada dobiju pomoć, građani često nisu svesni toga da je ona došla od ove vrste organizacija. Predrasude su i dalje prisutne (mišljenje da se radi o „izdajnicima i stranim plaćenicima“).

Učešće građana u radu organizacija građanskog društva

Velika većina stanovništva (95%) ne učestvuje u radu udruženja građana. Nema bitnih razlika po osnovu bilo kog od postojećih kriterijuma. Anketirani građani su u 3% slučajeva naveli da su članovi udruženja, a da su volonteri ili članovi/volonteri u po 1%.

GRAFIKON 9.3 | Učešće građana u radu organizacija građanskog društva

GRAFIKON 9.4 | Da li je 2018. godine bilo aktivnosti na kojima ste pozvali građane da učestvuju?

Zabrinjavajuće je što većina organizacija (58%) 2018. godine nije imala nijednu aktivnost na koju je pozvala građane da učestvuju.

Većina poslovnih/profesionalnih udruženja i saveza (66%) 2018. godine nije imala ovakvih aktivnosti (66%). Za njima slijede organizacije koje se bave zdravstvom (63%) i one koje su aktivne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (50%). Organizacije čija je glavna oblast delovanja međunarodna saradnja (uključujući i evropske integracije) bile su najaktivnije - 60% njih je organizovalo ovakve aktivnosti.

Čak 82% organizacija iz zapadne Srbije i 66% iz centralne nisu imalo ovu vrstu aktivnosti. Tokom 2018. godine većinu su organizovale organizacije iz istočne Srbije (62%), one

koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (63%), kao i one sa budžetom većim od 20.001 evro (66%). Što je veći budžet, veće je i angažovanje građana.

Kada su građane pitali o tome da li se angažuju u radu određenih organizacija (u kojima nisu ni članovi ni volonteri), samo ih je 6% odgovorilo pozitivno. Primetna je mala razlika u pogledu starosti i obrazovanja: građani stariji od 30 do 39 godina (11%), kao i oni obrazovani (12%), više učestvuju u aktivnostima organizacija građanskog društva.

GRAFIKON 9.5 | Na koji način ste uključili građane u ove aktivnosti?

Kada je reč o onim organizacijama koje jesu organizovale aktivnosti u kojima učestvuju građani, većina (71%) ih uključila u javne događaje, dok je mnogo manje građana uzelo učešće u humanitarnim aktivnostima (28%), dobrovoljnem čišćenju i održavanju javnih površina (20%) i davanju novčanih donacija u humanitarne svrhe (12%).

Uopšte uzev, aktivnosti koje se tiču ljudskih prava i/ili one koje služe za to da građani izraze svoju zabrinutost - poput onih koje su usmerene ka borbi protiv diskriminacije i zaštiti ranjivih grupa (8%), potpisivanju peticija (5%) i učešću u uličnim šetnjama i protestima (2%) – u mnogo su manjoj meri uspele da angažuju građane.

Organizacije koje se bave zdravstvom najčešće su građane uključivale u humanitarne aktivnosti (priključivanje sredstava za ranjive grupe stanovništva) (63%), a slede ih one čija je glavna oblast delovanja filantropsko posredovanje i promovisanje volonterskog rada (61%). Uključivanjem građana u dobrovoljno čišćenje i održavanje javnih površina bavile su se uglavnom organizacije koje su aktivne u razvoju i stambenom zbrinjavanju (46%). One su, više nego druge, angažovale građane i u davanju

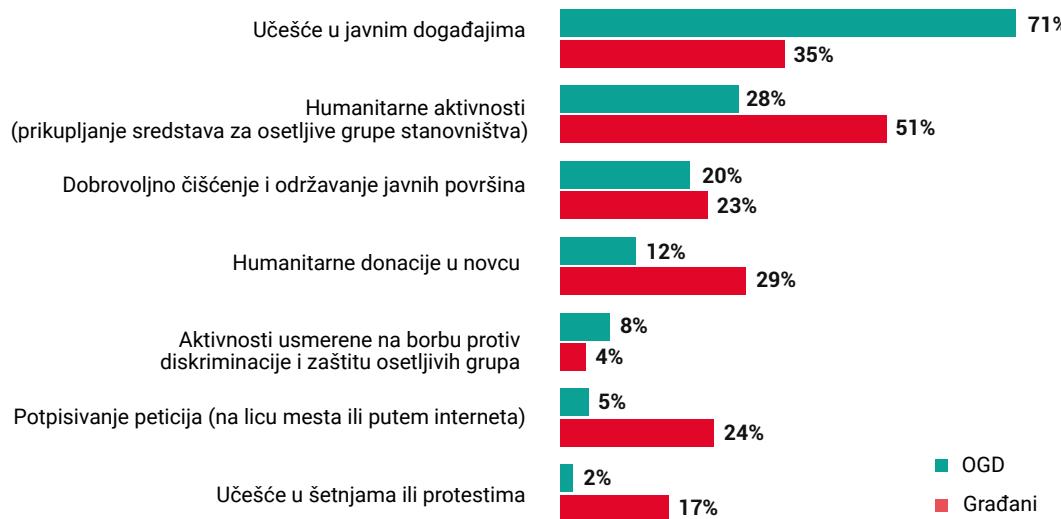
novčanih donacija u humanitarne svrhe (35%). Kao što se i očekivalo, organizacije koje se bave pravom, zastupanjem u javnosti i politikom (ljudskim pravima) su, češće nego ostale, uključivale građane u aktivnosti usmerena na borbu protiv diskriminacije i zaštitu ranjivih grupa (31%), a slede ih one koje pružaju socijalne usluge i one koje su aktivne u oblasti zdravstva (po 20%).

Primetno je nekoliko razlika u odnosu na region, godinu osnivanja i veličine budžeta: organizacije iz Vojvodine i one bez budžeta (po 28%) više nego druge uključuju građane u dobrovoljne akcije čišćenja, dok organizacije bez budžeta vode kada je reč o uključivanju građana u davanje donacija u humanitarne svrhe (18%).

Organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (23%) češće građane uključuju u aktivnosti usmerene ka borbi protiv diskriminacije i zaštiti ranjivih grupa.

Potpisivanje peticija su u većini slučajeva organizovale organizacije iz jugoistočne Srbije (11%) a šetnje ulicama i proteste uglavnom one sa najvećim budžetima (16%).

GRAFIKON 9.6 | Načini uključivanja građana u rad organizacija - poređenje

42% organizacija je uključilo građane u svoje aktivnosti

Tokom 2018. godine, u aktivnostima organizacija je učestvovalo **6%** građana koji nisu članovi ili volonteri

Ispitani građani se bave uglavnom humanitarnim aktivnostima (51%) i javnim događajima (35%); žene su u njima aktivne (59%) mnogo više nego muškarci (37%), dok muškarci u javnim događajima (60%) učestvuju mnogo češće od žena (21%). Građani sa osnovnim i nižim obrazovanjem najčešće od svih učestvuju u javnim događajima (41%). Sledi ih građani sa visokim obrazovanjem (33%), dok oni sa srednjim učestvuju

uglavnom u humanitarnim aktivnostima. Što se tiče regionala, građani centralne Srbije radije učestvuju u humanitarnim aktivnostima, a građani Vojvodine u dobrovoljnem čišćenju i održavanju javnih prostora (po 45%), dok građani zapadne Srbije više učestvuju na javnim mitinzima/protestima (60%).

Strategija komunikacije organizacija građanskog društva

GRAFIKON 9.7 | Kako vaša organizacija komunicira sa javnošću?

Većina organizacija (50%) komunicira sa javnošću, što je za pet procenata manje nego 2011. godine (55%). Fejsbuk je postao drugi kanal komunikacije po popularnosti (38%) i sada se koristi znatno više nego 2011. godine (15%). Internet stranica se koristi tek nešto više nego 2011. godine (26%).

Korišćenje svih ostalih kanala komunikacije znatno je smanjeno u odnosu na 2011. godinu (štampani materijal, saopštenja za javnost, medijske kampanje, godišnji izveštaji, konferencije za štampu itd.). Novi kanali komunikacije - koji 2011. nisu postojali - jesu Instagram, koji koristi 7% organizacija, i Ttiter (3%).

Uočljive su velike razlike na osnovu glavne oblasti delovanja organizacija. Direktni kontakt sa građanima/korisnicima sreće se najčešće među organizacijama koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (76%), a najmanje među onima koje su usredsređene na obrazovanje i istraživački rad (42%) i onima koje deluju u oblasti prava, zastupanje u javnosti i politike (ljudskih prava) (45%). Organizacije čija je glavna oblast delovanja međunarodna saradnja (uključujući i evropske integracije) (68%) najčešće koriste Fejsbuk za komunikaciju sa građanima, dok ga najmanje koriste nerazvrstane organizacije (12%). Internet stranicu najviše koriste poslovna/profesionalna udruženja i savezi (41%), a najmanje organizacije koje se bave zaštitom životne sredine (18%). Štampani materijal najviše koriste organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (48%), a najređe one koji nisu razvrstane (13%).

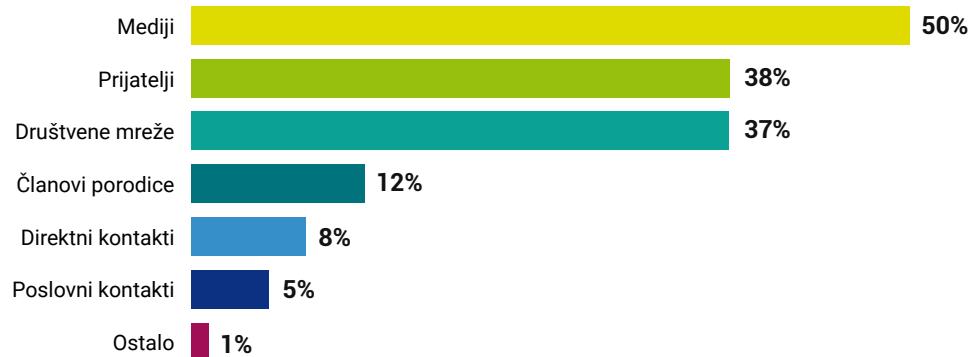
Situacija sa saopštenjima za javnost je potpuno suprotna, i njih najviše koriste nerazvrstane organizacije (25%), a najmanje one koje se bave filantropskim posredovanjem

i promovisanjem volonterskog rada (5%). Medijske kampanje su omiljeno sredstvo organizacija koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (23%), a slede ih one koje su aktivne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (22%). Najmanje često ih koriste organizacije koje deluju u oblasti zdravstva (10%). Godišnje izveštaje najčešće objavljaju nerazvrstane organizacije (13%), a najređe one koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (2%). Instagram - novi kanal koji 2011. godine nije postojao - sada najviše koriste organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući evropske integracije) (19%), a u samo 1% slučajeva one koje se bave zdravstvom. Konferencije za štampu i Ttiter najviše su zastupljeni među organizacijama koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (19% i 15%), a najmanje među nerazvrstanim organizacijama (4% i 2%).

Primetne su značajne razlike na osnovu regiona. Direktni kontakt sa građanima/korisnicima kao vid komunikacije najčešće se sreće kod organizacija iz zapadne Srbije (92%), a najređe među onima iz jugoistočne Srbije (35%) i Beograda (43%). Organizacije sa sedištem u Beogradu najviše favorizuju Fejsbuk i internet stranicu (po 50%). Štampani materijal najviše koriste organizacije iz Vojvodine (29%), saopštenja za javnost one iz centralne Srbije (26%), dok medijske kampanje najčešće pokreću organizacije iz jugoistočne Srbije (23%).

Organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine češće od ostalih koriste štampani materijal (39%) i saopštenja za javnost (31%), dok su onima sa najvećim budžetima najdraži internet stranica (62%) i medijska kampanja (31%).

GRAFIKON 9.8 | Odakle se građani informišu o organizacijama građanskog društva i njihovom radu

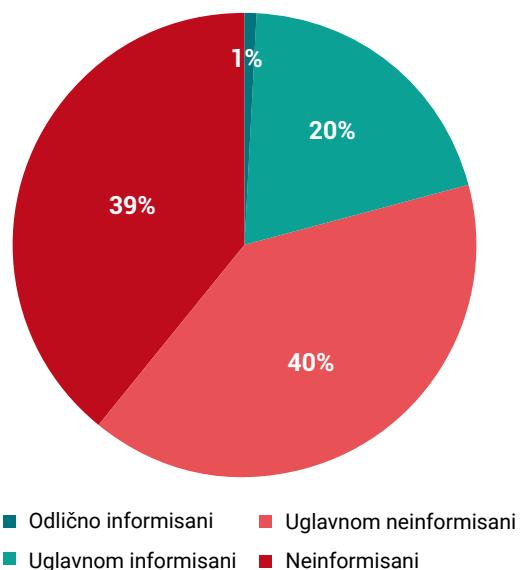

Građani koji sebe smatraju informisanim navode uglavnom medije (50%), prijatelje (38%) i društvene mreže (37%) kao najčešće izvore informacija. Žene za sticanje informacija o radu organizacija građanskog društva koriste medije (44%) i društvene mreže (25%) više nego muškarci, dok muškarci informacije češće dobijaju od prijatelja (25%) i rodbine (8%). Većina građana sa osnovnim i nižim obrazovanjem najviše koristi medije

(55%), a najmanje društvene mreže (9%), dok građani sa srednjim i visokim obrazovanjem podjednako koriste i jedno i drugo. Mediji su posebno zastupljeni u zapadnoj Srbiji (63%), gde se društvene mreže i prijatelji ređe navode kao izvori informacija, dok se u Vojvodini (28%) i istočnoj Srbiji (27%) informacije dobijaju od prijatelja češće nego u drugim regionima.

Kako građani vide rad organizacija građanskog društva

GRAFIKON 9.9 | Stepen informisanosti građana o organizacijama i njihovom radu

Kada je reč o aktivnostima organizacija građanskog društva, velika većina anketiranih građana (79%) smatra sebe neinformisanim (žene su manje informisane nego muškarci). Ovo mišljenje građani dele podjednako, bez obzira na region. Što su stariji i manje obrazovani, to su i manje informisani o ovim organizacijama i njihovom radu (neinformisano je 87% građana starijih od 66 godina i 91% građana sa osnovnim i nižim obrazovanjem).

Učesnici na fokus grupama su potvrdili da su građani loše informisani o radu organizacija građanskog društva, a uz to veruju da su i ravnodušni prema njima i da u njih nemaju poverenja. Teme kojima se organizacije bave medijima nisu zanimljive, članci o njihovom radu se retko pojavljuju, tako da taj rad javnost ne vidi.

Organizacije nemaju sistematski pristup planiranju spoljne komunikacije, a ni sredstva koja su za to neophodna. Informacije dele putem različitih kanala za komunikaciju: društvenih mreža, internet stranica, tradicionalnih medija, neposrednim kontaktima sa građanima, itd. Međutim, treba imati na umu da preterano korišćenje društvenih mreža ne daje dobre rezultate i da bi bolje bilo povećati stepen neposrednog kontakta sa građanima.

GRAFIKON 9.10 | Koji su najvažniji faktori koji bi mogli da utiču na veće učešće građana u radu vaše organizacije?

Kao faktori koji utiču na veće učešće građana u radu organizacije najčešće se spominju: upoznavanje građana sa ulogom i značajem građanskog sektora (56%), neposredan kontakt sa građanima (50%) i bolja saradnja sa lokalnim vlastima (43%).

Organizacije koje pružaju socijalne usluge češće veruju da je ključni faktor adekvatnije reagovanje na potrebe korisnika (49%), dok nerazvrstane organizacije smatraju da je potrebnija bolja saradnja sa političarima i uticajnim licima (41%). Organizacije čije je glavno polje delovanja međunarodna saradnja (uključujući evropske integracije) i poslovna/profesionalna udruženja i savezni, sa druge strane, navode da je najvažniji faktor koji bi mogao da utiče na veće učešće građana - bolji odnos sa novinarima (po 29%).

Najveće razlike primećuju se u odnosu na regije: organizacije iz istočne Srbije najviše značaja pridaju upoznavanju građana sa ulogom i značajem građanskog

sektora (69%), dok one iz zapadne Srbije navode bolju saradnju sa lokalnim vlastima (64%), kao i sa političarima i uticajnim ljudima (42%). Organizacije sa sedištem u Beogradu najčešće smatraju da bi trebalo promeniti i unaprediti odnose sa novinarima (25%). Nema varijacija kada je reč o adekvatnijem reagovanju na potrebe korisnika - to nijednoj organizaciji nije prioritet.

Što se tiče ostalih karakteristika, organizacije sa budžetom većim od 20.001 evro (76%) veruju da je najvažnije informisati građane o ulozi i značaju građanskog sektora, dok one koje su osnovane pre 1990. godine (68%) smatraju da je najbitniji neposredan kontakt sa njima. Organizacije bez budžeta (50%) mišljenja su da bi na veće učešće građana u radu organizacija mogla da utiče bolja saradnja sa lokalnom samoupravom.

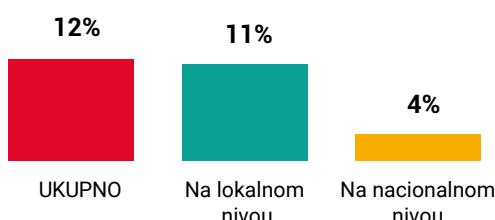
A photograph showing a group of people, likely volunteers, working together to plant a small tree. They are wearing matching orange long-sleeved shirts and dark pants. One person in the foreground is kneeling, holding a small tree sapling with its roots exposed. Several other people are visible in the background, some holding tools or bags. The scene is outdoors with some greenery and a building in the distance.

10

UČEŠĆE GRAĐANA
U POSTUPKU
DONOŠENJA
ODLUKA

Učešće građana u odlučivanju

GRAFIKON 10.1 | Učešće građana u odlučivanju na svim nivoima

Samo 12% građana je učestvovalo u nekoj aktivnosti vezanoj za donošenje odluka na lokalnom ili nacionalnom nivou. Stiče se utisak da su građani aktivniji na lokalnom nivou (11%), jer je skoro tri puta manje ljudi učestvovalo u aktivnostima na nivou države (4%).

Učešće građana u postupku donošenja odluka na lokalnom nivou

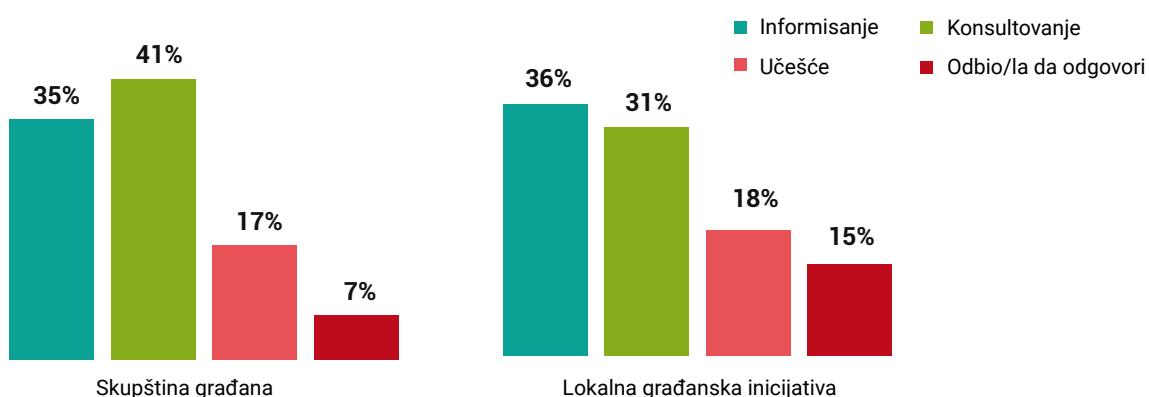
GRAFIKON 10.2 | Učešće građana u donošenju odluka na lokalnom nivou

Većina građana (86%) prošle godine nije uzelo učešće ni u jednoj aktivnosti koja se odnosila na donošenje odluka u lokalnoj zajednici. Približno 15% ih je odgovorilo da jesu bili aktivni, s tim da je to najčešće značilo da su prisustvovali skupovima građana (5%) ili učestvovali u

lokalnim inicijativama (4%). Građani starosti od 30 do 44 godine (22%) i oni sa višim obrazovanjem (24%) obično u ovim aktivnostima učestvuju mnogo češće nego ostali, a muškarci su nešto aktivniji od žena.

GRAFIKON 10.3 | Načini na koje se učestvovalo u aktivnostima na lokalnom nivou

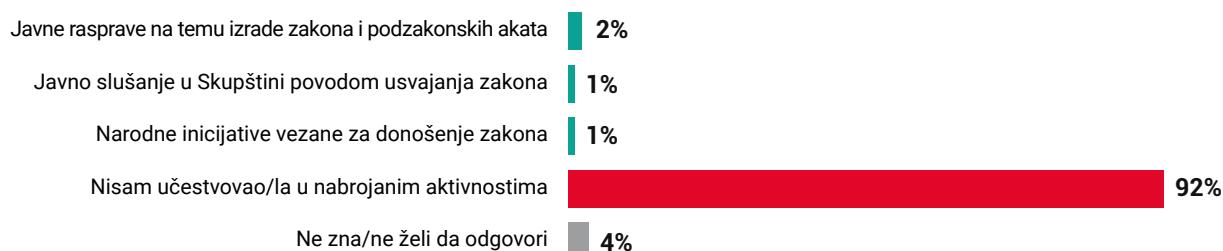

Građani koji su naveli da su tokom poslednjih dvanaest meseci učestvovali u nekoj od aktivnosti činili su to uglavnom putem konsultacija, 41% njih prisustvovanjem skupštinama građana i informisanjem, dok ih je 36% uzelo učešće u lokalnim inicijativama. Građani koji su

učestvovali u javnim raspravama bili su jedini koji su tvrdili da su češće učestvovali direktno (44%) nego na neki drugi način (tj. time što su se informisali ili bili angažovani u svojstvu savetnika).

Učešće građana u postupku donošenja odluka na nacionalnom nivou

GRAFIKON 10.4 | Učešće građana u aktivnostima na nacionalnom nivou

Učešće u aktivnostima na nacionalnom nivou je prošle godine bilo na još nižem nivou - samo je četvero od ispitanih 100 građana navelo da su, na ovaj ili onaj način, učestvovali u zakonodavnom procesu ili nekoj inicijativi

vezanoj za kreiranje javne politike. Takođe, građani su u aktivnostima učestvovali uglavnom tako što su se informisali i putem procesa konsultacija.

Razlozi građana za neučestvovanje u postupku donošenja odluka

GRAFIKON 10.5 | Razlozi građana za neučestvovanje u postupku donošenja odluka

Razlog koji se najčešće pominje je nezainteresovanost, a navelo ga je više od polovine (53%) onih građana koji prošle godine nisu učestvovali ni u jednoj aktivnosti – ni u lokalnoj zajednici ni na nacionalnom nivou. Svaki peti građanin je kao razlog naveo nedostatak vremena, dok se svaki deseti smatrao nedovoljno informisanim da bi učestvovao u bilo kakvim akcijama.

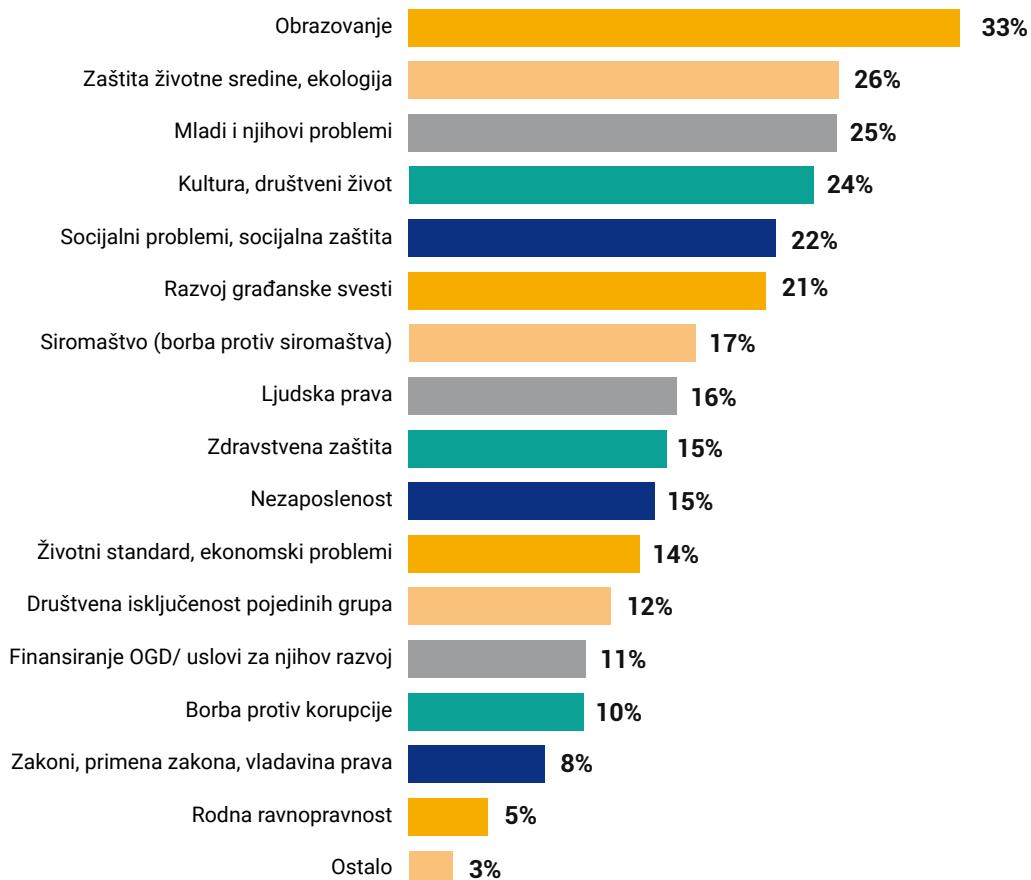
Žene pokazuju manju zainteresovanost nego muškaraci, a isto je i sa starijim licima i penzionerima. Građani starosti od 18 do 29 godina, kao i oni iz Beograda, tvrde da je razlog za to što ne učestvuju u aktivnostima nedovoljna informisanost.

11

RAZNOLIKOSTI U
SAMOM SEKTORU

Organizacije građanskog društva i najvažniji problemi u državi

GRAFIKON 11.1 | Koji su najvažniji problemi u državi kojima bi organizacije građanskog društva trebalo da se bave, ili to već čine?

33% organizacija je kao najvažniji problem u državi navelo obrazovanje, za kojim slede zaštita životne sredine/ekologija (26%), problemi mladih (25%), kultura i društveni život (24%) i problemi vezani za socijalnu zaštitu (22%).

Organizacije koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom češće nego druge veruju da su pitanja koja zaslužuju najviše pažnje mladi ljudi i njihovi problemi (31%) i kultura/društveni život (39%). Logično je da organizacije navode svoje oblasti interesovanja kao najvažnije: one koje se bave obrazovanjem i istraživanjem smatraju da je to ključna tema (47%); one koje se bave zdravstvom pominju zdravstvo (34%), a koje pružaju socijalne usluge - socijalne probleme/socijalnu zaštitu (46%), kao i one koje se bave razvojem i stanovanjem (37%). Organizacije aktivne u oblasti zaštite životne sredine navode ekologiju (54%), one kojima je glavna oblast interesovanja pravo, javno

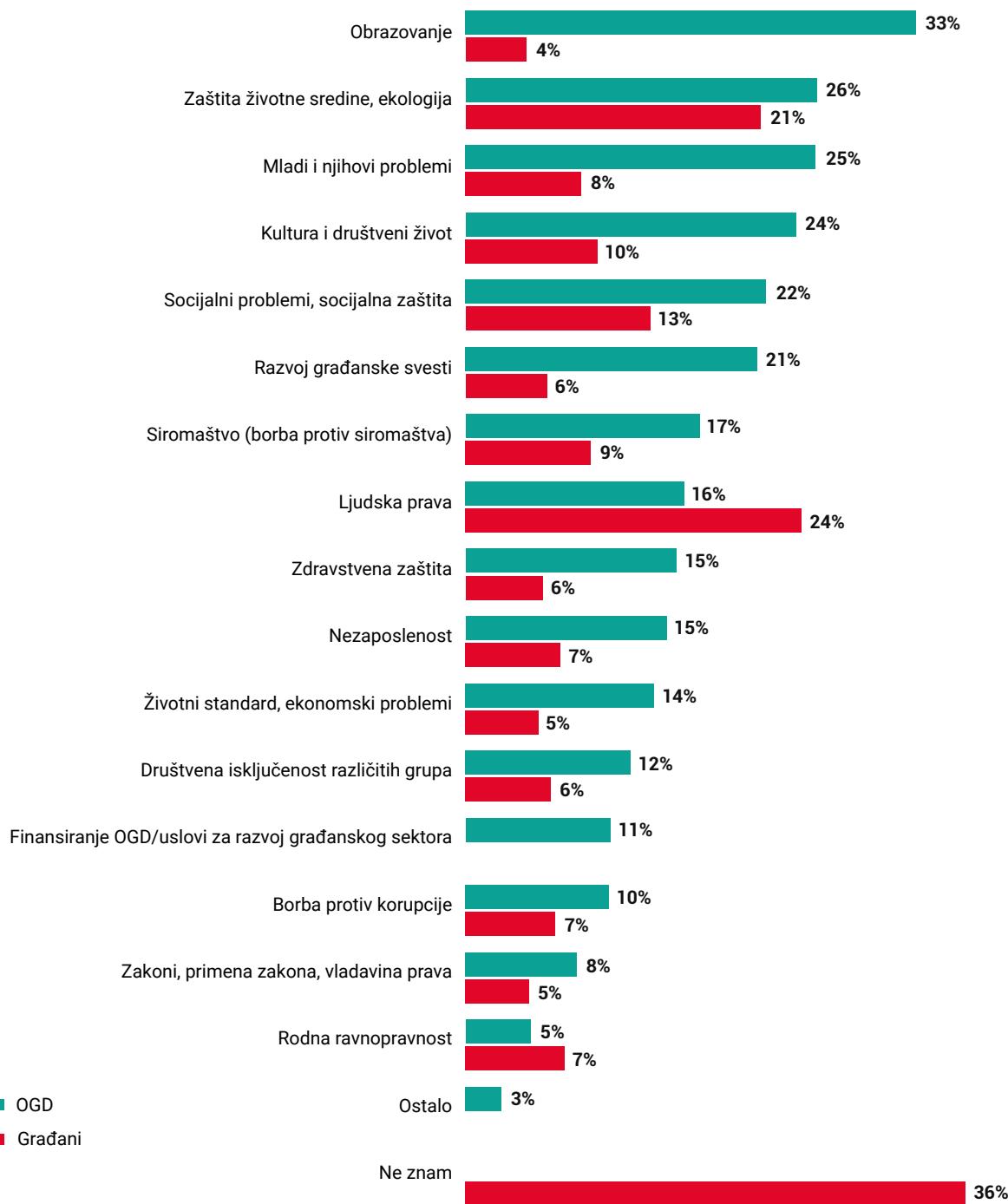
zagovaranje i politika (ljudska prava) navode baš tu oblast kao najvažniju (37%), i tako dalje. Poslovna/ profesionalna udruženja i savezi prepoznaju nezaposlenost kao gorući problem češće nego druge organizacije, (26%), zajedno sa životnim i ekonomskim problemima (24%) koje i nerazvrstane organizacije doživljavaju kao ozbiljan problem u društvu (30 %).

Najveći procenat vojvođanskih organizacija (32%) prioritetom smatra mlade i njihove probleme, dok su kultura i društveni život važni uglavnom organizacijama sa budžetom ispod 1.000 evra (34%). Organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (27%) češće smatraju da su prioritet ljudska prava, dok one iz istočne Srbije navode nezaposlenost (32%) i životni standard (28%) kao glavna pitanja kojima bi se trebalo baviti.

Društvenu isključenost različitih ranjivih grupa prioritetom smatraju uglavnom organizacije sa najvećim budžetom (25%). Organizacije iz centralne Srbije (20%) su mišljenja da je najvažnije finansiranje organizacija/uslovi za razvoj, dok borbu protiv korupcije kao prioritet navode uglavnom

one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (22%) i one s budžetima koji prelaze iznos od 20.001 evro (30%). Poslednja grupa, mnogo češće nego druge, kao prioritet vidi primenu zakona/vladavinu prava (35%).

GRAFIKON 11.2 | Oblasti rada organizacija građanskog društva - poređenje mišljenja organizacija i građana

Kada im se pitanje postavi direktno, građani uglavnom nisu u stanju da kažu čime se organizacije građanskog društva bave (36%). Postoje samo dve oblasti u kojima su svesni njihovog rada, a to su ljudska prava (24%) i

zaštita životne sredine (21%). U odnosu na percepciju građana, organizacije znatno češće tvrde da se bave svim navedenim oblastima (osim ljudskih prava i ekologije).

Učesnici fokus grupe navode da organizacije uglavnom pružaju obrazovne usluge, razmenu informacija i pravnu pomoć. Međutim, njihovo mišljenje o ključnim problemima u društvu je drugačije, pa su naveli sledeće (teme nisu navedene po prioritetu): Nezaposlenost; Neinformisanost građana o većini stvari koje se dešavaju u opštini; Nezainteresovanost/pasivnost - nije jasno da li je to pitanje mentaliteta ili odraz opšte situacije u društvu; Strah među građanima; Depopulacija - iseljavanje; Siromaštvo - građani su umorni i iscrpljeni; Starenje stanovništva; Komunalna infrastruktura; Politički nepotizam - zapošljavanje putem veza sa Srpskom naprednom strankom (SNS); Najugroženije grupe ne dobijaju odgovarajuću podršku i zaštitu države.

Oblasti u kojima su aktivnosti organizacija građanskog društva nedovoljno zastupljene

GRAFIKON 11.3 | Koje su najvažnije oblasti u lokalnim zajednicama u kojima su aktivnosti nedovoljno zastupljene - odgovori organizacija

Kao najvažnije oblasti u kojima su aktivnosti organizacija građanskog društva nedovoljno zastupljene na lokalnom nivou, najčešće se pominju: obrazovanje (26%), mlađi i njihovi problemi, kao i razvoj građanske svesti (po 25%). Ovi odgovori su veoma slični prethodnim - organizacije veruju da rade baš na onim stvarima koje lokalnoj zajednici nedostaju.

Varijacije se odnose na razvoj građanske svesti, koji su kao područje koje nedostaje navele mahom organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (37%). Tu je i nezaposlenost; nju najčešće pominju organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (34%), kao i životni standard i ekonomski problemi - koje su navele uglavnom nerazvrstane organizacije (31%).

Primetne su razlike na osnovu regiona. Organizacije iz istočne Srbije smatraju da je nedovoljan broj organizacija posvećen mlađima i njihovim problemima (51%) i borbi

protiv korupcije (22%). Mišljenje da aktivnosti građanskog sektora nisu dovoljno zastupljene u oblasti zdravstva najčešće imaju organizacije iz južne Srbije (23%) i Beograda (22%), dok one iz centralne Srbije (25%) češće veruju da se organizacije ne bave dovoljno životnim standardom/ekonomskim problemima na lokalnom nivou.

Primećuje se i nekoliko razlika na osnovu godine osnivanja: organizacije koje su osnovane pre 1990. godine (38%) češće veruju da je nedovoljno pokrivena zaštita životne sredine, dok one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine imaju isto mišljenje o borbi protiv korupcije (23%).

Organizacije sa najvećim budžetom smatraju da se na lokalnom nivou ne bavi dovoljno zaštitom ljudskih prava (28%) i primenom zakona/vladavinom prava (35%).

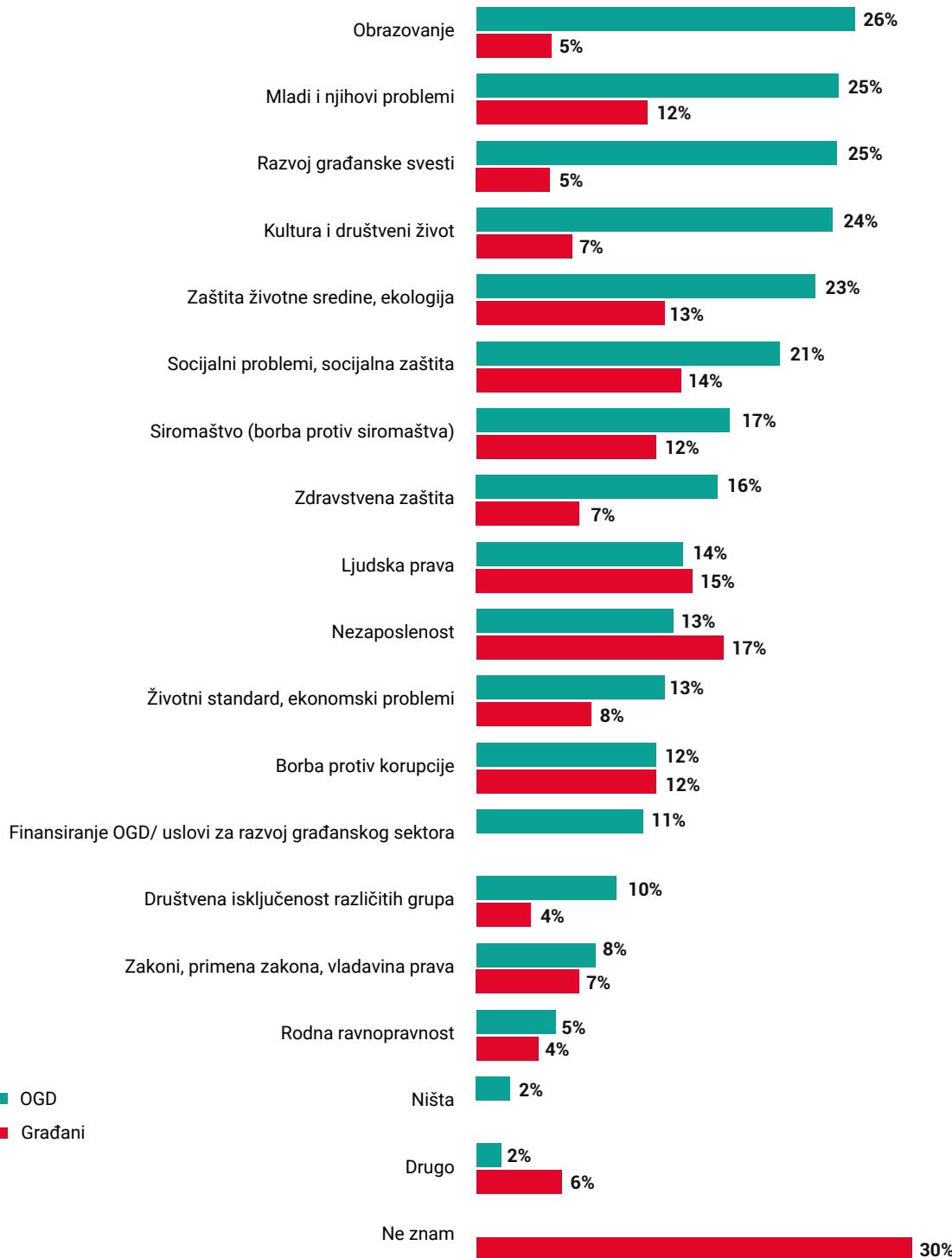
Stav građana o oblastima u kojima je aktivnost organizacija građanskog društva nedovoljno zastupljena

Građani najčešće ne umeju da kažu kojim pitanjima bi organizacije građanskog društva trebalo da se bave, tj. u kojim oblastima njihova aktivnost nedostaje (30%). Verujući da se ove organizacije bave uglavnom ljudskim pravima i ekologijom, građani ističu nezaposlenost (17%), socijalne probleme i socijalnu zaštitu (14%), kao i borbu

protiv korupcije (13%) kao oblasti u kojima bi trebalo pojačati aktivnost. Sa druge strane, kao važne oblasti dodatnog delovanja organizacije mnogo češće navode obrazovanje, mlade, kulturu i razvoj građanske svesti.

Učesnici u fokus grupama rekli su da ne znaju ni za jednu organizaciju koja pruža socijalne usluge i istovremeno investili o nepostojanju takvih usluga u svojim opštinama - razlozi za to su nedovoljni kapaciteti organizacija, tehnički uslovi, dozvole i stabilni izvori finansiranja.

GRAFIKON 11.4 | Stav građana o oblastima u kojima je aktivnost organizacija građanskog društva nedovoljno zastupljena - poređenje sa mišljenjem organizacija

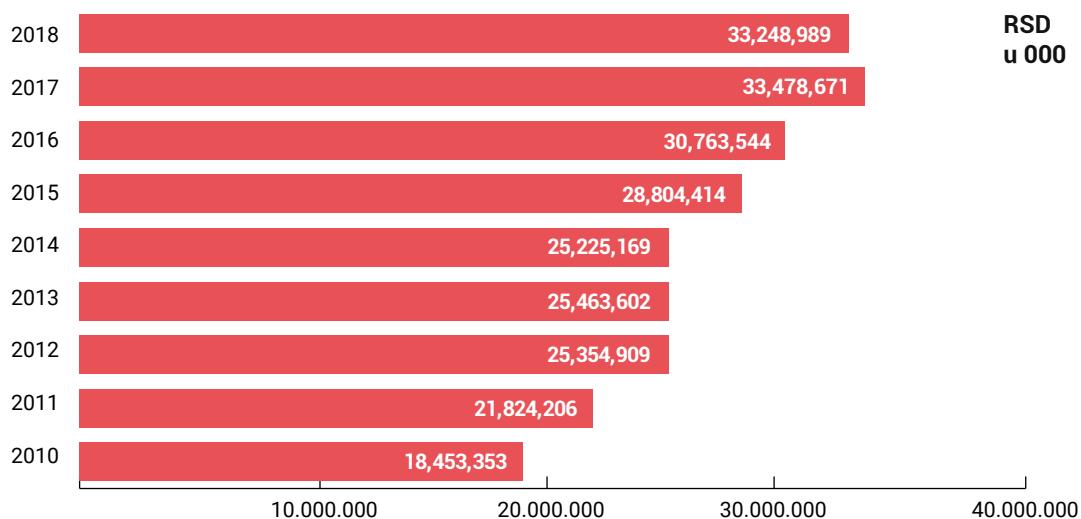
12

FINANSIJSKA
STABILNOST
- IZVORI
FINANSIRANJA

Budžeti organizacija građanskog društva za 2018. godinu

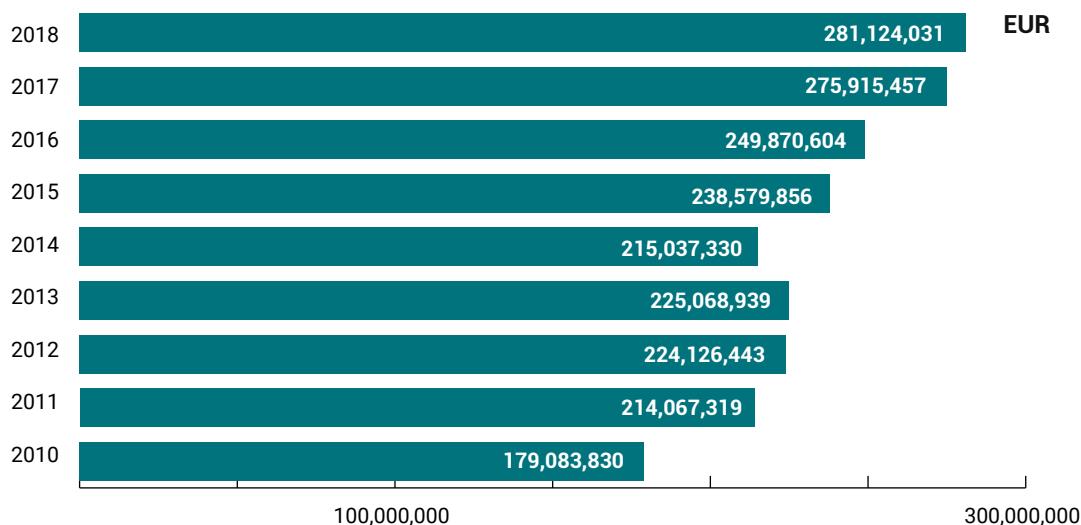
GRAFIKON 12.1 | Ukupan prihod organizacija građanskog društva u periodu 2010-2018, u hiljadama dinara

Prema najnovijim dostupnim podacima Agencije za privredne registre³, ukupan prihod udruženja u 2018. godini bio je 33.248.989.000 dinara, što je nešto manje nego 2017. godine. Ako se iznos predstavi u evrima,

primećuje se manje povećanje usled oscilacija u kursu dinar/evro. Dakle, ukupan prihod udruženja u 2018. godini bio je 281.124.031 evra.

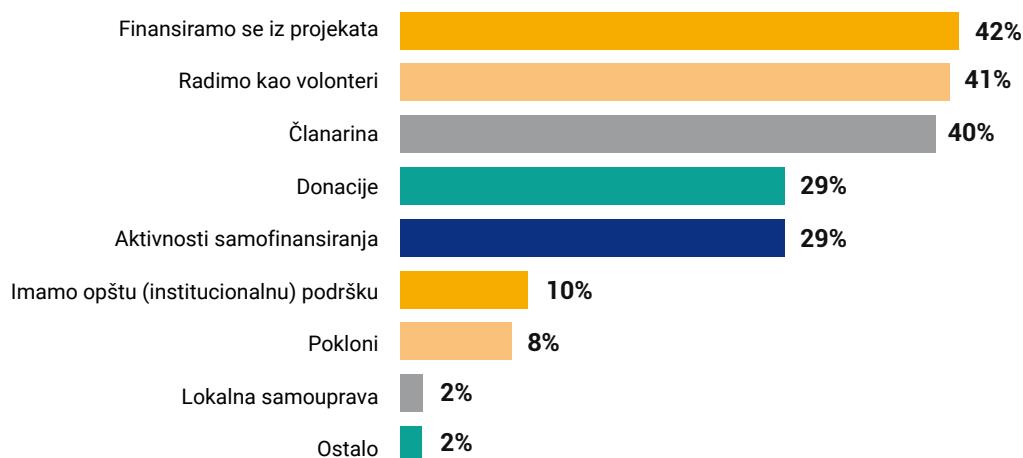
GRAFIKON 12.2 | Ukupan prihod organizacija građanskog društva u periodu 2010-2018. izražen u evrima

³ <http://www.apr.gov.rs/>

Načini finansiranja organizacija građanskog društva

GRAFIKON 12.3 | Kako se finansira vaša organizacija?

Postoje tri glavna načina finansiranja i gotovo svi su jednako zastupljeni: finansiranje zasnovano na projektima (42%), volonterski rad (41%) i članarina (40%). Struktura finansiranja se promenila se u odnosu na 2011. godinu, kada je vodeći način finansiranja bilo ubiranje članarine (49%), dok je volontiranje bilo zastupljeno sa 10 procenata manje (31% u 2011. godini), a institucionalna podrška sa 11 procenata više (21% u 2011. godini).

Većina organizacija koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) finansira se kroz projekte (73%), dok one koje su aktivne u oblasti međunarodne saradnje (uključujući i evropske integracije) volontiraju češće nego druge (64%). Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem uglavnom se finansiraju iz donacija (55%) i članarina (54%), a poklone primaju češće nego druge (19%). Poslovna/profesionalna udruženja i savezi pribavljaju sredstva mahom iz samofinansirajućih aktivnosti (39%). Opšta (institucionalna) podrška je najprisutnija među organizacijama koje pružaju socijalne usluge (22%).

Primetne su razlike na osnovu regiona: organizacije iz istočne Srbije uglavnom se finansiraju kroz projekte (57%), dok one iz zapadne Srbije češće volontiraju (53%); članarina je kao dominantan način finansiranja najprisutnija u organizacijama čije je sedište u Vojvodini (52%), dok opšta (institucionalna) podrška preovladava u zapadnoj Srbiji (24%).

Organizacije osnovane tokom perioda od 1990. do 2000. godine (64%) primarno se finansiraju kroz projekte, dok najstarije dobijaju institucionalnu podršku češće nego ostale (20%).

Treba napomenuti da što je organizacija novija, to joj se više sredstava zasniva na projektima; sa druge strane, što je organizacija starija, to njeni članovi više rade kao volonteri.

Izvori finansiranja

GRAFIKON 12.4 | Ko finansira vašu organizaciju?

Za razliku od prethodnog grafikona, u kome se navode različiti oblici finansiranja, ovaj pruža informacije o izvorima, odnosno o tome ko zapravo finansira organizacije građanskog društva.

Osim samofinansiranja,⁴ koje je prijavilo 63% organizacija, lokalna uprava (33%), građani (23%) i domaće donatorske organizacije (13%) su finansijeri koji se najčešće pojavljuju na spisku.

Ovi podaci ruše mit o tome da organizacije građanskog društva finansira najvećim delom međunarodna zajednica - naime, samo je 15% organizacija prijavilo da prima sredstva iz ovih izvora (uključujući 4% iz fondova EU).

Kada se ovi podaci uporede sa onima iz 2011. godine, primećuje se bitna razlika u pogledu izvora finansiranja: povećala su se sredstva koja daju lokalna samouprava (sa 33% u 2011. na 42% u 2019. godini) i građani (11% u 2011. na 23% u 2019. godini), a smanjila ona dobijena od domaćih donatorskih organizacija (s 21% u 2011. na 13% u 2019. godini) i ministarstava (16% u 2011. na 10% u 2019. godini).

Većina poslovnih/profesionalnih udruženja i saveza se samofinansira (73%), u poređenju sa samo 43% organizacija koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima). Međutim, ova poslednja grupa češće prijavljuje sredstva od drugih, međunarodnih donatorskih organizacija (32%). Organizacije koje pružaju

socijalne usluge češće finansira lokalna samouprava (43%). One koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem primaju 52% sredstava od građana, a 23% od poslovnog sektora, što je u oba slučaja najveći udeo u odnosu na ostale organizacije. Organizacije čije su primarne oblasti interesovanja pravo, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) primaju više sredstava od ministarstava nego ostale organizacije (23%). Sredstva EU i dalje predstavljaju ograničen izvor prihoda za srpske organizacije građanskog društva. Kako god bilo, organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) su tu na vodećem mestu (19%).

Samofinansiranje je podjednako zastupljeno među organizacijama bez obzira na region, godinu osnivanja i veličinu budžeta. Lokalne samouprave najviše finansiraju organizacije iz Vojvodine (42%) i one sa budžetima manjim od 1.000 evra (44%), a najmanje one iz Beograda (18%) i one bez budžeta (24%). Organizacije sa sedištem u Vojvodini češće navode da ih finansiraju građani (40%). Organizacije iz zapadne Srbije (19%), one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (34%) i one sa budžetima većim od 20.001 evro (69%) češće finansiraju druge, međunarodne organizacije, dok EU uglavnom finansira organizacije iz Beograda (7%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (9%) i one sa najvećim budžetima (52%). Ministarstva uglavnom finansiraju organizacije iz Beograda (15%), one koje su osnovane pre 1990. godine (18%) i one sa budžetima u rasponu od 1.001 do 5.000 evra (22%).

⁴ Prema podacima Agencije za privredne registre: prihodi od prodatih dobara, proizvoda i usluga, prihodi od članarine; prihod iz sredstava koja ne služe za finansiranje. Međutim, predstavnici organizacija veoma često i svoje pojedinačne novčane doprinose prijavljuju kao „samofinansiranje“.

GRAFIKON 12.5 | Koje vas ministarstvo finansira?

Sredstva onih organizacija koje finansiraju ministarstva najčešće dolaze od Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja (29%), Ministarstva kulture i informisanja (28%) i Ministarstva za zaštitu životne sredine (10%). Sredstva se raspodeljuju u skladu sa oblastima delovanja organizacija (na primer, većina sredstava Ministarstva za rad ide organizacijama koji pružaju socijalne usluge - 54%).

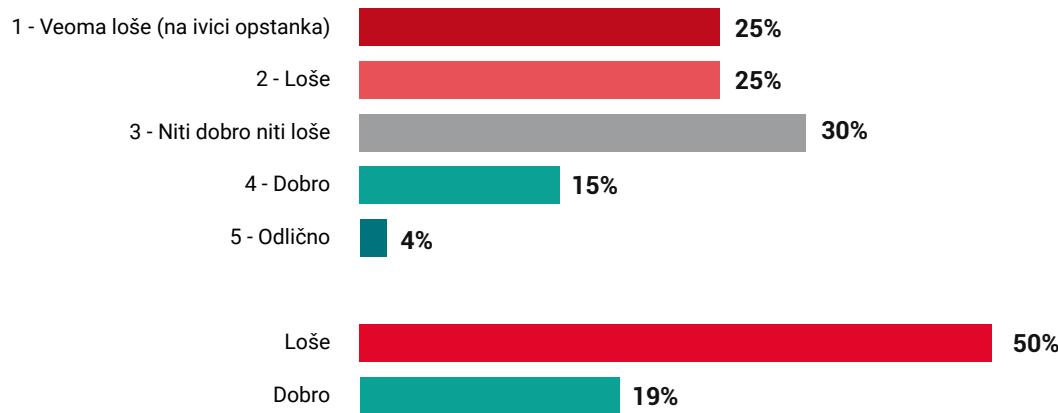
Uočljive su razlike u finansiranju na osnovu regionala, godine osnivanja i veličine budžeta. Naime, Ministarstvo za rad je najčešće finansiralo organizacije koje su osnovane

pre 1990. godine (58%), dok je Ministarstvo kulture i informisanja uglavnom finansiralo one iz jugoistočne Srbije (59%), one koje su osnovane nakon 2010. godine (47%) i one sa budžetima manjim od 1.000 evra (46%).

Organizacije iz centralne Srbije dobijaju više sredstava od Ministarstva zaštite životne sredine nego ostale (39%), dok one iz istočne Srbije više sredstava dobijaju od Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnološkog razvoja (35%). Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave najčešće finansira organizacije čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (34%).

Procena finansijskog stanja organizacije

GRAFIKON 12.6 | Kako biste ocenili trenutno finansijsko stanje vaše organizacije?

50% organizacija svoje finansijsko stanje ocenjuje kao loše, a samo 19% kao dobro; u poređenju sa 2011. godinom, sada ima više i zadovoljnih i nezadovoljnih, što znači da se broj neutralnih organizacija smanjio (sa 35% u 2011. na 30% u 2019. godini). Organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada su najnezadovoljnije (61%), dok stanje najpozitivnije ocenjuju organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) i one koje nisu razvrstane (po 25%).

GRAFIKON 12.7 | Koji su glavni problemi sa kojima se organizacije građanskog društva susreću kada je reč o finansiranju?

Većina organizacija kao glavne probleme navodi nedovoljna sredstva koja država i lokalna samouprava ulažu u finansiranje organizacija građanskog društva (46%) i mali broj donatora (45%), dok 31% smatra da donatori finansiraju samo velike organizacije, ne ostavljajući dovoljno sredstava za male.

Spisak glavnih problema sa finansiranjem prilično se razlikuje od onog iz 2011. godine. Procenat zastupljenosti se kod svih vidno smanjio, ali dva problema koja 2011. godine nisu bila ni navedena sada su našla mesto među prvih pet: nedovoljno iskustvo u prikupljanju sredstava (26%) i nedostatak informacija o potencijalnim donatorima (24%).

Većina organizacija aktivnih u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja navodi da su sredstva koja država i lokalne samouprave koriste za finansiranje organizacija građanskog društva premala (65%). To potvrđuju i organizacije koje pružaju socijalne usluge (57%), s

Najnezadovoljnije su organizacije iz jugoistočne (75%) i istočne Srbije (66%), one koje su osnovane u periodu od 2000. do 2009. godine (58%), i - logično - one bez budžeta (62%).

Najzadovoljnije su organizacije iz Beograda (23%), one koje su osnovane pre 1990. godine (28%) i one sa većim budžetima.

tim da su one mišljenja i da nema dovoljno donatora (57%). Organizacije usmerene na oblast prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) čašće smatraju da donatori finansiraju samo velike organizacije (ne ostavljajući tako dovoljan broj grantova za male) (49%), dok su organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (43%) i zdravstvom (42%) kao glavni problem prepoznale nedostatak iskustva u prikupljanju sredstava. Organizacije aktivne u oblasti međunarodne saradnje (uključujući i evropske integracije) i one koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada češće veruju da im nedostaju informacije o potencijalnim donatorima (po 43%). Organizacije koje pripadaju ovoj drugoj grupi takođe češće misle da donatori više ne finansiraju određene oblasti rada (40%), da su uslovi za podnošenje predloga projekata postali previše komplikovani (33%) i da je jedan od problema to što poslovni sektor ne finansira građanski (46%).

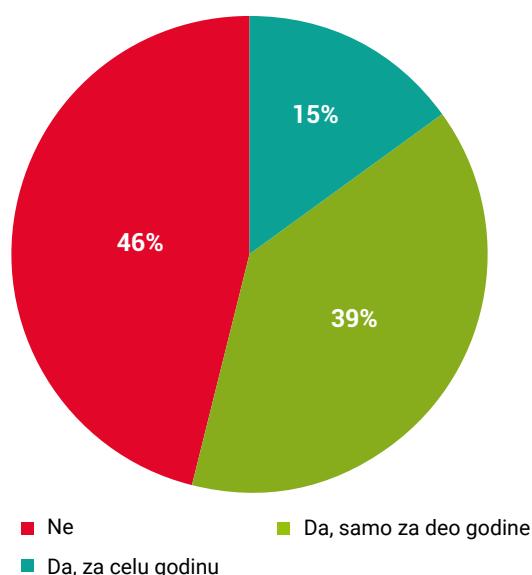
Problem nedostatka sredstava od države ili lokalnih vlasti prepoznaju uglavnom organizacije iz istočne Srbije (60%), a među onima koje smatraju da problem leži u malom broju donatora najčešće su organizacije iz istočne Srbije (57%) i Beograda (56%), kao i one sa najvećim budžetima (63%). Organizacije iz istočne Srbije (45%) su u većini kada je reč o onima koje smatraju da problem leži u činjenici da donatori finansiraju samo velike organizacije. Organizacionama iz jugoistočne Srbije češće nedostaju

informacije o potencijalnim donatorima (34%), dok one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (41%) i one sa najvećim budžetima (45%) češće veruju da donatori više ne finansiraju određene oblasti rada. Lošu poresku politiku krive mahom organizacije čiji budžeti premašuju iznos od od 20.001 evro (34%), dok su one iz Beograda (29%) najbrojnije kada je reč o komplikovanoj proceduri podnošenja predloga projekata.

Učesnici fokus grupe potvrdili su generalno loše finansijsko stanje organizacija građanskog društva, kao i neke od razloga koje su ove navele u anketi. Uz to su pobojali i probleme koji im otežavaju rad: nedostatak kancelarijskog prostora, zastarela oprema, nepokriveni režijski troškovi; sve manje i manje odobrenih projekata; nedostatak saradnje sa poslovnim sektorom; grantovi koji se odnose na velike projekte tako da razne organizacije moraju da se udružuju da bi konkurisale, što im oduzima mnogo vremena; kao i prekomerni zahtevi donatora (neproporcionalna administracija), što ilustruje i sledeća izjava: „Radimo više za manje novca“. Primetili su i da najveći deo sredstava „odlazi u Beograd“ i da se lokalne organizacije zanemaruju.

Prisilna saradnja sa lokalnom samoupravom često je kontraproduktivna, iz razloga koji su već objašnjeni. U isto vreme, država strateški planirano finansira 'vladine nevladine organizacije' (GONGO/PONGO) kako bi im obezbedila „podobnost“. Naime, nakon nekoliko godina finansiranja od strane lokalne samouprave, ove organizacije stiču finansijsku evidenciju koja im omogućava da dobiju veća sredstva od Sektora Ministarstva finansija za ugovaranje i finansiranje programa iz sredstava Evropske unije.

GRAFIKON 12.8 | Da li ste uspeli da pribavite sredstva neophodna za rad organizacije tokom 2019. godine?

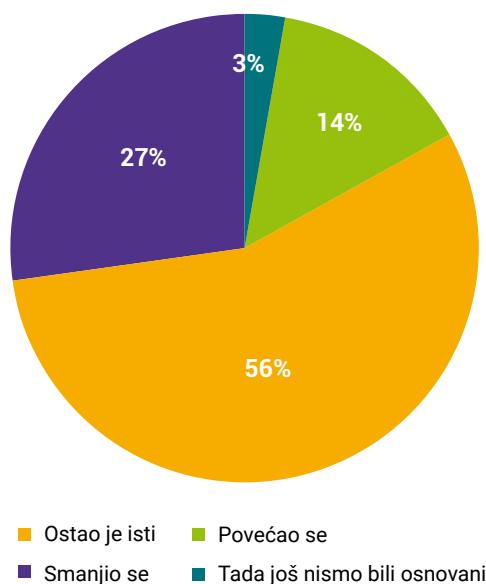

Samo je 15% organizacija uspelo da pribavi sredstva koja su im neophodna za rad tokom čitave 2019. godine, dok gotovo polovina (46%) nije uspela da obezbedi nikakva sredstva (prema podacima iz aprila 2019. godine). Situacija je, dakle, mnogo lošija nego što je bila 2011. godine, kada je 34% organizacija obezbedilo sredstva za rad tokom čitave godine, a 23% nije, a što je najverovatnije rezultat stalnog porasta broja novoosnovanih organizacija.

Najuspješniji su bili poslovna/profesionalna udruženja i savezi - 25% ih je obezbedilo finansiranje za 2019. godinu. Organizacije koje pružaju socijalne usluge obezbedile su se za deo godine (46%), dok većina onih koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (65%) nije uspela da obezbedi sredstva za 2019. godinu. Za njima slede nerazvrstane organizacije (60%).

U obezbeđivanju sredstava za celu godinu najuspješnije su bile organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (24%) i one sa budžetom većim od 20.001 evra (55%). Organizacije sa budžetom od 5.001 do 20.000 evra (59%), one koje su osnovane pre 1990. godine (59%) i one iz istočne Srbije (50%) pribavile su deo neophodnih sredstava. Kao što se i očekivalo, među organizacijama koje nisu uspele da obezbede sredstva za 2019. godinu prednjače one bez budžeta (65%), one koje su osnovane nakon 2010. godine (53%) i one iz centralne (61%) i jugoistočne Srbije (59%).

GRAFIKON 12.9 | Da li se godišnji budžet vaše organizacije tokom prethodne tri godine povećao, smanjio, ili je ostao isti?

Finansijsko stanje varira od jedne organizacije do druge. Većina navodi da im je stanje ostalo isto (56%), dok je kod 14% godišnji prihod porastao a kod 27% se smanjio. Kada se ovo upoređi sa situacijom iz 2011. godine, najveća promena se primećuje u broju organizacija čiji je budžet ostao isti (sa 38% u 2011. na 56% u 2019. godini).

Među organizacijama čiji se budžet povećao, većinu čine one koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) i one koje su aktivne u oblasti međunarodne saradnje (uključujući i evropske integracije) (po 25%). Većina organizacija aktivnih u zdravstvu ima isti budžet (74%), dok su najveća smanjenja doživele organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (41%).

Organizacije čiji su prihodi najviše porasli su one sa budžetom većim od 20.001 evra (52%). Organizacije iz zapadne, centralne i istočne Srbije prijavile su ista budžetska sredstva kao u prethodne tri godine (67%-68%), dok je među organizacijama kojima se budžet smanjio najviše onih iz jugoistočne Srbije (42%).

GRAFIKON 12.10 | Da li objavljujete finansijske izveštaje na svojoj internet stranici, Fejsbuk stranici, na bilo kojoj drugoj društvenoj mreži ili na bilo koji drugi način?

Većina organizacija (67%) ne objavljuje finansijske izveštaje na internet stranici, Fejsbuku, niti na bilo kojo drugoj društvenoj mreži. Jedna petina (21%) je pomenula Agenciju za privredne registre (na kojoj se svi finansijski izveštaji službeno objavljuju). Samo 8% organizacija objavljuje finansijske izveštaje na internet stranici, dok 2% to čini koristeći Fejsbuk stranicu/druge društvene mreže. Ovi podaci pokazuju da je stepen transparentnosti finansijskog izveštavanja u organizacijama građanskog društva veoma nizak.

Finansijski izveštaji organizacija koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) najčešće su dostupni samo na internet stranici Agencije za privredne registre (44%), dok 19%

organizacija koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada objavljuju finansijske izveštaje na svojim internet stranicama. Za njima slede one čija je glavna oblast interesovanja obrazovanje i istraživački rad, one koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) i one koje su aktivne u oblasti zdravstva (po 13%).

Finansijske izveštaje javno objavljuju uglavnom organizacije iz Beograda (46%), one koje su osnovane pre 1990. godine (57%), i one sa budžetima čiji iznosi prelaze 20.001 evro (79%), dok one iz zapadne Srbije (76%) i one koje su osnovane nakon 2000. godine najmanje objavljuju svoje finansijske izveštaje.

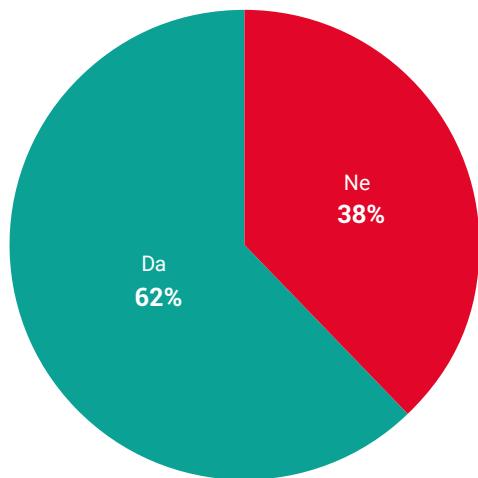

13

KVALITET
PRUŽENIH
USLUGA

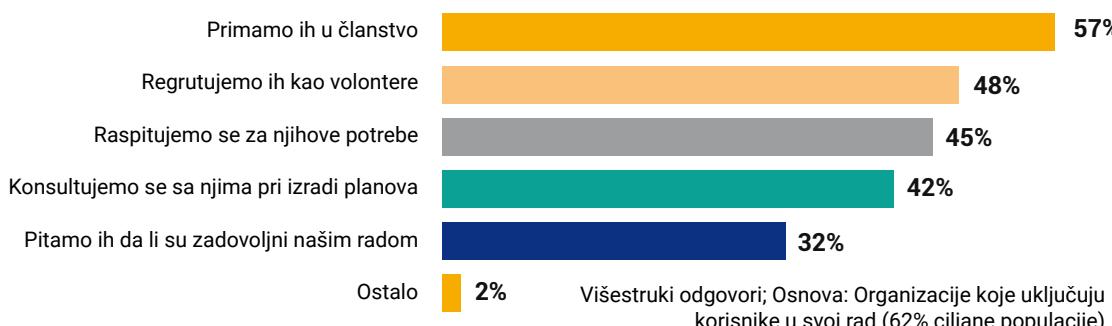
Uključivanje korisnika u rad organizacija

GRAFIKON 13.1 | Da li vaša organizacija uključuje korisnike u svoj rad?

Većina organizacija (62%) izveštava da uključuje korisnike u svoj rad. To najviše čine organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanjem volonterskog rada (81%), one iz istočne Srbije i one sa budžetima većim od 20.001 evro (po 80%), a najmanje ekološke i nerazvrstane organizacije (41% svaki), one iz jugoistočne Srbije (55%) i one bez budžeta (47%).

GRAFIKON 13.2 | Kako vaša organizacija uključuje korisnike u svoj rad?

Organizacije najčešće uključuju korisnike u rad tako što ih primaju u članstvo (57%), regrutuju kao volontere (48%), ili analiziraju njihove potrebe (47%), savetuju se sa njima prilikom izrade planova (42%) i, u nešto manjoj meri, tako što proveravaju stepen njihovog zadovoljstva radom organizacije (32%). S obzirom na to da su svi odgovori 2011. godine zastupljeniji nego što su bili 2019, očigledno je da organizacije uključuju korisnike u svoj rad na razne načine.

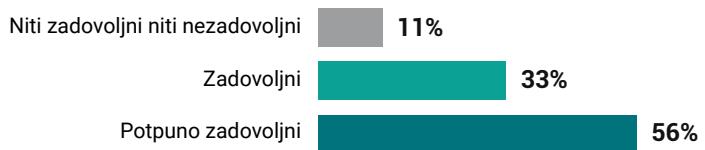
Primetne su određene razlike među organizacijama: većina onih koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem prima korisnike među svoje članove (77%), a slede ih one koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom (68%). Organizacije aktivne u oblasti zaštite životne sredine najčešće uzimaju korisnike za volontere (59%), dok one koje deluju u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) češće konsultuju korisnike o njihovim

potrebama (74%) i savetuju se sa njima prilikom izrade planova (68%). Potonje se odnosi i na organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (68%). Te organizacije češće ocenjuju i stepen zadovoljstva korisnika njihovim radom (64%).

Organizacije iz jugoistočne Srbije (71%) najčešće prihvataju korisnike kao članove; kao i one sa budžetima većim od 20.001 evro (82%), dok se one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (68%) češće raspituju o potrebama korisnika. Organizacije čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro prednjače kada je reč o ocenjivanju stepena zadovoljstva korisnika (61%) i savetovanja sa njima prilikom izrade planova (56%). Ovo poslednje najčešće praktikuju organizacije koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (49%) i one sa sedištem u Beogradu (44%).

Zadovoljstvo korisnika radom/uslugama organizacije

GRAFIKON 13.3 | Koliko su korisnici zadovoljni vašim radom?

Baza: Organizacije koje uključuju korisnike u svoj rad (62% ciljane populacije)

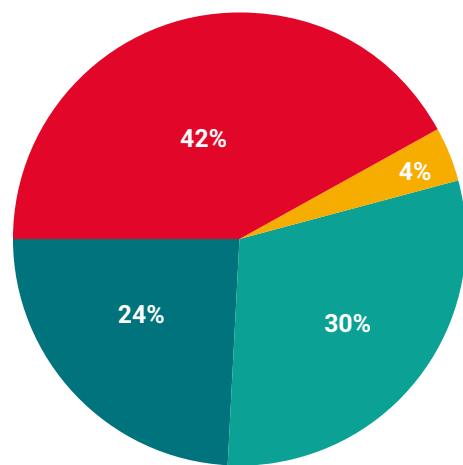

Većina organizacija (89%) ocenjuje zadovoljstvo korisnika (mada samo 32% navodi da sprovodi formalnu procenu, dok 42% projekte ne ocenjuje ni na koji način). Među organizacijama nema većih odstupanja.

Ovo su potvrdili i učesnici u fokus grupama: iako se ne sprovodi formalna evaluacija, niti se primenjuje sistem pribavljanja povratnih informacija, organizacije primećuju visok stepen zadovoljstva korisnika uslugama koje im pružaju.

Ocena uspeha projekata

CHART 13.4 | Da li vršite ocenu uspeha svojih projekata?

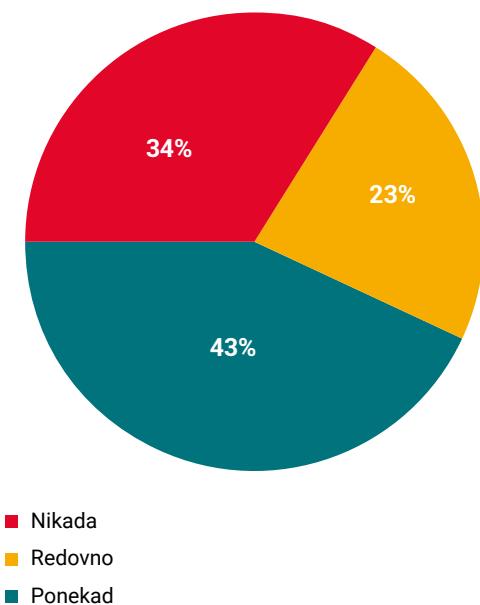
- Uglavnom ne
- Uglavnom da - spolja procena
- Uglavnom da - interna procena
- Da, obe vrste procene

Približno 58% organizacija sprovodi evaluaciju uspeha svojih projekata, što je znatno manji procenat u odnosu na 2011. godinu (73%). Organizacije najčešće sprovode samo internu procenu (30%), dok 4% sprovodi spoljnju. Jedna četvrtina sprovodi i jednu i drugu (24%), dok se 42% organizacija time ne bavi uopšte.

Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem najčešće sprovode nekakav oblik evaluacije projekata (81%); za njima slede one koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (77%), dok nerazvrstane organizacije (60%) i poslovna/profesionalna udruženja i savezi (45%) najčešće ne sprovode nijedan oblik evaluacije.

Obe vrste procene uglavnom sprovode organizacije sa budžetima koji prelaze iznos od 20.000 evra (68%), kao i one koji su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (38%). Gledano po regionima, ocenu projekata najčešće sprovode organizacije iz Beograda (29%), a najređe one iz zapadne Srbije (5%).

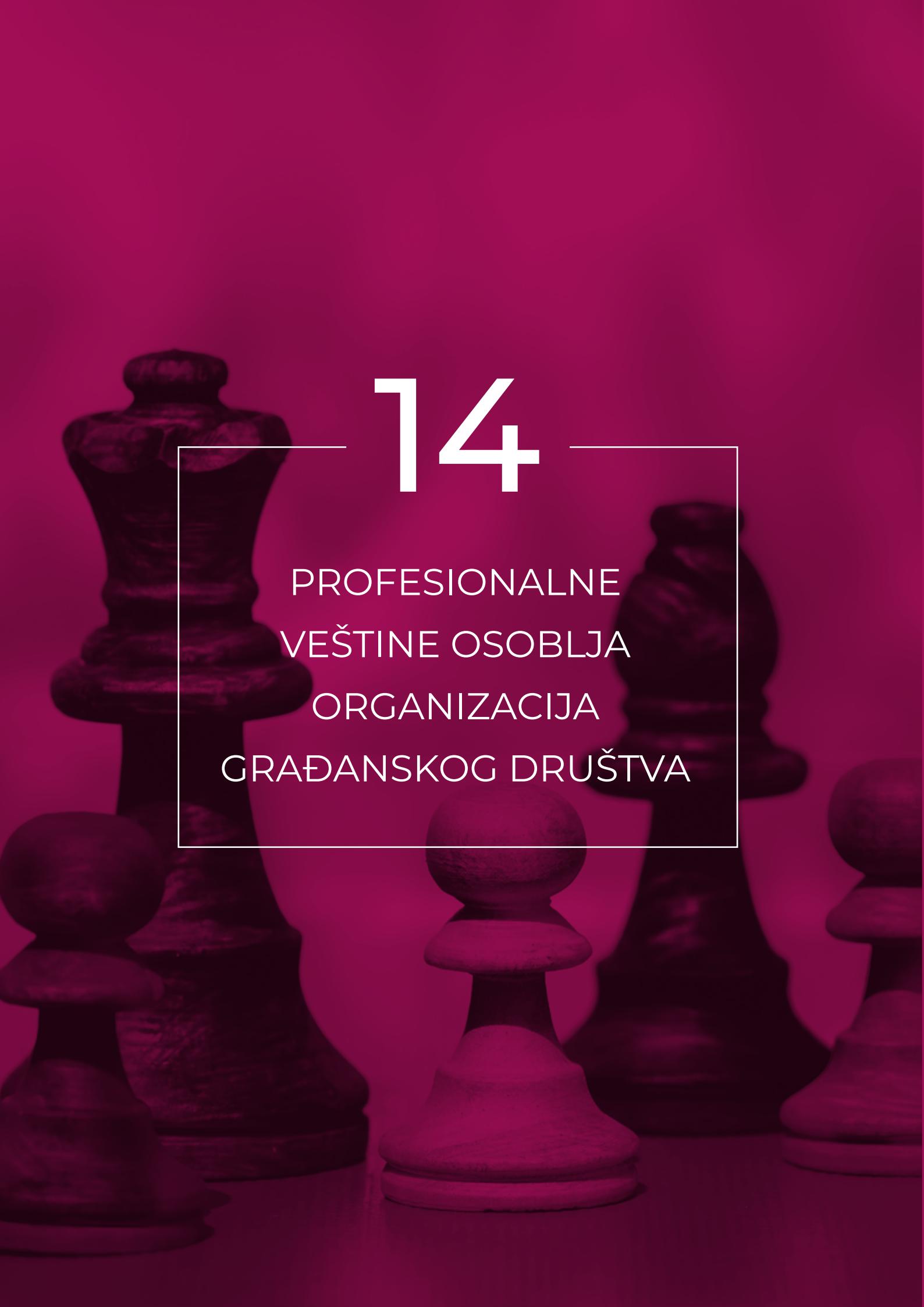
GRAFIKON 13.5 | U kojoj meri u svojim zagovaračkim aktivnostima koristite podatke iz istraživanja i druge vrste

Organizacije najčešće koriste odgovarajuće podatke/argumente samo ponekad (43%), dok ih jedna trećina ne koristi nikada (34%). Manje od jedne četvrtine (23%) ih u svojim javnim zagovaračkim aktivnostima koristi redovno.

Organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) najčešće redovno koriste odgovarajuće podatke i argumente za postizanje svojih ciljeva (52%), dok one koje su aktivne u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja to rade povremeno (49%). Nerazvrstane organizacije su uglavnom među onima koje pri zagovaranju nikada ne koriste podatke (49%).

Organizacije sa budžetima većim od 20.001 evro vode kada je reč o redovnom korišćenju odgovarajućih podataka i argumenata (73%), a slede ih one koje su osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine i one sa sedištem u Beogradu (po 39%). Organizacije iz Vojvodine podatke/argumente koriste povremeno (53%), dok ih one iz zapadne Srbije najčešće ne koriste uopšte (61%).

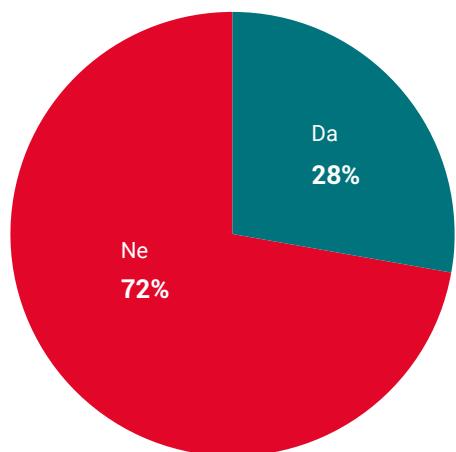

14

PROFESSIONALNE
VEŠTINE OSOBLJA
ORGANIZACIJA
GRAĐANSKOG DRUŠTVA

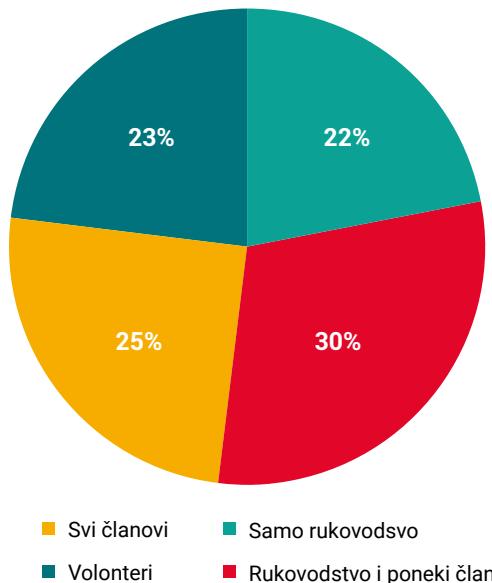
Pohađanje obuka tokom 2018.

GRAFIKON 14.1 | Da li su predstavnici vaše organizacije tokom 2018. godine prisustvovali nekoj obuci?

GRAFIKON 14.2 | Ko je prisustvovao obukama?

Baza: Organizacije čiji su predstavnici pohađali neki oblik obuke (28% ciljane populacije)

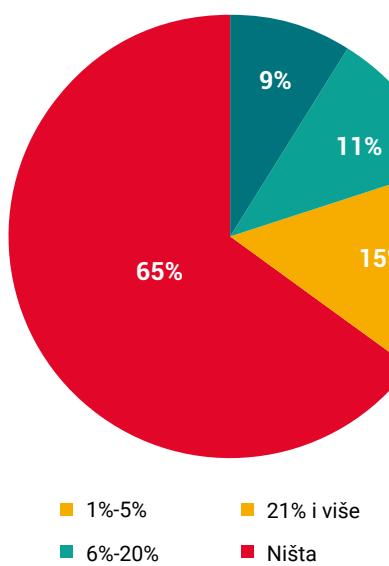
U većini organizacija (72%) osoblje tokom 2018. godine nije pohađalo nikakvu obuku. Stiče se utisak da je situacija sa obukom najlošija u organizacijama koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (84%), za kojima slede one koje su aktivne u oblasti kulture, medija i rekreacije (74%), organizacije iz zapadne Srbije (86%), one koje su osnovane nakon 2010. godine (78%) i one bez budžeta (82%), čije osoblje nije pohađalo nikakvu obuku. Stanje je najbolje u organizacijama koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (64%) i čiji budžet premašuje iznos od 20.001 evro, u kojima je 2018. godine 90% osoblja pohađalo obuku, a slede ih organizacije osnovane u periodu od 1990. do 2000. godine (49%) i one sa sedištem u Beogradu (39%).

Među organizacijama čiji zaposleni jesu pohađali obuke, radilo se o rukovodiocima i nekim od članova (30%), svim članovima (25%), volonterima (23%) i samo rukovodiocima (22%).

Što se tiče oblasti delovanja, primetno je odstupanje kod poslovnih/profesionalnih udruženja i saveza, gde je u samo 7% organizacija neko pohađao obuku. Organizacije koje pružaju socijalne usluge češće od ostalih organizuju obuku za rukovodioce i neke od članova (39%), dok one koje su aktivne u oblasti razvoja i stambenog zbrinjavanja to u većini slučajeva rade za sve članove (56%). Volonteri su pohađali obuku većinom u nerazvrstanim organizacijama (32%).

Uočene su i razlike na osnovu regiona, godine osnivanja i veličine budžeta: rukovodstvo je uglavnom pohađalo obuku u organizacijama iz istočne Srbije (52%); dok su rukovodioci i neki članovi pohađali obuku uglavnom u onima iz zapadne Srbije (57%). Svi članovi pohađali su obuku većinom u organizacijama čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (42%), dok se one koje su osnovane pre 1990. godine najviše bave edukovanjem volontera.

GRAFIKON 14.3 | Koji deo budžeta u proseku izdvajate, na godišnjem nivou, za razvoj ljudskih resursa i same organizacije (u procentima)?

Većina organizacija (65%) uopšte ne izdvaja sredstva iz budžeta za razvoj svojih ljudskih resursa; 15 procenata ih izdvaja 21% ili više; 11 procenata od 6% do 20%, dok 9% organizacija za te svrhe izdvaja između 1% i 5% svojih sredstava.

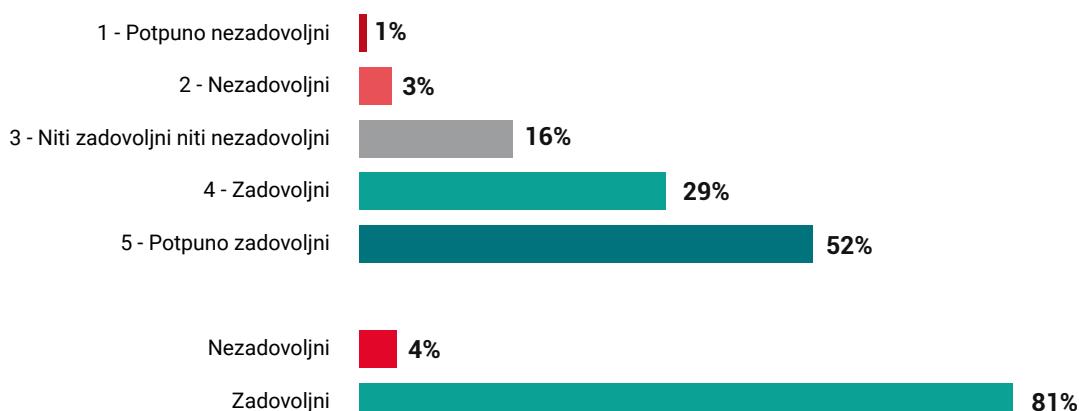
Velika većina organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem ne izdvaja sredstva za razvoj ljudskih resursa (84%), a slede ih one koje su aktivne u filantropskom posredovanju i promovisanju volonterskog rada (69%). Organizacije usmerene na oblast prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) za ovo najčešće izdvajaju između 1% i 5% svog godišnjeg budžeta, dok one koje se bave zdravstvom (17%) i one koje pružaju socijalne usluge (16%) vode, jer u te svrhe izdvajaju između 6% i 20%. Najveći deo godišnjeg budžeta izdvajaju poslovna/profesionalna udruženja i savezi (24%).

Uz organizacije bez budžeta, u razvoj ljudskih resursa najčešće ne ulažu organizacije iz Vojvodine (73%) i jugoistočne Srbije (72%), kao ni one koje su osnovane nakon 2000. godine (67%).

Vode organizacije iz Beograda, jer ih za ovu svrhu 29% izdvaja 21% ili više sredstava iz budžeta. Organizacije iz centralne Srbije češće nego druge izdvajaju 6% do 20% sredstava (18%), dok one čiji budžet prelazi iznos od 20.001 evro (28%) i one koje su osnovane pre 1990. godine (22%) u obrazovanje svog osoblja/članova ulažu uglavnom između 1% i 5%.

Zadovoljstvo osposobljeničnošću zaposlenih

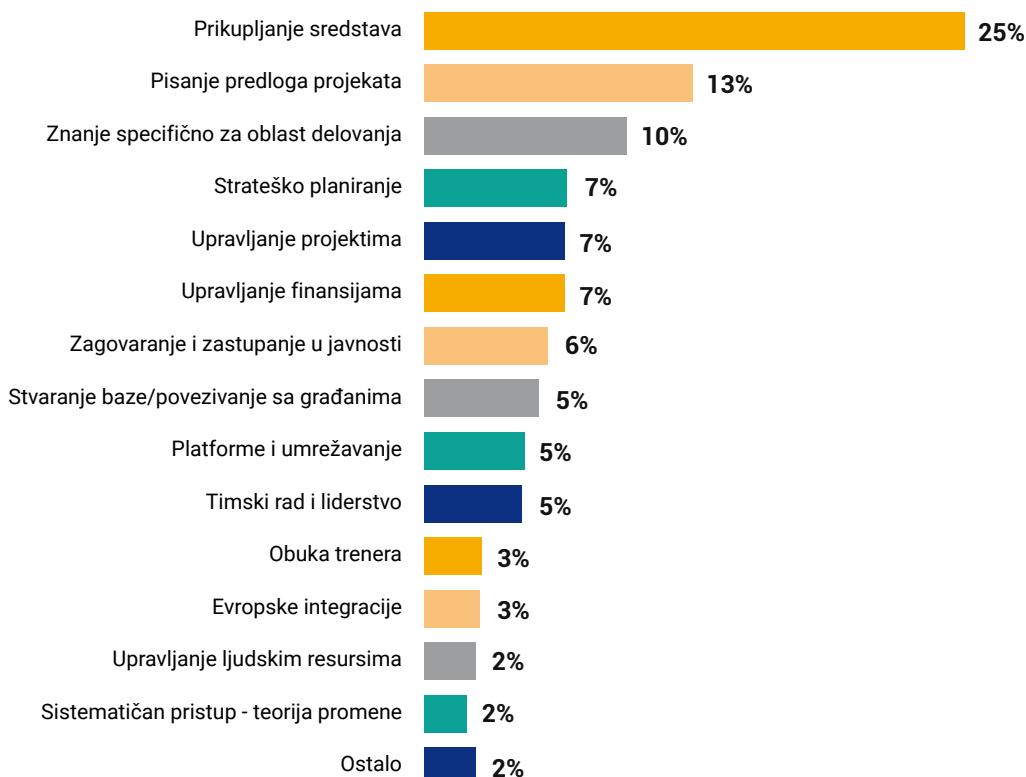
GRAFIKON 14.4 | Kako biste ocenili osposobljenost članova vaše organizacije?

Većina organizacija je zadovoljna osposobljenosti svojih zaposlenih i članova (81%). Samo je 4% nezadovoljnih, što predstavlja značajnu razliku u odnosu na 2011. godinu, kada je 58% anketiranih organizacija izrazilo zadovoljstvo, dok je nezadovoljnih bilo 8%. Ovi podaci se ne slažu sa svim nalazima istraživanja, posebno kada se radi o problemima koja su organizacije navele.

Prioriteti koji se odnose na obuku

GRAFIKON 14.5 | Koje su prioritetne oblasti kada je reč o obuci? – Odgovori koji prvi padaju na pamet

Na pitanje o glavnom prioritetu kada je reč o obuci, jedna četvrtina organizacija (25%) navela je „prikupljanje sredstava“, za čime je usledilo pisanje predloga projekata (13%) i specifična stručnost u sopstvenoj oblasti delovanja (10%). Sve ostale navedene teme ostale su ispod 10% i primećeno je tek nekoliko razlika među organizacijama na osnovu oblasti delovanja, regona, godine osnivanja i veličine budžeta.

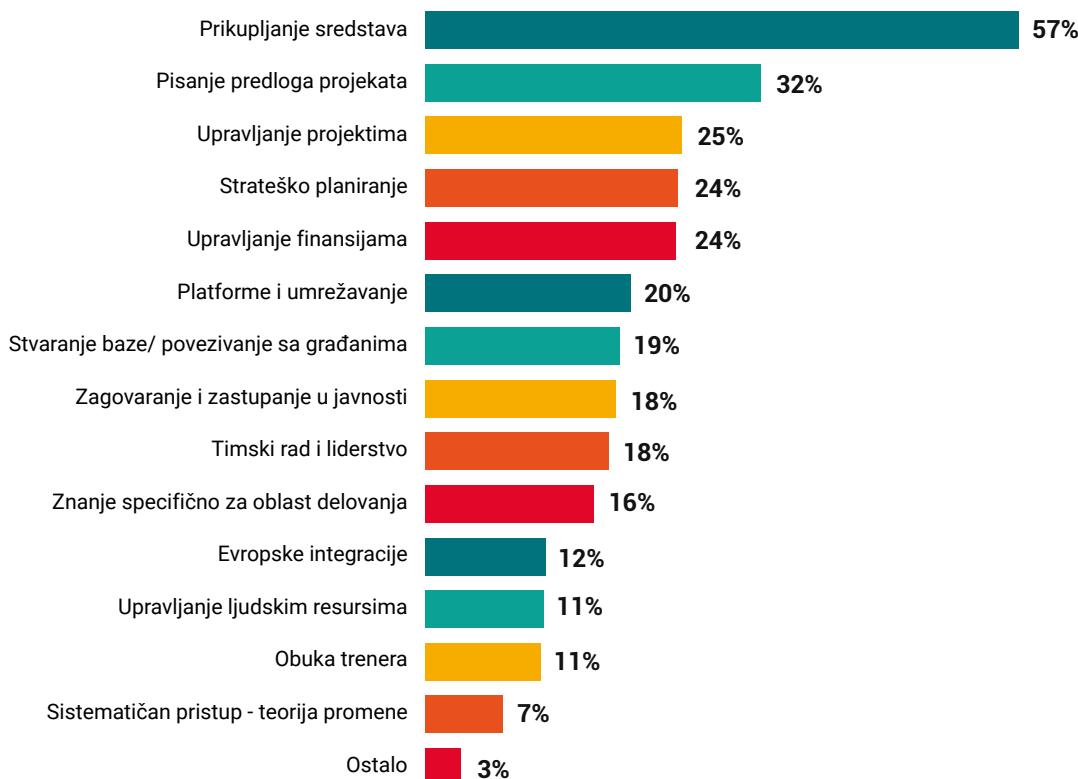
Organizacije koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (38%) i one koje pružaju socijalne usluge (34%) češće navode prikupljanje sredstava kao oblast u kojoj im je potrebna dodatna obuka. Organizacije aktivne u oblasti zaštite životne sredine (19%) i one koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom (17%) za prioritet smatraju pisanje predloga projekata. Nerazvrstane

Nema velikih odstupanja među organizacijama, osim činjenice da su one koje se bave pitanjima zdravstvene zaštite i zaštite životne sredine (po 74%) i one iz zapadne (63%) i centralne Srbije (61%) najmanje zadovoljne osposobljenosti svojih članova.

organizacije (19%) i poslovna/ profesionalna udruženja i savezi (17%) pak veruju da je to specifična stručnost u oblasti delovanja. Iako se strateško planiranje nije našlo baš visoko na listi, njemu su prioritet dale organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (11%).

Prikupljanju sredstava prioritet su dale organizacije iz istočne (40%) i jugoistočne Srbije (37%), za kojim je usledilo pisanje predloga projekata (21%). Specifičnu stručnost u oblasti delovanja prepoznale su uglavnom organizacije iz Beograda (20%), dok su one sa budžetom većim od 20.001 evro češće navodile potrebu za strateškim planiranjem (13%). Sve ostale ostale su pri dnu spiska i među organizacijama nije bilo većih razlika.

GRAFIKON 14.6 | Koje su prioritetne oblasti kada je reč o obuci? - Svi odgovori

Na pitanje o više prioritetnih tema, većina organizacija (57%) je ponovo navela prikupljanje sredstva, za kojim su usledili: pisanje predloga projekata (32%), upravljanje projektima (25%), strateško planiranje i upravljanje finansijama (po 24%), platforme i umrežavanje (20%), itd.

Većina organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (69%), kao i one koje pružaju socijalne usluge (68%), daje prioritet prikupljanju sredstava kao temi za obuku, dok to najmanje čine poslovna/profesionalna udruženja i savezi (40%). Finansijsko upravljanje su navele organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisanim volonterskog rada (36%) i one koje su aktivne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (34%). Platforme i umrežavanje su prioritet organizacija koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem (39%), dok su poslovna/profesionalna udruženja i savezi istakli specifičnu stručnost u oblasti delovanja (35%). Evropske integracije su najčešće bile prioritet organizacija koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) (22%). Nerazvrstane organizacije su češće davale prioritet

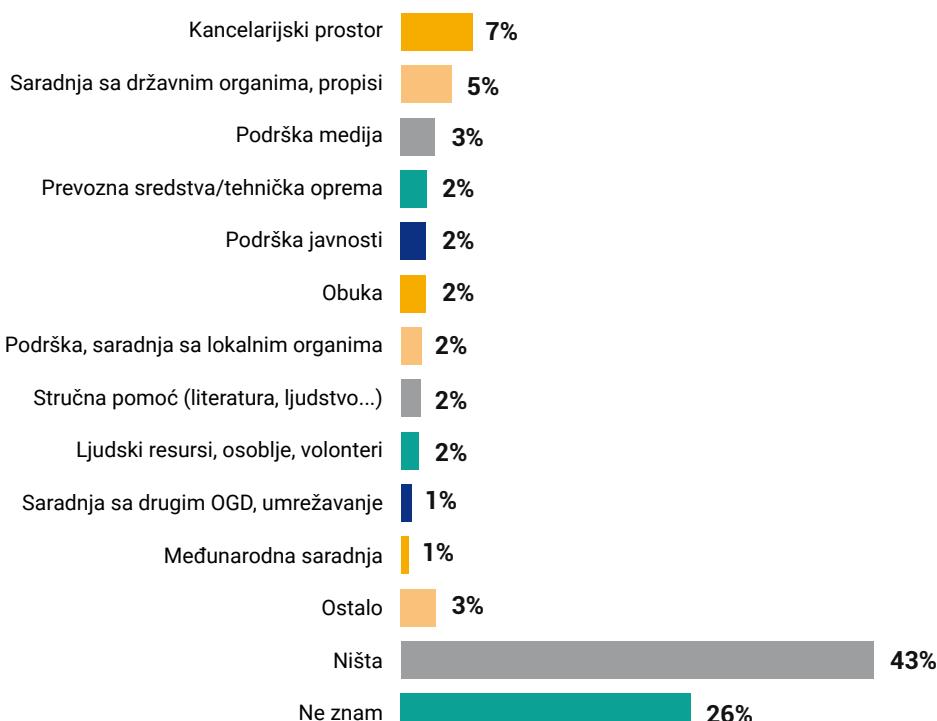
upravljanju ljudskim resursima (22%) i teoriji promene (21%), dok su one čija je glavna oblast interesovanja pravo, javno zagovaranje i politika (ljudska prava) češće na svoju listu prioriteta stavljale obuku budućih trenera (19%).

Primetne su izvesne razlike među organizacijama i na osnovu regiona. Obuka na temu prikupljanja sredstava najpotrebija je organizacijama iz centralne (70%), istočne i jugoistočne Srbije (66%), mada su ove poslednje navele pisanje predloga projekata kao drugi prioritet (47%). Organizacijama iz Vojvodine najviše fali obuka na temu strateškog planiranja (33%) i upravljanja projektima (31%), a onima iz centralne Srbije najčešće ona o platformama i umrežavanju (36%), kreiranju baza/povezivanju građana (31%) i timskom radu/liderstvu (27%). Organizacije sa sedištem u Beogradu najčešće pominju specifična znanja vezana za sopstvenu oblast delovanja (31%).

Učesnici fokus grupe potvrdili su nedovoljno znanje neophodno za rad u organizaciji građanskog društva (u vezi sa svim aspektima rada, a usled prisustva novih ljudi koji nisu imali priliku da pohađaju obuku, ili potpuno novih organizacija u kojima nema ni najosnovnijeg znanja o ulozi građanskog sektora u društvu i njegovom funkcionisanju). Engleski jezik se pominjao kao problem kod pisanja predloga projekata za strane donatore, a kao posebno važni pomenuti su licenciranje za pružanje socijalnih usluga, kao i činjenica da su u vezi sa tim neophodni svi oblici pomoći. Pravno savetovanje, tj. pravna podrška istaknuta je kao izuzetno važna, kako za samoodbranu i zagovarački rad organizacija, tako i za zaštitu prava korisnika. Konačno, kao važno je naglašeno i sticanje dodatnih znanja i veština iz oblasti PR-a i komunikacije sa građanima.

Ostali neophodni oblici podrške

GRAFIKON 14.7 | Koji su vam drugi oblici podrške (osim novca, opreme i obuke) neophodni, ili biste ih smatrali korisnim?

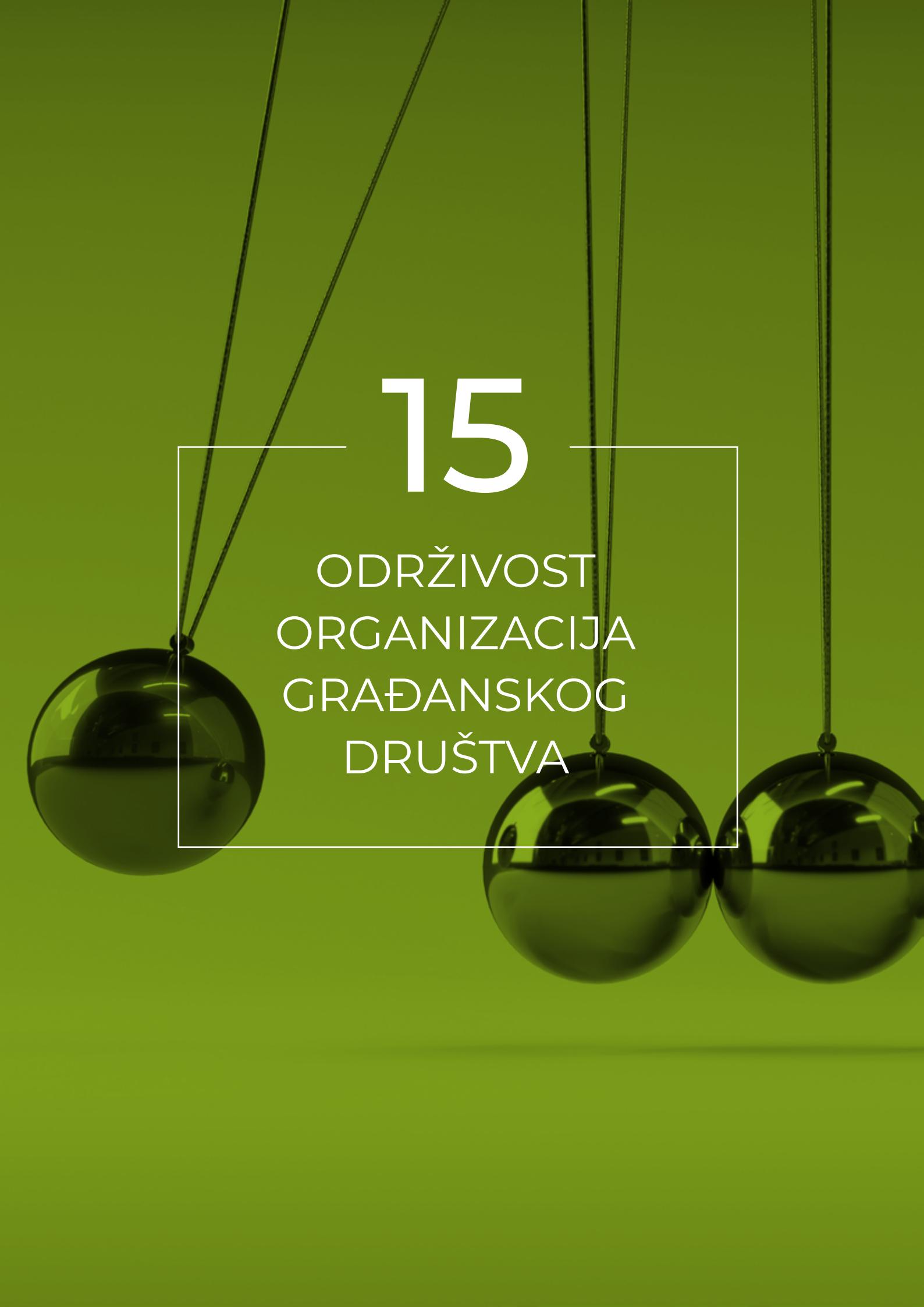
Zanimljivo je da je čak 43% organizacija izjavilo da im ne treba nikakav drugi oblik podrške, što je znatno (dvostruko) više nego 2011. godine (20%). Na vrhu liste našao se kancelarijski prostor, iako ga je naveo mali procenat organizacija (7%), a potom slede saradnja sa državnim organima/propisi (5%) i medijska podrška (3%), dok je vozila/opremu, podršku javnosti, obuku, profesionalnu pomoć, ljudske resurse itd. pomenulo po 2% organizacija.

Uočeno je nekoliko odstupanja od proseka: organizacije koje se bave filantropskim posredovanjem i promovisnjem volonterskog rada (22%) i poslovna/ profesionalna udruženja i savezi (13%) češće navode kancelarijski prostor, dok organizacije koje se bave međunarodnom saradnjom (uključujući i evropske integracije) imaju potrebu

za podrškom u saradnji sa državnim organima/u vezi sa propisima (11%).

Organizacionama iz centralne Srbije najviše fali kancelarijski prostor (16%), dok je onima iz istočne Srbije (23%) i onima sa budžetom većim od 20.001 evro (11%) najpotrebnija saradnja sa državnim organima. Organizacije iz zapadne Srbije izrazile su potrebu prvenstveno za obukom (18%).

Stiče se utisak da su najbolje zbrinute organizacije iz Vojvodine - čak 53% ih je izjavilo da im drugi oblici podrške nisu potrebni, dok organizacije sa sedištem u Beogradu (36%) češće od drugih nisu znale koja vrsta dodatne podrške bi mogla da im zatreba.

15

ODRŽIVOST
ORGANIZACIJA
GRAĐANSKOG
DRUŠTVA

Problemi od značaja za održivost građanskog sektora u Srbiji

GRAFIKON 15.1 | U kojoj meri su sledeća pitanja relevantna za održivost vaše organizacije?

Većina organizacija (41%) smatra da nedostatak podrške države predstavlja problem koji je bitan za održivost. Za njom slede: nerazvijena kultura donatorstva u poslovnom sektoru (40%), nedovoljna saradnja sa lokalnim vlastima (36%), opšta nerazvijenost građanskog sektora (27%) i propisi koji ne stimulišu rad (22%).

S druge strane, organizacije smatraju da su im slaba saradnja sa medijima (18%) i negativan stav građana (13%) najmanje važni za održivost.

Većina nerazvrstanih organizacija smatra da na održivost najviše utiče nedostatak državne podrške (57%), a isto je i sa organizacijama za zaštitu životne sredine (48%). Nerazvrstane organizacije smatraju da im održivost ugrožava nedovoljna saradnja sa lokalnim vlastima (46%); dok većina onih koje se bave razvojem i stambenim zbrinjavanjem veruje da je donatorstvo u poslovnom sektoru nerazvijeno (66%). Oni su takođe, češće od ostalih, mišljenja da je i građanski sektor generalno nerazvijen (44%). Propise koji nisu stimulativni za rad najčešće navode organizacije koje se bave pravom, javnim zagovaranjem i politikom (ljudskim pravima) (38%).

Negativan stav građana kao faktor održivosti najčešće pominju organizacije koje su aktivne u oblasti prava, javnog zagovaranja i politike (ljudskih prava) (27%).

Razlike na osnovu regiona primetne su u odnosu na određene faktore. Nerazvijena kultura donatorstva u poslovnom sektoru više je bitna organizacijama iz jugoistočne Srbije (60%), a manje onima iz centralne (31%). Organizacije iz istočne Srbije, međutim, češće veruju da im na održivost utiču nerazvijeni građanski sektor (40%) i propisi kojima se ne stimuliše rad ovih organizacija (36%). Njima nije preterano bitno povlačenje međunarodnih donatora (7%), koje organizacije sa budžetima čiji iznos prelazi 20.001 evro, pak, doživljavaju kao problem (49%). Negativan stav građana veoma je značajan organizacijama sa budžetima većim od 20.001 evro (44%) i onima iz Beograda (17%), dok je loša saradnja sa medijima posebno važna beogradskim organizacijama (26%) i onima koje nemaju budžet (23%).

OPŠTI ZAKLJUČCI

Podaci iz istraživanja pokazuju da je došlo do bitne promene ključnih karakteristika ovog sektora, prvenstveno zbog njegovog rasta tokom poslednjih osam godina i kontekstualnih promena koje su uticale na mnoge aspekte rada organizacija građanskog društva: na organizacionu strukturu samih organizacija, situaciju vezanu za finansiranje, stepen stručnosti osoblja, nivo angažovanosti građana, odnos medija prema ovim organizacijama, stepen umrežavanja, kao i na saradnju organizacija sa organima lokalne samouprave.

Kako bismo ilustrovali obim promena, napomenemo da se 2011. godine sektor sastojao mahom (58%) od organizacija koje su bile osnovane od 1990. do 2009. godine. U ovom istraživanju one predstavljaju samo 26% od ukupnog broja organizacija građanskog društva, dok je 62% onih koje su osnovane nedavno. Godina osnivanja je važna jer govori o poreklu organizacije, njenom učinku, onome čime se najviše bavi, kao i o njenom odnosu prema politici i problemima u društvu:

A. Organizacije koje su delovale devedesetih godina prošlog veka uglavnom su bile fokusirane na borbu protiv kršenja ljudskih prava, pružanje humanitarne pomoći izbeglicama i raseljenim licima, promovisanje mira i pomirenja, borbu protiv siromaštva i zalaganje za demokratske vrednosti i principe. Mnoge od njih su se razvile u profesionalne, moderne organizacije koje se bave zagovaranjem i izgradnjom kapaciteta u mnogim oblastima socijalne politike, dobrom upravljanjem, ljudskim pravima i ekonomskim razvojem. Obično su društveno progresivne i dobro upućene u međunarodne uticaje i društveno-političke programe, kako u regionu tako i u kontekstu evropskih integracija. Više se oslanjaju na međunarodnu podršku nego druge organizacije, imaju manje članova i lošije odnose sa građanima. Sedište većine ovih organizacija je u Beogradu. Prolaze kroz tranzicione procese, uvode novo rukovodstvo i prilagođavaju se promjenom spoljnom kontekstu i okruženju.

B. Druga grupa organizacija se pojavila na novom talasu koji je usledio nakon političkih i društvenih promena do kojih je došlo u oktobru 2000. godine, i one su se pridružile prethodnoj grupi. Pored snažnih organizacija koje se bave demokratizacijom, ljudskim i ženskim pravima, mladima i decom, kao i istraživačkim centara, jedan broj organizacija povezan je sa manjim inicijativama i organizacijama koje se bave zajednicom i fokusiraju se na različita pitanja u zajednici - socijalna, ekološka, ekomska i sl. Njihovi projekti i kapaciteti su manji i one su više okrenute mobilizovanju lokalnih resursa zajednica i opština.

Sa povećanim brojem novoosnovanih organizacija građanskog društva karakteristike prethodnih su se rasplinule, čime je stvoren čitav novi spektar organizacija koje sada daju pečat celokupnom sektoru. Motivacija za osnivanje ovih organizacija bitno se razlikuje od prethodno opisane. Jedno od objašnjenja moglo bi da bude smanjivanje uloge države u različitim aspektima života - osim u privredi i medijima - do koga je došlo tokom poslednjih nekoliko godina. Vakuum koji je nastao ispunile su male lokalne organizacije čija primarna uloga nije ni „politička“ ni „aktivistička“. Moglo bi se reći da organizacije građanskog društva danas imaju dve nove uloge – da posluže kao alatke za pomoć pri okupljanju ljudi radi njihovog učešća u različitim uzajamno korisnim aktivnostima, ili kao sredstvo za opstanak u novom ekonomskom okruženju, gde organizacija građanskog društva predstavlja glavni izvor prihoda. Tu je i tendencija osnivanja sve većeg broja takozvanih ‘vladinih nevladinih organizacija’ (GONGO) – što potvrđuju i sagovornici iz fokus grupe – koje vlasti osnivaju i/ili podržavaju kako bi ove zastupale njihove političke interese i oponašale udruženja građana.

Na osnovu analize podataka iz ankete, evidentno je da postoje tri oblasti u kojima bi građanski sektor u Srbiji trebalo dalje da se razvija, a za šta je neophodna dodatna podrška. To su: jačanje sveukupnih kapaciteta (uključujući povećanje broja članova i unapređenje njihove stručnosti), veća saradnja i umrežavanje, kao i unapređenje odnosa sa organima lokalne samouprave. Sve tri oblasti su detaljnije obrađene u nastavku teksta.

Članstvo, kapaciteti i stručnost

Iz gore navedenih razloga, opšti je utisak da je rad organizacija građanskog društva utihnuo. Ranije aktivne i prepoznatljive organizacije ostaju bez sredstava za rad i gase se, iako su profesionalno i sa dokazanim uspehom radile čitavih 20 godina; u međuvremenu, ‘vladine nevladine organizacije’, koje se obilno finansiraju iz budžeta, nastavljaju da se šire. Problemi u društvu su se nagomilali do te mere da organizacije građanskog društva neće biti u stanju da ih reše bez ozbiljnijeg angažmana građana. Čini se da su nove organizacije manje “politički orijentisane” i manje kritički nastrojene (u poređenju sa onima koje su osnovane tokom devedesetih godina i u periodu od 2000. do 2009. godine), i da su zadovoljnije gotovo svim aspektima svog rada kao i njegovim kontekstom, uz izuzetak saradnje sa medijima. Pored promena do kojih je dovelo povećanje broja organizacija, vidljiva je i promena u njihovoj strukturi.

Iako je većina organizacija fokusirana na građane, kao primarnu i sveobuhvatnu ciljnu grupu, one su istovremeno i udaljene od istih tih građana – naime, skoro polovina organizacija ih ne uključuje u svoje aktivnosti. S druge strane, građani vrlo retko učestvuju u radu ovih organizacija, ne veruju im, nisu informisani o njihovom radu, a nisu ni zainteresovani (što bi moglo da se pripše i opšto apatiji koja je zavladala u društvu). Uz to, organizacije o sopstvenom radu imaju mnogo bolje mišljenje nego građani - uopšteno gledano, veruju da rade baš ono što je lokalnim zajednicama potrebno, što se značajno razlikuje od onoga što o njima misli stanovništvo. Naime, jedine oblasti koje su građani prepoznali kao one kojima se bave ove organizacije jesu ljudska prava i zaštita životne sredine. Prekomerno oslanjanje na društvene medije trebalo bi zameniti neposrednim kontaktima sa građanima.

Stiče se utisak da većina ljudi u današnjem građanskom sektoru Srbije „ne zna koliko toga ne zna“. U pitanju su potpuno novi ljudi koji nedovoljno poznaju rad ovih organizacija. Nisu imali prilike da prisustvuju obukama (za razliku od osoblja organizacija koje su delovale tokom devedesetih i dve hiljaditih godina), a ima i sasvim novih organizacija u kojima nema čak ni osnovnog znanja o ulogama koje ovakve organizacije igraju u društvu i njegovom funkcionisanju.

Nalazi su puni kontradikcija: na primer, stepen zadovoljstva političkim kontekstom rada organizacija je porastao (u odnosu na 2011. godinu) i mišljenje o saradnji države i ovih organizacija je pozitivnije. U isto vreme, 75% organizacija smatra da ne utiče dovoljno na kreiranje javne politike (2011. godine organizacije su bile više kritički nastrojene i verovale su da imaju više uticaja nego danas). Finansiranje je smanjeno, manji je broj projekata koji se pišu i odobravaju, nedostaju informacije o mogućnostima finansiranja (u eri društvenih medija!), javljaju se problemi sa zapošljavanjem osoblja i pronalaženjem volontera, dok sa druge strane imamo minimalno ulaganje u ljudske resurse i visok stepen zadovoljstva stručnom osposobljenosti zaposlenih. Takođe, neočekivano veliki broj anketiranih organizacija izjavljuje da im podrška nije potrebna i da ne znaju koja vrsta podrške bi uopšte mogla da im zatreba.

Neophodno je ponovo oživeti čitav sektor, s tim da „ista veličina ne odgovara svima“. Organizacije koje su osnovane pre 1990. godine treba modernizovati. Onime koje su osnovane u periodu od 1990. do 2009. godine potrebni su konsolidacija i bolji odnosi sa članstvom, dok nove treba da se „vrate na početak“ kako bi naučile koja je suština uloge ovih organizacija u demokratskom društvu i koji su različiti aspekti funkcionisanja građanskog sektora.

Međusobna saradnja i umrežavanje organizacija građanskog društva

Podaci iz ankete pokazuju da je većina organizacija uspostavila saradnju sa drugim organizacijama; stepen te saradnje je, međutim, na svim nivoima daleko niži nego što je to bio slučaj 2011. godine. Nedostaju solidarnost i sinergija, a organizacije rade u izolaciji i bez međusobnog kontaktiranja. Članstvo u mrežama se smanjilo, što za posledicu ima smanjenu percepciju njihovog uticaja. To se moglo i očekivati, s obzirom na to da se broj organizacija udvostručio od 2010. godine, kao i na to da uspostavljanje saradnje/umrežavanje traži vreme, znanje, kontakte sa drugim organizacijama i sredstva (kojih nema jer donatori sve manje finansiraju osnivanje mreža).

Neophodno je da se ljudi okupe, da se ponovo povežu, da se razbijije izolacija i vrati duh saradnje i sinergije. U pitanju je koncept koji je prilično sličan onom iz devedesetih godina (kada je „razbijanje barijera i građenje mostova“ predstavljalo jedan od pristupa boljem umrežavanju), ali pod novim okolnostima (da ponovimo, društvene mreže jesu korisne, ali se preporučuje neposredan kontakt i podrška kolega).

Odnosi organizacija građanskog društva sa organima lokalne samouprave

Saradnja sa organima lokalne samouprave je slaba ili nikakva, a razlozi za to su: nedovoljni kapaciteti/stručnost organa lokalne samouprave, gledanje na saradnju samo kao na finansiranje organizacije od strane organa lokalne samouprave, kao i odbijanje nekih organizacija (posebno onih koje su već etabrirane) da iz različitih razloga od 2012. godine sarađuju sa vlastima. Na ometanje rada organizacija građanskog društva se gleda različito – anketirane organizacije nisu prijavile nikakvo bitnije ometanje rada, ali su učesnici fokus grupe naveli niz izazova: telefonske pozive, tekstualne poruke, imejlove, uvrede na društvenim mrežama, prekršajne prijave, pretnje, objavljivanje ličnih podataka, pokušaje oduzimanja prostora koji su organizacijama dati na korišćenje, slanje inspekcije i slično. Stiče se utisak da su različite organizacije izložene različitim vrstama uplitanja (one koje se bave zaštitom životne sredine, ili one koje pružaju socijalne usluge...). Ovo bi moglo da se objasni time da su sagovornici možda davali odgovore za koje su smatrali da su društveno prihvativi.

Iako udružene snage organizacija građanskog društva i organa lokalne samouprave predstavljaju najbolji način da se zadovolje potrebe građana, u datim okolnostima bi to moglo da se pokaže kao izazov. Uz podsticanje saradnje i zajedničkih aktivnosti organizacija građanskog društva i organa lokalne samouprave, važno je podržati i aktivnosti organizacija vezane za nadzor/praćenje rada na lokalnom nivou.

PRILOG: MEĐUNARODNA KLASIFIKACIJA NEPROFITNIH ORGANIZACIJA (ICNPO)

U skladu sa Međunarodnom klasifikacijom neprofitnih organizacija (ICNPO), ove organizacije se razvrstavaju prema osnovnoj delatnosti. U pitanju je sistem klasifikacije koji se preporučuje u Priručniku Ujedinjenih nacija o neprofitnim organizacijama. Na osnovu sistema ICNPO organizacije se razvrstavaju u 12 glavnih oblasti delovanja, a postoji i priručna kategorija „nerazvrstanih organizacija“. Ovih 12 glavnih oblasti se dalje dele na 24 podgrupe. Procene se objavljaju na nivou glavne grupe. Ove oblasti su ukratko opisane u tekstu koji sledi:

1. Kultura i rekreacija
2. Obrazovanje i istraživački rad
3. Zdravstvo
4. Socijalne usluge
5. Zaštita životne sredine
6. Razvoj i stambeno zbrinjavanje
7. Pravo, javno zagovaranje i politika
8. Filantropsko posredništvo i promovisanje volonterskog rada
9. Međunarodna saradnja
10. Verske organizacije
11. Poslovna i profesionalna udruženja, sindikati
12. Nerazvrstane organizacije

Prva grupa: Kultura i rekreacija

Mediji i komunikacije: Proizvodnja i širenje informacija i komunikacija; obuhvata radio i TV stanice, izdavanje knjiga, časopisa, novina i biltena, filmsku produkciju i biblioteke.

Vizuelna umetnost, arhitektura, keramika: Proizvodnja, širenje i prikazivanje vizuelnih umetničkih dela i arhitekture; obuhvata vajarstvo, fotografска udruženja, slikarstvo, crtanje, dizajnerske centre i udruženja arhitekata.

Performans art: centri, kompanije i udruženja; obuhvata pozorište, ples, balet, operu, orkestre, horove i muzičke ansamble.

Istorijska, književna i humanistička društva: Promovisanje i uvažavanje humanističkih nauka, očuvanje istorijskih i kulturnih dobara i obeležavanje istorijskih događaja; obuhvata istorijska društva, pesnička i književna društva, jezička udruženja, promovisanje čitanja, ratna podsećanja i komemorativne fondove i udruženja.

Muzeji: Redovni i specijalizovani muzeji koji pokrivaju oblasti umetnosti, istorije, nauke, tehnologije i kulture.

Zoološki vrtovi i akvarijumi:

Sport: Amatersko bavljenje sportom, treninzi, sticanje telesne kondicije i sportska takmičenja i događaji; obuhvata fitnes i 'wellness' centre.

Rekreacija i druženje: Pružanje rekreativnih sadržaja i usluga pojedincima i zajednicama; obuhvata dečija igrališta, seoske klubove, muške i ženske klubove, putničke klubove i klubove za provođenje slobodnog vremena.

Uslužni klubovi: Organizacije sa članstvom koje pružaju usluge članovima i lokalnim zajednicama, kao što su na primer Lions, Zonta International, Rotary i Kiwanis.

Druga grupa: Obrazovanje i istraživački rad

Predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje: Obrazovanje na predškolskom, osnovnom i srednjem nivou; obuhvata predškolske organizacije ali ne i dnevni boravak.

Više obrazovanje: Više obrazovanje po čijem okončanju se stiče diploma; obuhvata univerzitete, poslovne škole, pravne fakultete, medicinske škole.

Zanatske/tehničke škole: Tehnička i stručna obuka posebno usmerena ka zapošljavanju; obuhvata trgovinske škole, para-pravnu obuku i škole za sekretarice.

Obrazovanje odraslih/nastavak obrazovanja: Institucije koje pružaju obrazovanje i obuku mimo formalnog obrazovnog sistema; obuhvata škole za do-obrazovanje, dopisne škole, večernje škole i sponzorisane programe opismenjavanja i čitanja.

Medicinska istraživanja: Istraživanja u medicinskoj oblasti; obuhvata istraživanja o specifičnim bolestima, poremećajima ili medicinskim disciplinama.

Nauka i tehnologija: Istraživanje prirodnih nauka, kao i inženjerstva i tehnologije.

Društvene nauke, političke studije: Istraživački i analitički rad u oblasti društvenih i političkih nauka.

Treća grupa: Zdravstvo

Bolnice: Prvenstveno bolnička medicinska nega i lečenje.

Rehabilitacija: Bolnička nega i rehabilitaciona terapija za lica sa telesnim oštećenjima nastalim usled povreda, genetskih oštećenja ili bolesti koje zahtevaju opsežnu fizioterapiju i slične oblike nege.

Starački domovi: Tretman lica koja se oporavljaju od bolesti, stambeno zbrinjavanje, kao i usluge primarne zdravstvene zaštite; obuhvata domove za slaba stara lica i staračke domove za teško hendikepirana lica.

Psihijatrijske bolnice: Negovanje i lečenje psihijatrijskih bolesnika.

Mentalno zdravlje: Ambulantni tretman psihički bolesnih pacijenata; obuhvata centre za mentalno zdravlje u zajednici i 'kuće-na-pola-puta'.

Krizne intervencije: Ambulantne službe i savetovanje u akutnim situacijama vezanim za mentalno zdravlje; obuhvata prevenciju samoubistava i podršku žrtvama napada i zlostavljanja.

Javno zdravlje i zdravstveno obrazovanje: Promocija javnog zdravlja i zdravstvene edukacije; obuhvata sanitarni pregled kada je reč o potencijalnim opasnostima po zdravlje, obuku i pružanje prve pomoći, kao i usluge planiranja porodice.

Zdravstveni tretman, prvenstveno ambulantni: Organizacije koje pružaju prvenstveno vanbolničke zdravstvene usluge, npr. zdravstvene klinike i centri za vakcinaciju.

Rehabilitaciona medicina: Vanbolnička terapijska nega; obuhvata centre za lečenje prirodnim putem, klinike za jogu i centre za fizikalnu terapiju.

Službe hitne medicinske pomoći: Usluge licima kojima je potrebna hitna pomoć; uključuje ambulantne usluge i paramedicinsku hitnu pomoć, šok/trauma programe, programe za održavanje u životu i usluge hitne pomoći.

Četvrta grupa: Socijalne usluge

Dobrobit dece, usluge koje su vezane za decu i dnevna nega: Usluge koje su vezane za decu, usvajanje, centri za razvoj dece, udomljavanje; obuhvata centre za negu novorođenčadi i jaslice.

Službe za mlade i dobrobit mlađih: Usluge mladima; obuhvata prevenciju delinkvencije, prevenciju trudnoće među tinejdžerima, prevenciju prekida školovanja, omladinske centre i klubove kao i programe zapošljavanja za mlađe; obuhvata YMCA, YWCA, izviđače, izviđačice i programe 'stariji brat/starija sestra'.

Usluge porodicama: Usluge porodicama; obuhvata porodični život/obrazovanje roditelja, agencije i službe za samohrane roditelje i prihvatališta i usluge za žrtve porodičnog nasilja.

Usluge licima sa posebnim potrebama: Usluge licima sa posebnim potrebama; obuhvata domove, osim domova za stara lica, transportna sredstva, usluge rekreacije i druge specijalizovane usluge.

Usluge stariim licima: Organizacije koje pružaju gerijatrijsku negu; obuhvata usluge koje se pružaju kod kuće, usluge održavanja kuće, usluge prevoza, rekreaciju, programe obroka i druge usluge usmerene ka starijim građanima. (Ne obuhvata staračke domove u kojima se stanuje.)

Samopomoć i ostale lične socijalne usluge: Programi i usluge za samopomoć i lični razvoj; uključuje grupe podrške, lično savetovanje i finansijsko savetovanje/savete o tome kako baratati novcem.

Prevencija i kontrola u slučaju katastrofa/nesreća: Organizacije koje rade na sprečavanju, predviđanju, kontroli i ublažavanju posledica katastrofa, na edukaciji, ili na drugi način pripremaju pojedince da se nose sa posledicama katastrofa ili pružaju pomoć žrtvama katastrofa; obuhvata dobrovoljne vatrogasne jedinice, brodske službe za spašavanje, itd.

Privremena skloništa: Organizacije koje pružaju privremeno sklonište beskućnicima; obuhvata pomoć putnicima i privremenim smeštajem.

Pomoć izbeglicama: Organizacije koje pružaju hranu, odeću, sklonište i usluge izbeglicama i imigrantima.

Finansijska pomoć: Organizacije koje pružaju novčanu pomoć i druge oblike direktnih usluga licima koje nisu u mogućnosti da zarađuju za život.

Materijalna pomoć: Organizacije koje pružaju hranu, odeću, prevoz i druge oblike pomoći; obuhvata 'banke hrane' i centre za distribuiranje odeće.

Peta grupa: Zaštita životne sredine

Smanjenje i kontrola zagađenja: Organizacije koje se zalažu za čist vazduh, čistu vodu, smanjenje i sprečavanje zagađenja bukom, kontrolu zračenja, pravilno postupanje sa opasnim otpadom i otrovnim materijama, programi upravljanja čvrstim otpadom i reciklaža.

Očuvanje i zaštita prirodnih resursa: Očuvanje i zaštita prirodnih resursa, uključujući zemljište, vodu, energiju i biljne resurse od opštег značaja za javnost.

Ulepšavanje okoline i otvorenog prostora: Botaničke baštene, arboretumi, vrtlarski programi i pejzažne službe; organizacije koje promovišu kampanje protiv zagađivanja okoline; programi očuvanja parkova, zelenih površina i otvorenih prostora u urbanim ili ruralnim područjima i programi ulepšavanja gradova i autoputeva.

Zaštita životinja: Zaštita i dobrobit životinja; obuhvata skloništa za životinje i humana društva.

Očuvanje i zaštita divljine: Očuvanje i zaštita divljine; obuhvata zaštićena područja.

Veterinarske usluge: Bolnice za životinje i usluge pružanja nege domaćim životnjama i kućnim ljubimcima

Šesta grupa: Razvoj i stambeno zbrinjavanje

Organizacije u zajednici i susedstvu: Organizacije koje rade na unapređenju kvaliteta života u zajednici ili susedstvu, npr. udruženja skvotera, lokalne razvojne organizacije, zadruge siromašnih.

Ekonomski razvoj: Programi i usluge za unapređenje ekonomske infrastrukture i kapaciteta; uključuje izgradnju infrastrukture, npr. puteva i finansijske usluge kao što su udruženja za kreditiranje i štednju, preduzetnički programi, tehničko i upravljačko savetovanje i pomoć razvoju ruralnih oblasti.

Društveni razvoj: Organizacije koje rade na unapređenju institucionalne infrastrukture i kapaciteta za ublažavanje socijalnih problema i unapređenje opšte dobrobiti.

Stambena udruženja: Razvoj, izgradnja, upravljanje, davanje u zakup, finansiranje i sanacija stambenih objekata.

Pomoć pri smeštaju: Organizacije koje pružaju pomoć u potrazi za stambenim objektima, pravne usluge i slične vrste pomoći.

Programi obuke za posao: Organizacije koje pružaju i podržavaju programe šegrtovanja, stažiranja, obuku na radnom mestu i druge programe obuke.

Profesionalno savetovanje i usmeravanje: Profesionalno usavršavanje i usmeravanje, profesionalno savetovanje, testiranje i slične usluge.

Profesionalna rehabilitacija i sigurne radionice: Organizacije koje promovišu samodovoljnost i zarađivanje putem obuke za posao i zapošljavanja.

Sedma grupa: Pravo, javno zagovaranje i politika

Organizacije za zagovaranje: Organizacije koje štite prava i zastupaju interes određenih grupa ljudi, npr. lica sa fizičkim oštećenjima, starih lica, dece i žena.

Udruženja za građanska prava: Organizacije koje rade na zaštiti ili očuvanju određenih građanskih sloboda i ljudskih prava.

Etnička udruženja: Organizacije koje promovišu interes članova ili pružaju usluge članovima koji pripadaju određenoj etničkoj grupi.

Gradjanska udruženja: Programi i usluge za podsticanje i širenje građanske svesti.

Pružanje pravnih usluga: Pravne usluge, saveti i pomoć u rešavanju sporova i pitanja vezanih za sud.

Prevencija kriminala i javna politika: Prevencija kriminala radi promovisanja veće bezbednosti i mera predostrožnosti među građanima.

Rehabilitacija prestupnika: Programi i usluge reintegracije prestupnika; obuhvata programe 'na pola puta', programe za lica koja izdržavaju uslovnu kaznu, alternative zatvoru.

Podrška žrtvama: Usluge i saveti žrtvama zločina.

Udruženja za zaštitu potrošača: Zaštita prava potrošača i unapređenje kontrole i kvaliteta proizvoda.

Političke stranke i organizacije: Aktivnosti i usluge radi dolaska pojedinih kandidata na političke funkcije; obuhvata širenje informacija, odnose s javnošću i prikupljanje sredstava.

Osma grupa: Filantropsko posredovanje i promovisanje volonterskog rada

Fondovi za dodelu stipendija/grantova: Privatni fondovi; obuhvata korporacijske fondove, fondove zajednice i nezavisne fondacije.

Promovisanje i podrška volonterskom radu: Organizacije koje regrutuju, obučavaju i zapošljavaju volontere i zagovaraju volonterski rad.

Organizacije za prikupljanje sredstava: Državne, kolektivne organizacije za prikupljanje sredstava; obuhvata i lutriju.

Deveta grupa: Međunarodna saradnja

Razmena/prijateljstvo/kultura: Programi i usluge osmišljene da podstaknu međusobno poštovanje i prijateljstvo na međunarodnom nivou.

Udruženja za razvojnu pomoć: Programi i projekti koji promovišu društveni i ekonomski razvoj u inostranstvu.

Međunarodne organizacije za pomoć u slučaju katastrofa: Organizacije koje prikupljaju, usmeravaju i pružaju pomoć drugim državama u slučaju katastrofa i vanrednih situacija.

Međunarodne organizacije za zaštitu ljudskih prava i mira: Organizacije koje promovišu i na međunarodnom nivou prate pitanja mira i ljudskih prava.

Deseta grupa: Verske organizacije

Kongregacije: Crkve, sinagoge, hramovi, džamije, svetilišta, manastiri, semeništa i slične organizacije koje promovišu religijska uverenja i obavljaju verske službe i obrede.

Udruženja kongregacija: Udruženja i pomoćna udruženja verskih zajednica i organizacija koje promovišu religijska uverenja i obavljaju verske službe i obrede.

Jedanaesta grupa: Poslovna i profesionalna udruženja, sindikati

Poslovna udruženja: Organizacije koje rade na promovisanju, uređenju i zaštiti interesa posebnih oblasti poslovanja, npr. udruženje proizvođača, udruženje poljoprivrednika, udruženje bankara.

Profesionalna udruženja: Organizacije koje promovišu, uređuju i štite profesionalne interese određene profesije, npr. advokatske komore, udruženja lekara.

Sindikati: Organizacije koje promovišu, uređuju i štite prava i interese zaposlenih.

Dvanaesta grupa: Nerazvrstane organizacije